SVERIGES
VETERINÄRFÖRBUND
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**

E-POST: ***office@svf.se***
HEMSIDA: ***www.svf.se***
TELEFONTID: 9.00–11.30, 12.30–16.30
(MAJ–AUGUSTI: 9.00–11.30, 12.30–16.00)

KANSLI
TELEFON: 08-545 558 20
TELEFAX: 08-545 558 39

Ordförande:
EVAMARI LEWIN, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 22
MOBIL: 070-211 90 35
BOSTAD: 08-736 02 00
E-POST: ***evamari.lewin@svf.se***

Kansli- och ekonomichef:
PER CARLSSON, ***pol mag***
TELEFON: 08-545 558 21
MOBIL: 070-567 12 35
BOSTAD: 08-650 44 32
E-POST: ***per.carlsson@svf.se***

Förhandlingschef:
ANDERS LEFRELL, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 25
MOBIL: 070-418 07 99
BOSTAD: 08-765 91 19
E-POST: ***anders.lefrell@svf.se***

Generalsekreterare SVS:
CHRISTINA AROSENIUS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 24
MOBIL: 070-717 73 19
BOSTAD: 08-651 09 65
E-POST: ***christina.arosenius@svf.se***

Informationschef
JOHAN BECK-FRIIS, ***leg vet***
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
BOSTAD: 018-54 11 71
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

Ombudsman
AMELIE LOTHIGIUS, ***jur kand***
TELEFON: 08-545 558 26
MOBIL: 070-788 70 47
BOSTAD: 08-26 25 39
E-POST: ***amelie.lothigius@svf.se***

Ekonomiassistent
BIRGITTA LARSSON
TELEFON: 08-545 558 23
E-POST: ***birgitta.larsson@svf.se***

Sekreterare
MARIANNE LUNDQUIST, SVS
TELEFON: 08-545 558 27
E-POST: ***marianne.lundquist@svf.se***

Administrativ assistent
KARIN MOSSBLAD HENRIKSSON, SVF
TELEFON: 08-545 558 28
E-POST: ***karin.henriksson@svf.se***

Plusgiro: 83 80-8 Allmänna kassan
15 39 33-7 Understödsfonden

Bankgiro: 530-52 22 Allmänna kassan

SVENSK
VETERINÄRTIDNING
se sista sidan

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

Varför gör facket inget?

VARFÖR GÖR facket inget? Det är den vanligaste kommentaren. Vilka är facket? Det är vi alla som är anställda och med i ett fackförbund.

Vårt fackförbund är uppbyggt på att vi har fackliga förtroendemän/kvinnor på arbetsplatserna som jobbar lokalt och på förbundskansliet finns två anställda ombudsmän/jurister som tar över när det så krävs.

AVFs fackliga förtroendemän är vanliga veterinärer som engagerat sig på sin arbetsplats och försöker göra förändringar/förbättringar för sig själva och sina kolleger. Tyvärr är vi alltför få, det finns stora arbetsplatser där man inte har någon facklig representant eller ens någon som vi kan skicka information till. Varför? Vill man inte? Är man rädd för repressalier? Har man inte tid eller ork?

Fackligt engagemang är inte alltid lätt men det gäller vårt arbete. Vi tillbringar mycket tid på vår arbetsplats, varför försöker vi inte få vår arbetsmiljö bättre? Vi har tid och ork för vidareutbildning och fortbildning och det är bra, det måste vi också ha för att få tillfredsställelse i vårt jobb. Men är inte vår arbetssituation värd att göra något för? Att göra vår arbetsmiljö bättre både psykosocialt och fysiskt. Om vi trivs och mår bra fungerar arbetet bra. Vi måste få våra arbetsgivare att förstå detta och satsa på det. Vi måste få arbetsgivaren att förstå att de måste satsa även på de anställdas fackliga utbildning. Det handlar inte bara om dåliga löner och farlig arbetsmiljö utan också vår allmänna trivsel. Om vi inte säger ifrån kan arbetsgivarna göra nästan som de vill.

Vad kan vi göra? Engagera oss! Gå kurser, ställ upp som fackliga förtroendemän. Diskutera på din arbetsplats, vad vill vi, vad kan vi göra? Diskutera löner, om vi vet vad de andra har är det lättare att veta vad man ska kräva vid nästa lönerevision, man kanske ligger långt under de andra med samma kompetens. Se till att nyanställda får en bra lön eftersom det gynnar dig i löneförhandlingarna. Avundsjuka har vi inte plats för och det gynnar bara arbetsgivaren.

Diskutera arbetsmiljö, skaffa kunskap och argument för att göra arbetsgivaren uppmärksam på bristerna. Kan vi inte argumentera är det lätt att vi blir överkörda. Skyddsombud saknas i vår kår vilket gör att tekniker, djursjukvårdare och assistenter tar över. Det är bra att de engagerar sig och på mindre arbetsplatser kan det kanske vara nog. MEN – veterinärer har skilda arbetsuppgifter och därmed skilda ansvarsområden. Vi som veterinärer känner bäst till vår arbetsmiljö och vad vi är utsatta för, de känner bäst till sin. Vi måste se till att bli fler även här, annars är personbristen i sig ett arbetsmiljöproblem.

Vad ska vi göra för att ändra på detta? Vi måste ha fler som påverkar arbetsgivarna och ligger i för att förändra. I år är det ”stora” avtalsåret och nu gäller det att AVF påverkar det vi kan, men fortsättningen?

Jag önskar en debatt om de här frågorna.
Vad kan vi i AVF göra?

FREDRIKE RITTER
ordförande, AVF

innehåll

ledare av F Ritter

Varför gör facket inget? 3

reportage av S Fredriksson

Arvid Ugglas största projekt i hamn
Snart tas första spadtaget på Södra Gärdet 6

vetenskap – granskad artikel

Diagnoser och utfall för vårdade neonatala föl vid ett svenskt djursjukhus av A Johansson 11

vetenskap – från fältet

Fallbeskrivning
Inhemsk leptospiros hos hund i Sverige
av T Lundin m fl 19

månadens epiztel 23

vilken är din diagnos?

– Patologi 26
– Svar 57

allmänt

Hjärnförändringar hos den åldrande hunden
av J Beck-Friis 28

E-recept för djur får ökad tillgänglighet
av I-M Johansson 32

De sydamerikanska kameldjuren
av S Bornstein och K de Verdier 37

Behandlingsrekommendation vid aseptisk artrit hos häst på gång av F Hultén 43

Ny hemsida för veterinärförbundet av J Beck-Friis 46

Deklarationstips 2010 av A Lefrell 47

från styrelsen

Rapport från förbundsstyrelsen i februari 2010
av K Lundborg 53

disputationer

Smittskyddsaspekter på djurtransporter och besättningsrutiner 54

ansvarsärende

Ifrågasatt undersökning av tävlingshäst av J Beck-Friis 55

noterat

- Obligatorisk certifiering av grisgårdar 24
- Nya professorer vid SLU 26
- Fladdermusrabies i Sverige 36
- Djurskyddsdeklarationer för grisar testade i fält 46
- Anmälningsplikt för djurhälsopersonal 52
- Låg förekomst av zoonosbakterier hos svenska slaktkycklingar 52

litteraturtjänst 58

kongresser & kurser 59

kåseri

Tôrrer Lasetôrra av S Rudberg 65

Vetpoint

Din leverantör av Digital Röntgen

Kontakta oss 0416-246 60

www.vetpoint.se

Arvid Ugglas största projekt i hamn

Snart tas första spadtaget på Södra Gärdet

TEXT OCH FOTO: SUZANNE FREDRIKSSON

FOTO: VÄSTERGÖTLANDS MUSEUM

När Arvid Uggla 2004 tillträdde som dekan för den då nybildade fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, VH-fakulteten, hade han många krav och förväntningar att uppfylla. I en intervju i veterinärtidningen för fem år sedan beskrev han en rad förändringar och projekt som den nya fakulteten hade framför sig. Det allra största, planeringen av det nya VH-centret på Ultuna, skulle ha betraktats som ren science fiction av de veterinärer som fick sin utbildning på Brogården i Skara i slutet av 1700-talet.

FOTO: NYRÉNS ARKITEKTBYRÅ

Vägen från Brogården i Skara till det gigantiska huskomplex som snart ska byggas i Uppsala har varit lång och krokig. Vem kunde i veterinärutbildningens begynnelse föreställa sig denna utveckling?

NÄR VETERINÄRTIDNINGEN träffar Arvid Uggla har han lämnat dekanskapet efter två mandatperioder. Han är påtagligt belåten, fakultetens ekonomi är i balans och det finns nu ett formellt beslut från SLUs styrelse om byggnation av det nya komplexet ”Uppsala Centre of Veterinary Medicine and Animal Science”, VH-centret (VHC). Detta ska inhysa såväl undervisningslokaler och forskningsanläggningar som universitetsdjursjukhuset. Efter sommaren i år tas första spadtaget till det gigantiska bygget om 46 000 kvadratmeter på Södra Gärdet i Ultunaområdet.

Men det räcker inte med det. På Lövsta utanför Uppsala ska det byggas en ny forsknings- och undervisningsanläggning för lantbruksdjur som ska ersätta bland annat Kungsängens försöksgård. På Lövsta kommer det att finnas en mjölkanläggning med 300 kor och en svinbesättning med 130 suggor och 1 000 slaktsvin liksom anläggningar för fågel. ”Lövsta forskningscentrum för lantbrukets djur” är planerat att börja tas i bruk redan hösten 2011 och kommer att vara Europas modernaste i sitt slag.

ATT DETTA INTE ÄR GRATIS kan var en och förstå och oron över kostnaderna har varit stor inom organisationen. Notan är beräknad till 1,2 miljarder.

– Det är mycket pengar, men det har helt enkelt inte funnits något alternativ till att bygga nytt om vi ska kunna hänga med i utvecklingen, berättar Arvid.

– Vi har också universitetets och departementets stöd för våra satsningar. Och vi ska komma ihåg att fakulteten inte bara ansvarar för veterinärprogrammet utan också för andra utbildningar som t ex husdjursagronom, hippolog och djursjukskötare.

– Nuvarande lokaler uppfyller inte de krav man ställer idag på moderna undervisnings-, forsknings- och kliniklokaler. Förutom att de är otidsenliga och tungarbetade så har en del hus varit ”sjuka” och bidragit till en osund arbetsmiljö. Många i personalen har mått dåligt av fukt och mögel och det är naturligtvis inte acceptabelt. För närvarande arbetar vi under dispens från Arbetsmiljöverket i väntan på vårt nya hus.

NYBYGGET HAR naturligtvis upptagit en stor del av Arvids tid och engagemang under hans år som dekan. Han menar att akademiska organisationer ständigt måste anpassa sig till vetenskapens utveckling och tidens krav. Ett nytt veterinär- och husdjurscentrum där undervisning, forskning och klinik är integrerade, borgar för en dynamisk och kreativ miljö. Allt är uttänkt för att uppfylla de krav som ställs på världsledande forskning, undervisning och en alltmer avancerad djursjukvård.

FOTO: NYRÉNS ARKITEKTBYRÅ

”Här ska det byggas.” Arvid Uggla visar den tomt där VHC ska uppföras. Hela området kommer att förtätas och tanken är att miljön ska inbjuda till kreativitet och större möjligheter till samverkan mellan olika verksamheter.

– Och det ställs betydligt högre krav på till exempel smittskydd i våra lokaler idag än när veterinärhögskolan höll till på gamla ”Stutis” i Stockholm där jag själv är utbildad, kommenterar han.

Det går inte att ta miste på Arvid Ugglas framtidstro när han visar bilderna på den planerade byggnaden. Det är här som allt ska knytas ihop enligt de intentioner som sjösattes 2004. En sammanhållen veterinär- och husdjursfakultet med akademiskt ansvar för kunskaperna kring våra husdjur i både hälsa och sjukdom, fler studenter inom ett utökat antal utbildningsprogram och en dynamisk forskningsmiljö som ska sätta Sverige på kartan.

– Jag har besökt många veterinärfakulteter i världen och kan konstatera att vi har alla förutsättningar att finnas bland de allra bästa.

När Arvid Uggla blev vald till dekan hösten 2003 fick han den tuffa uppgiften att sanera de ekonomiska underskotten, organisera den nya fakulteten och planera för framtidens utbildning och forskning. Ett stimulerande men krävande uppdrag.

– En av anledningarna till omorganisationen var att ekonomin behövde saneras, berättar Arvid och beskriver de ganska omvälvande förändringar som gjordes.

Några av de mer påtagliga ingreppen var sammanslagningen av mindre institutioner till större enheter, minskning av i första hand korttidsanställd personal och en effektivare organisation av verksamheterna.

– Det var ingen lätt period för organisationen, konstaterar Arvid, men han tillägger att acceptansen trots allt var ganska stor och att man nu lagt den perioden bakom sig.

– Det var också roligt att se att förändringsarbetet inte påverkat utbildningens kvalitet. Veterinärprogrammet fick mycket goda omdömen i den utvärdering som Högskoleverket och den europeiska sammanslutningen av veterinärutbildningsanstalter, EAEVE, gjorde 2007. Den svenska veterinärutbildningen är bland Europas allra bästa.

De nuvarande lokalerna i Klinikcentrum på Ultuna var en gång planlagda med utgångspunkt från att varje institution skulle driva sin egen klinik och ha sina egna laboratorier. I de långa korridorerna går det ut tarmar för än det ena och än det andra och aldrig mötas de …

– Nej, så illa är det inte, men själva husplanen har knappast främjat gemenskap och samarbete. Dessutom är det inte rationellt att driva fakultetens kliniska verksamheter på det sättet, säger Arvid och kommer in på nästa stora steg i omdaningen.

– Inom läkarutbildningen har man tillgång till sina universitetssjukhus för klinisk undervisning och forskning. Vi behövde en motsvarighet och därför lyftes driften av djurklinikerna ut ur institutionerna för att skapa en organisatoriskt sammanhållen enhet, Universitetsdjursjukhuset, UDS, som bildades 2007.

MER KLINISK FORSKNING PÅ ÖNSKELISTAN

Arvid Uggla blev veterinär 1974 och inledde liksom många av sina kolleger sin yrkesbana som vikarierande distriktsveterinär i olika delar av landet. Till SLU kom han 1977 och arbetade sedan i flera år mest med inriktning på idisslare. Han disputerade 1986 och året efter gjorde han så kallad postdoc i Edinburgh. Specialområdet är encelliga parasiter och zoonotiska organismer. 1991 blev Arvid professor i parasitologi, 2004 dekanus, omvald 2007.

Han prisar det akademiska kollegiala systemet där fakulteten väljer sin egen ledning och i hög grad är självbestämmande ”även om staten naturligtvis ger oss ramarna”. Enligt egen utsago gillar han att kunna vara med och påverka utvecklingen inom forskning och utbildning, även om det inte alltid är lätt att chefa över akademiker. ”Det handlar om stora individualister – det går inte att lura dem och debatten blir ofta livlig.”

Arvid Uggla har ett starkt engagemang för husdjursfrågor även utanför landets gränser och har haft doktorander i Asien och Afrika. Han anser att de fattiga länderna måste stöttas mer i att bygga upp veterinära verksamheter som led i fattigdomsbekämpningen och som skydd mot globala smittor.

På hemmaplan har han ett antal förhoppningar som ska lyfta veterinärmedicinen i Sverige ytterligare. Han pekar lika mycket på behovet av spetsforskning som av högkvalitativ klinisk forskning som han menar har blivit eftersatt på grund av bristen på externa medel. Han hoppas mycket på det kliniska forskningscentrum för sällskapsdjur och häst som ska växa fram på VHC i samverkan mellan fakulteten och UDS. Att skapa en attraktiv miljö för klinisk forskning är också en förutsättning för att kunna rekrytera de allra bästa akademiska klinikerna till SLU, tror Arvid. ”Vi måste spela på den internationella arenan.”

Arvid Uggla lovordar det demokratiska systemet där fakulteten väljer sin egen ledning.

Detta beslut innebar en kännbar omställning för den akademiska personal som haft ansvar inte bara för undervisning och forskning utan också för den kliniska verksamheten. När Arvid berättar om satsningen på ett sammanhållet universitetsdjursjukhus framgår det att acceptansen inte varit lika stor för denna förändring som för sammanslagningen av institutionerna.

– Skapandet av UDS har inneburit en stor principiell förändring i vårt arbetssätt och gradvis utvecklas nu samarbetsformerna, kommenterar Arvid.

– Vi behövde ett rutinerat proffs för att leda verksamheten på djursjukhuset och anställde Mia Runnérus som tidigare varit verksam på två stora djursjukhus, Strömsholm och Helsingborg.

Det framtida VHC är naturligtvis förberett för fler studenter, fler forskare och mer personal än de nuvarande lokalerna. Men redan nu har antalet veterinärstudenter ökat. År 2008 började man ta in 100 studenter mot tidigare 82. Har förändringen gått bra?

– Ja, det tycker jag. Våra duktiga lärare har gjort jätteinsatser. Samtidigt som antalet platser utökades infördes också en ny studieordning med djurslagsinriktning under de sista två terminerna. Studenterna kommer då att kunna välja profilering mot sällskapsdjur, häst eller lantbrukets djur, de två senare också med fördjupning inom livsmedelssäkerhet. Det blir viktigt att få tillräckligt många studenter att intressera sig för lantbrukets djur, kommenterar Arvid.

En naturlig följdfråga är förstås hur det kommer att gå med den omdiskuterade ambulatoriska kliniken i Uppsala, ”ambulansen”. Vad finns det för planer?

– Det pågår just nu en utredning om hur den fältinriktade undervisningen kring lantbruksdjuren långsiktigt ska lösas. Som det är idag har vi otillräckligt med resor i Uppsalaregionen på produktionsdjur för studenterna. Jag hoppas på ett närmare samarbete med befintlig fältverksamhet ute i landet. Dessutom behöver den praktisk-kliniska forskningen på produktionsdjuren stärkas.

– När veterinärutbildningen flyttade från Stockholm till Uppsala var ett av skälen att komma närmare en levande jordbruksbygd och dessutom bedrevs då praktiska delar av lantbruksdjursundervisningen i Skara. Nu trettio år senare känns det som att vi är tillbaka på ruta ett. I dag finns det inte längre kvar så många gårdar med djurproduktion i området kring Uppsala och Skara utnyttjas inte längre i denna del av undervisningen.

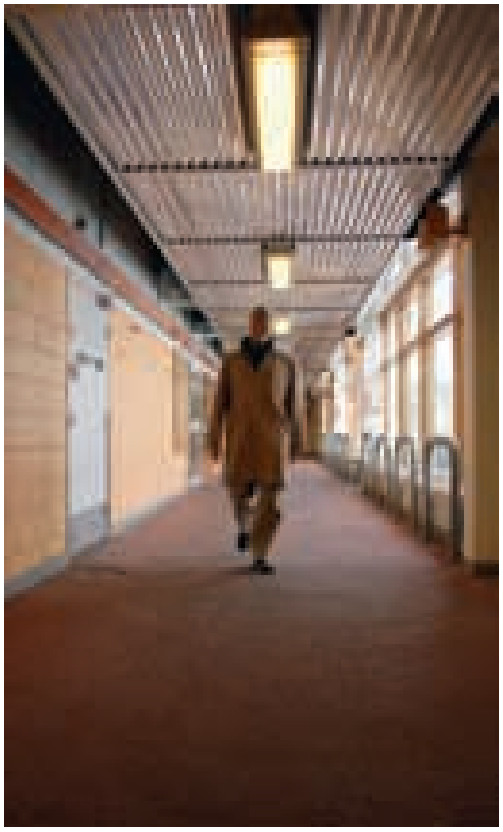

Den nya anläggningen, VHC, kommer att kosta över en miljard kronor. Men det har inte funnits något alternativ. Nuvarande lokaler är helt enkelt inte funktionsdugliga och arbetsmiljön är dålig.

När VHC är klart kommer det att bli möjligt att ge plats för ett större antal veterinärstudenter än idag. Arvid spekulerar i 120 som ett nytt lämpligt antal med motiveringen att det är bättre att några fler av dem som planerar att studera utomlands stannar i Sverige.

– Det är inte rimligt att svenska staten åker snålskjuts på andra länder som får utbilda en allt ökande del av de veterinärer som ska arbeta i Sverige, tycker Arvid.

Arbetsmarknaden verkar fortsatt god i takt

Jubileum

TILLBAKABLICK

Den allra första veterinärutbildningen startades 1775 av Peter Hernqvist på Brogården i Skara. I över hundra år bedrevs veterinärutbildningen där och från 1821 även i Stockholm. På Strandvägen etablerades en ”Veterinärinrättning” som senare, efter flytt till Karlavägen 1880, kallades ”Veterinärinstitutet”. Ordet institut levde sedan kvar tills ”Stutis” några år efter flytten till Brunnsviken blev Kungliga Veterinärhögskolan 1914. År 1977 skapades SLU och veterinärhögskolan levde i praktiken kvar som egen fakultet inom SLU tills VH-fakulteten skapades 2004. Den nya fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap är idag den direkta arvtagaren till Peter Hernqvists första veterinärläroverk i Skara.

Antalet platser på veterinärprogrammet har utökats de senaste åren och arbetsmarknaden sviktar inte. Arvid menar att det inom en snar framtid är troligt att ännu fler veterinärer kommer att få sin utbildning i Sverige istället för utomlands.

med att allt mer avancerad djursjukvård efterfrågas. Han utgår också ifrån att forskningen fortsätter att stärkas med de nya anläggningarna.

– Min förhoppning är att det blir fler forskningsprojekt finansierade av externa bidragsgivare, inte minst från EU. Vi har ett stort ansvar gentemot både djuren, djurägarna och samhället i stort att utveckla veterinärmedicinen och vi måste satsa mer på den kliniska forskningen både på sällskapsdjur och produktionsdjur, säger Arvid med eftertryck. Han suckar dock lite över det tidsödande arbetet att jaga medel och skulle gärna se bättre finansieringsmöjligheter för den veterinärmedicinska forskningen i Sverige.

Det finns massor att prata om. Inte bara om framtidssatsningarna utan också om perspektiven bakåt, veterinärmedicinens trender och Arvid Ugglas egen framtid. ”Fyra snabba” får avsluta intervjun;

Veterinäryrkets feminisering?

– Jag har egentligen ingen särskild synpunkt på det. Det är ingen skillnad på kvinnors och mäns förmåga att klara av de varierande uppgifter som veterinäryrket erbjuder. Rent allmänt tycker jag förstås att det är bra med blandade grupper i både studie- och arbetssammanhang.

– Under många år har det varit i storleksordningen 85 procent kvinnor som utbildar sig till veterinärer på SLU. Trenden är densamma i hela västvärlden. SLU gjorde ett försök att följa Högskoleverkets intentioner om jämnare könsfördelning på universitetsutbildningar under ett par år genom en särskild sorts lottning. Detta gynnade i praktiken manliga sökande till veterinärprogrammet i den så kallade folkhögskolekvoten. Även om justitiekanslern ansåg att SLU gjort rätt så blev universitetet nyligen dömt i Svea Hovrätt att betala skadestånd till ett antal kvinnliga sökande som inte getts samma chans till utbildningsplats på grund av den viktade lottningen.

– Det var bra att få en rättslig prövning av detta – nu vet alla universitet vad som gäller och någon kvotering på grund av kön förekommer inte längre, påpekar Arvid.

Viktiga förändringar i veterinärutbildningen?

– Den allra största förändringen är framväxandet av den avancerade sjukvården för sällskapsdjur och häst samtidigt som de veterinära insatserna för lantbrukets djur fått större fokus på besättningsproblem. Detta måste vi spegla i utbildningen och naturligtvis också inom forskningen.

Dina kontakter med veterinärförbundet?

– Jag har varit medlem i förbundet sedan jag fick min legitimation och uppskattar tidningen som ett forum för idédebatt inom veterinärmedicinen och för våra yrkesfrågor.

– Under min tid som dekan och ansvarig för förändringsarbetet deltog jag i förhandlingar med veterinärförbundets ombudsmän. Ibland var väl stämningen lite irriterad, men det hörde till spelets regler och är nu överspelat. Jag företrädde ju arbetsgivaren och då har man naturligtvis en speciell roll gentemot ett fackförbund. För övrigt så är jag liksom de flesta SLU-anställda veterinärer dubbelansluten till Universitetslärarförbundet, SULF, och det fungerar bra.

Din egen framtid efter två mandatperioder som dekan?

– Jag har ju min tjänst som professor i parasitologi vid SLU, men exakt vilka uppdrag jag kan tänkas få i framtiden återstår att se. Det känns i alla fall precis lagom att nu ha lämnat över ansvaret för fakulteten till andra goda krafter och få större möjlighet att själv välja hur jag ska lägga upp mitt dagliga arbete. Min mailskörd har minskat markant, från ett fyrtiotal till ungefär åtta per dag – det är det bästa, avslutar Arvid Uggla. ■

ANNA JOHANSSON, leg veterinär, MS, Diplomate ACVIM*

Diagnoser och utfall för vårdade neonatala föl vid ett svenskt djursjukhus

Under 2009 behandlades 127 neonatala föl vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg. Majoriteten av fölen kom in jourtid under april, maj och juni. De vanligaste diagnoserna var sepsis, "svagt föl", mekoniumförstoppning och icke-infektiös diarré. Totalt överlevde 80 procent av fölen. Av dem som inte överlevde avlivades majoriteten inom 24 timmar på grund av dålig prognos, men ekonomiska konsekvenser spelade också roll. I artikeln redovisas prognos, behandling och kostnad för de sjukdomar som diagnostiserades under 2009.

Artikeln kommer i nästa nummer av SVT att följas upp genom en granskning av sambandet mellan svaga föl och neonatal sepsis.

FIGUR 1. *Majoriteten av fölen föds under perioden april till maj. Eftersom de ofta behöver akut vård ökar belastningen på den veterinära jourverksamheten markant under perioden.*

granskad artikel

INLEDNING

Hästpraktiserande veterinärer får i princip en ny patientgrupp varje år under våren när fölen föds (Figur 1). Sjukdomspanoramat hos neonatala föl skiljer sig radikalt från vuxna hästar. Medicinska sjukdomar som systemiska infektioner, kolik och diarré dominerar hos fölen. Då föl har små energireserver, dåligt utvecklat immunförsvar och bristande reglering av basala kroppsfunktioner blir förloppet ofta snabbt och det krävs omedelbar veterinär undersökning och åtgärd.

I artikeln redovisas statistik kring neonatala föl som behandlades vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under 2009. Syftet med genomgången är att ge information till remitterande veterinärer angående vilka sjukdomar som är vanligast hos våra neonatala föl, vilket utfall olika tillstånd hade och vilka kostnader som belastade djurägaren.

MATERIAL OCH METODER

Materialet i studien är en sammanställning av alla neonatala föl som behandlades vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under 2009. Med neonatala föl avses föl som är under två veckor gamla vid ankomst. För att inkluderas i studien krävdes att ägaren debiterats kostnader för fölets vård och att det inte bara följde med ett sto.

Fölens journaler granskades retrospektivt. Information angående signalement (ras, ålder, kön), datum och tidpunkt för ankomst registrerades. Vidare registrerades information angående diagnos, komplikationer, överlevnad till utskrivning, antal dagar på djursjukhuset och total slutkostnad. Journaldiagnoserna korrigerades i vissa fall i efterhand. Många föl hade flera problem och det som retrospektivt bedömdes som allvarligast noterades som diagnos i studien. ➤

➤ För varje föl beräknades ”sepsis score” retrospektivt och för att få diagnosen fölsepsis i studien krävdes en ”sepsis score” över 11 (1). Prematuritet underordnades annan sjukdom. Fem föl var så dåliga att de avlivades eller dog inom någon timme efter ankomst utan att diagnos fastställdes. Felaktig benställning har inte noterats i studien om avvikelsen inte bedömts som huvudproblem, men flera föl fick korrigering av hovslagare.

Diagnostik och behandling

För alla neonatala föl gjordes en allmän klinisk undersökning och blodprov för blodglukos, hematokrit och totalprotein analyserades i samband med ankomst. Blodprov för immunglobuliner analyserades när fölen var 12–18 timmar gamla eller senare om fölen var över 18 timmar gamla vid ankomst. Föl som var dehydrerade eller hypoglykemiska behandlades med intravenöst dropp och glukos. Föl som var under tolv timmar och inte diade gavs plasma intravenöst. Föl som var över tolv timmar och hade otillräcklig mängd immunglobuliner i blodet gavs plasma. Intranasalt syre gavs till alla föl som var kraftigt allmänpåverkade. När cirkulationen stabiliserats värmdes fölen försiktigt med värmeisolerande filt och värmelampa.

Ytterligare diagnostik och behandling baserades på fölens symtom och anpassades till varje enskilt fall. Här ges en summarisk beskrivning av generella principer vid vanliga sjukdomssymtom. För mer detaljerad information hänvisas till aktuell litteratur i ämnet (7, 9).

Generella principer vid vanliga symtom

Bakterieodling från blodet gjordes på föl där infektion inte kunde uteslutas. Blodprov för hematologi och klinisk kemi analyserades närmaste vardag efter ankomst för alla föl där infektion inte kunde uteslutas. Föl med måttligt till kraftigt påverkat allmäntillstånd eller symtom på infektion som feber, röda/kärlinjicerade slemhinnor, förhöjd puls, förhöjd andningsfrekvens, onormala lungljud, navelinfektion, ledinfektion eller allvarligare diarré behandlades med bensylpenicillin och gentamicin intravenöst. Vid kolik och urineringsproblem utfördes alltid palpation av buken och digital rektalundersökning, och ofta transabdominellt ultraljud eller rektal kontraströntgen. Vid misstanke om urinblåseruptur analyserades kreatinin, pH, natrium, kalium och klorid i blodet. Mekoniumförstoppning behandlades med intravenöst dropp, lavemang med acetylcystein och analgesi. Vid urinblåseruptur dränerades bukhålan på urin och eventuell hyperkalemi korrigerades med intravenös natriumklorid, glukos och ibland bikarbonat. Rupturen korrigerades kirurgiskt och operationen utfördes så snart elektrolyter och allmäntillstånd stabiliserats så mycket som möjligt.

Alla föl med diarré testades för rotavirusinfektion. Vid klinisk misstanke om fölsepsis gjordes bakterieodling från blodet. För föl med kolik och kraftig eller hemorragisk diarré analyserades träckprov för *Salmonella, Clostridium perfringens* och *Clostridium difficile*. Likaså togs dessa prover om fölet kom från en besättning med ytterligare problem med diarré hos fölen. Vid måttlig till kraftig diarré analyserades alltid pH, natrium, kalium och klorid i blodet. Föl under tre dygns ålder med diarré isolerades om de var positiva för rotavirus eller om misstanke om clostridios eller salmonellos fanns. Äldre föl med diarré isolerades alltid. Vid diarré behandlades fölen med intravenös vätska, glukos och antibiotika enligt här angivna principer. Föl med diarré behandlades alltid profylaktiskt mot magsår med omeprazol. Vid kolik och kraftig eller hemorragisk diarré gavs metronidazol mot clostridieinfektion om inte specifik misstanke om *Salmonella* förelåg.

För föl med hälta genomfördes en rörelseundersökning och noggrann palpation av extremiteterna, inklusive hovarna. Cytologi på aspirat från leder och senskidor med svullnad, värme eller ömhet analyserades. Bakteriologisk odling från synovian gjordes om cytologin indikerade septisk artrit. Om diagnos inte fastställts kompletterades undersökningen med ultraljud och röntgen. Septisk artrit behandlades med allmän och lokal antibiotika samt ledspolning och/eller artroskopi. För föl med senkontraktur palperades senor och leder och ibland utfördes röntgen av intilliggande led. Senkontraktur behandlades med tetracyklin intravenöst, manuell stretching/fysioterapi, och i allvarligare fall skenor eller gips.

RESULTAT

Under 2009 kom 127 neonatala föl till Regiondjursjukhuset i Helsingborg för behandling. Ålder vid ankomst, datum och tidpunkt för ankomst redovisas i Figur 2–4. Fördelning av kön och ras, diagnos och överlevnad, komplikationer, samt antal vårddagar och total kostnad redovisas i Tabell 1–4.

DISKUSSION

Ras- och könsfördelning av de neonatala föl som behandlades vid Regiondjur-

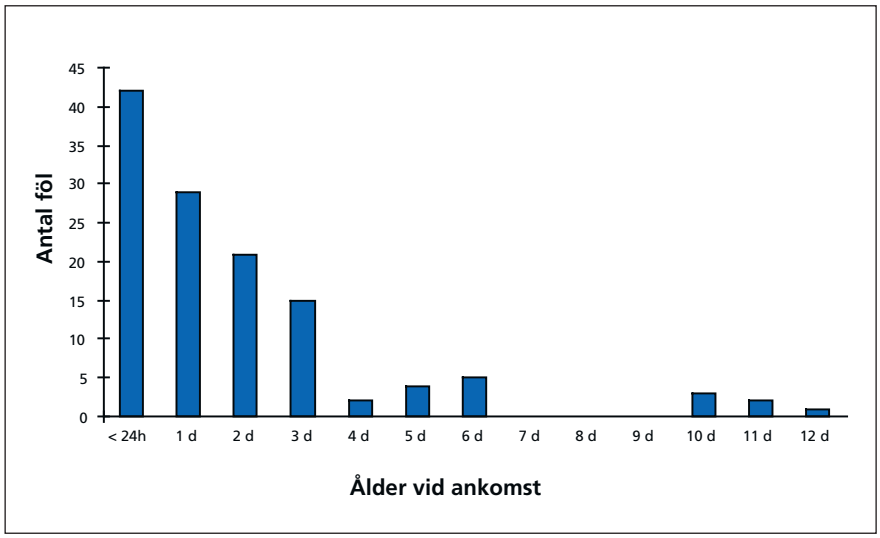

FIGUR 2. *Ålder vid ankomst hos 127 neonatala föl behandlade vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under 2009 (h= timmar, d=dygn).*

sjukhuset förefaller stämma väl överens med genomsnittspopulationen vuxna hästar i regionen (Tabell 1). Den absoluta majoriteten neonatala föl, 103 stycken, kom in under perioden april, maj och juni (Figur 3). Likaså kom de flesta fölen, 73 stycken, in på jourtid (Figur 4). Denna tillfälliga våg av intensivvårdspatienter ställer mycket stora krav på djursjukhusets personalfördelning.

Tillståndet vid ankomst är kritiskt för många neonatala föl. Fölen måste få korrekt diagnostik och medicinsk vård. Ofta krävs frekvent provtagning och justering av terapin initialt för att stabilisera vätskebalans och blodglukos. Därtill innebär den allmänna omvårdnaden ett stort arbete. Liggande föl måste hållas rena från träck och urin, vändas och hjälpas till bröstläge, matas eller få res- och dihjälp (Figur 5). Stoet måste mjölkas. Ibland har stoet också problem efter förlossningen.Tidsmässigt innebär det att ett föl kräver personal 15–60 minuter per timme under den kritiska perioden. För att möta de ökade kraven arbetar personalen mycket övertid och efter ett dynamiskt schema under de mest intensiva månaderna.

Sjukdomspanoramat (Tabell 2) stämmer i stort överens med vad som anges i litteraturen (7, 9, 13). Totalt överlevde 80 procent av fölen. Den presenterade studien är enbart en deskriptiv studie för vilka fall vi såg vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under ett år och hur det gick för dessa föl. Det är därför svårt att direkt relatera till utländska publikationer när det gäller sjukdomspanorama och överlevnad.

I boken Equine Neonatology beskrivs tre nivåer av fölvård där nivå 1 innebär intermittent vätsketerapi och oral nutrition och nivå 3 är full intensivvård inklusive möjlighet att ventilera fölen (7). De flesta internationella artiklar om föl publiceras från djursjukhus och universitet med möjlighet till nivå 3-vård. På Regiondjursjukhuset i Helsingborg ser vi däremot patienter på nivå 1 och 2.

De vanligaste diagnoserna var ”svagt föl” och sepsis. Dessa sjukdomar kommer att diskuteras i detalj i nästa nummer av veterinärtidningen. För övrigt var magtarmsjukdomar som mekoniumförstoppning, icke-infektiös diarré och kolik vanligast (Figur 6). Alla föl med mekoniumförstoppning och ospecificerad kolik svarade bra på medicinsk behandling och inga kirurgiska åtgärder behöv- ➤

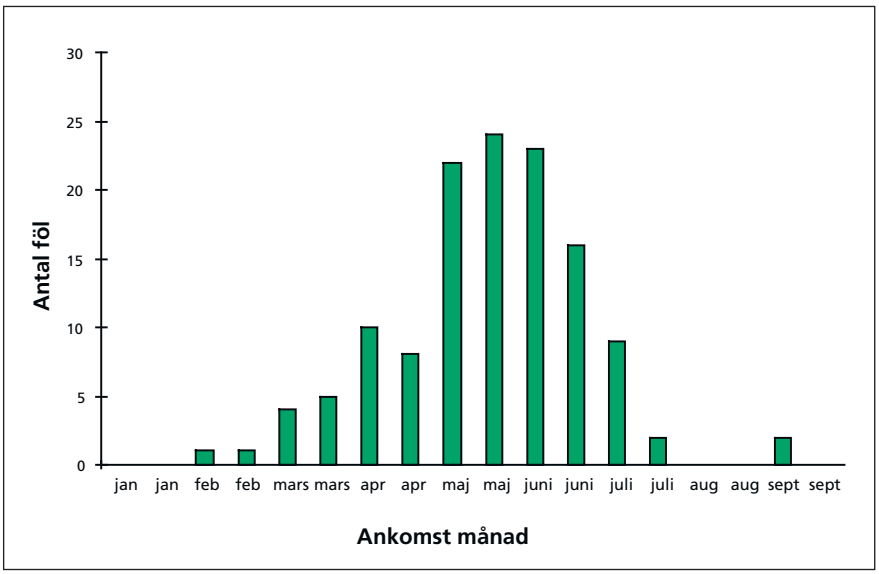

FIGUR 3. *Ankomsttidpunkt under året för 127 neonatala föl behandlade vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under 2009. Varje stapel anger första eller andra halvan av respektive månad, i kronologisk ordning.*

Tabell 1. KÖN OCH RAS HOS 127 NEONATALA FÖL BEHANDLADE VID REGIONDJURSJUKHUSET I HELSINGBORG UNDER 2009.

	Antal	(procent)
Kön		
Hingst	71	(56)
Sto	52	(41)
Ej angivet	4	(3)
Ras		
Halvblod	69	(54)
Varmblodstravare	25	(20)
Ponny	8	(6)
Kallblod	6	(5)
Islandshäst	5	(4)
Engelskt fullblod	4	(3)
Arabiskt fullblod	2	(2)
Övriga raser	8	(6)

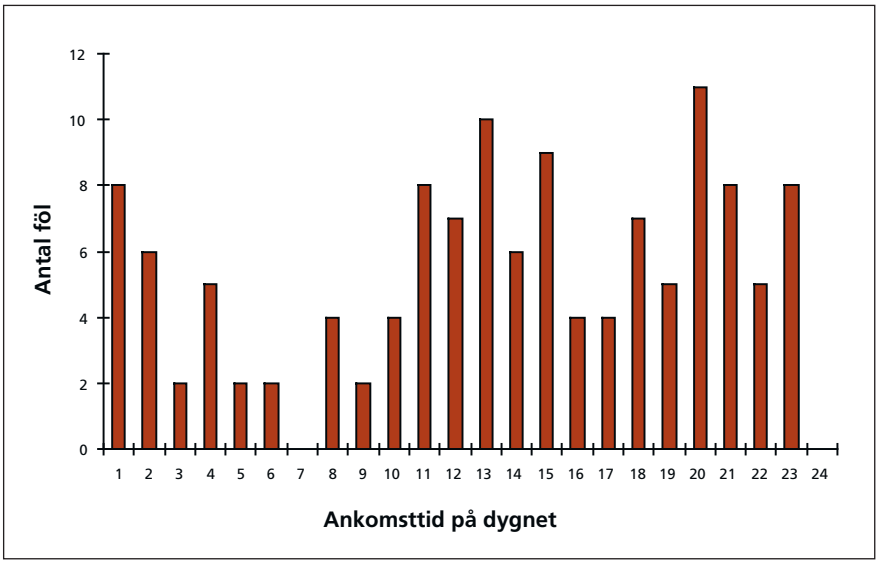

FIGUR 4. *Ankomsttidpunkt under dygnet (klockslag) för 127 neonatala föl behandlade vid Regiondjursjukhuset i Helsingborg under 2009.*

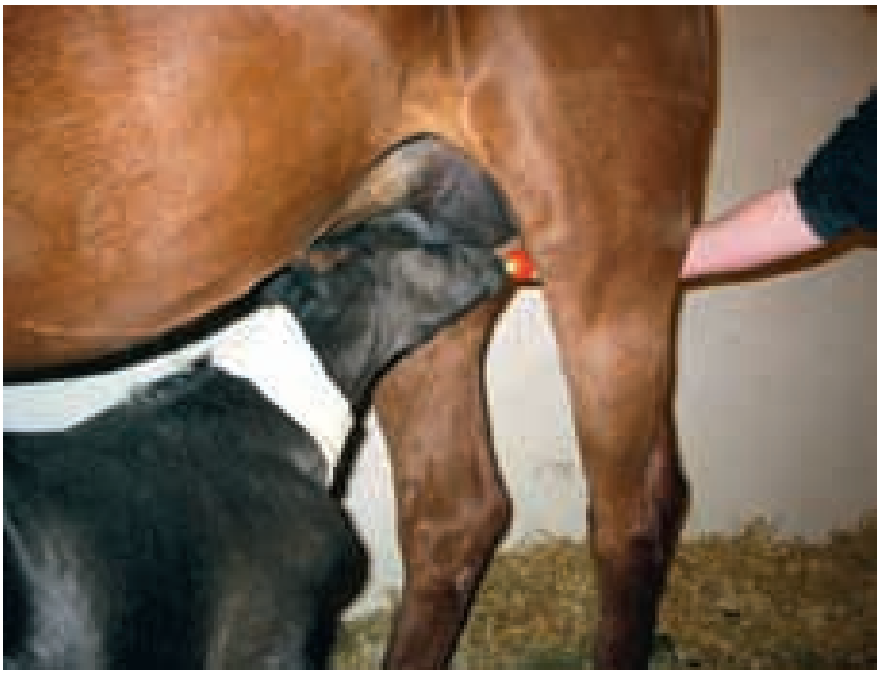

FIGUR 5. *Förutom medicinsk diagnostik och behandling krävs god omvårdnad och tålamod för att få fölen att komma igång ordentligt.*

des under 2009. Endast i enstaka fall krävs kirurgisk åtgärd med massage av inpackningen eller enterotomi vid mekoniumförstoppning (10). Endast ett neonatalt föl buköppnades på grund av kolik. Detta föl var inlagt för behandling av fölsepsis och hade opererats för naveliinfektion. Senare samma dag fick fölet allvarlig kolik på grund av tunntarmsinvagination. Fölet genomgick tunntarmsresektion och överlevde utan ytterligare komplikationer. Det noterades ingen uppenbar orsak till varför fölet utvecklat tunntarmsinvagination. De vanligaste orsakerna till att neonatala föl buköppnas är mekoniumförstoppning och urinblåseruptur (2). Tunntarmsinvagination är vanligare hos lite äldre föl (2). Prognosen för föl som genomgått tunntarmsresektion är avvaktande (2, 12).

Tabell 2. DIAGNOS OCH ÖVERLEVNAD TILL UTSKRIVNING HOS 127 NEONATALA FÖL BEHANDLADE VID REGIONDJURSJUKHUSET I HELSINGBORG UNDER 2009.

Diagnos	Antal föl	Antal överlevande	(%)
Aspirationspneumoni	3	3	(100)
Diarré (icke-infektiös)	7	7	(100)
Död utan fastställd diagnos	5	0	(0)
Entropion	1	1	(100)
Foderstrupsförstoppning	1	1	(100)
Fraktur	2	1	(50)
Hepatit	1	1	(100)
Inguinalbråck (traumatiskt)	1	1	(100)
Kolik (ospecificerad)	5	5	(100)
Lateral patellaluxation	1	0	(0)
Lymfangit	4	4	(100)
Mekoniumförstoppning	17	17	(100)
Missbildning	3	0	(0)
Moderlös	2	2	(100)
Navelblödning	1	1	(100)
Neonatal isoerytrolys	1	1	(100)
Peritonit	1	0	(0)
Prematur/dysmatur	5	1	(20)
Rotavirusinfektion	3	3	(100)
Ruptur av sträcksena	1	1	(100)
Senkontraktur	5	4	(80)
Sepsis	29	20	(69)
Svagt föl	22	22	(100)
Sårskada	1	1	(100)
Urinblåseruptur	5	5	(100)
Totalt	127	102	(80)

Diarré är ett vanligt sjukdomssymtom hos neonatala föl. Totalt hade 21 neonatala föl diarré vid ankomst till djursjukhuset 2009. Av dessa hade elva sepsis, sju icke-infektiös diarré och tre rotavirusinfektion. Tre föl hade så allvarlig diarré att prov togs för clostridios men samtliga var negativa. Inget neonatalt föl provtogs för salmonella. Förutom de tre fölen som kom in på grund av rotavirusinfektion smittades fem föl med rotavirus under vistelsen på djursjukhuset.

I en amerikansk rapport angående infektiösa orsaker till diarré hos föl var rotavirus den vanligaste diagnosen (5). Clostridios och salmonellos var vanligt förekommande i den amerikanska undersökningen till skillnad från våra erfarenheter, vilket förmodligen kan härröras från olikheter i smittryck och antibiotikaanvändning. Det är möjligt att vi missat något föl med infektiös orsak till diarrén på grund av otillräcklig provtagning.

Sjukhussmitta

För fyra av de föl som smittades med rotavirusinfektion under vistelsen på djursjukhuset kunde smittkällan härledas till ett symtomfritt äldre föl som behandlades för septisk artrit. Detta föl kom från ett större stuteri och det framkom senare att stuteriet haft problem med rotavirusinfektion under säsongen. Som redan nämnts testas alla föl med diarré för rotavirus och alla föl som är över tre dygn gamla och har diarré isoleras omgående. Då äldre föl kan vara symtomfria smittbärare (7) kommer djursjukhuset att bli ännu försiktigare med att stalla upp äldre föl, framför allt från större stuterier, i närheten av neonatala

FIGUR 6. *Mekoniumförstoppning är en av de vanligaste orsakerna till kolik hos neonatala föl.*

föl. Vidare använder vi alltid undersökningshandskar vid hantering av neonatala föl för att skydda dem från smitta. Om hästkliniken får ett fall av rotavirusdiarré upprättas speciella restriktioner med krav på separata overaller och skor vid hantering av alla neonatala föl, för att skydda dem från smitta (7).

Icke-infektiös diarré är ofta foder- eller fölbrunstrelaterad och dessa föl blir sällan allmänpåverkade (9). Unga föl som drabbas av rotavirusinfektion kan däremot bli kraftigt allmänpåverkade. Rotavirusinfektion ger sällan symtom hos föl under tre dygns ålder eftersom inkubationstiden är tre till tio dygn (9). Alla fölen med rotavirusinfektion eller icke-infektiös diarré svarade bra på medicinsk behandling. Diarré vid sepsis diskuteras vidare i nästa nummer av veterinärtidningen.

Extremitetsproblem

Fyra föl fick diagnosen lymfangit. Dessa föl hade distala ödem, hälta och ibland feber. Ledpunktion uteslöt septisk artrit, sepsis score var under 11, och blododlingen var negativ. Trots noggrann, upprepad undersökning med både ultraljud och röntgen kunde ingen bakomliggande orsak till lymfangit fastställas för dessa fall. Eftersom infektion inte kunde uteslutas initialt behandlades fölen med bensylpenicillin och gentamicin. Alla fölen med lymfangit svarade på allmänbehandling med antibiotika utan att bakomliggande orsak fastställdes. Små sticksår eller trauma till distala extremiteter är teoretiskt möjliga orsaker till lymfangit hos dessa föl (4).

Fem föl hade senkontraktur som primärproblem. I denna grupp varierade allvarlighetsgraden och därmed kostnaderna mycket då ett föl behandlades polikliniskt medan ett annat föl med karpalkontraktur behandlades med omfattande intensivvård efter ägarens önskemål. Prognosen för föl med senkontraktur är alltid beroende på vilken grad av kontraktur som noteras och om manuell reduktion är möjlig (7). Fölet med karpalkontraktur hade allvarlig kontraktur som inte gick att rätta manuellt. Prognosen ansågs dålig på grund av den kraftiga karpalkontrakturen, men inte helt hopplös eftersom skelettet var normalt (7). Fölet kunde inte resa sig själv trots bandagering och gipsning. Som komplikationer utvecklade fölet så småningom sepsis med lunginflammation och septisk artrit.

Urinblåseruptur

Fem föl behandlades för urinblåseruptur. Av dessa var samtliga hingstföl. Sjukdomen har tidigare rapporterats vanligare hos just hingstföl (11). Diagnosen konfirmerades i samtliga fall med transabdominellt ultraljud. Det gjordes alltid försök att dränera bukhålan och normalisera blodets kaliumkoncentration innan operation. I litteraturen poängteras ofta vikten av dränering av bukhålan och korrigering av hyperkalemi innan allmän anestesi för kirurgisk åtgärd, då fölen annars kan vara mycket känsliga för narkosen (11). Alla fem fölen under 2009 åtgärdades kirurgiskt och överlevde. Två föl som opererats för urinblåseruptur fick dock problem med urineringen postoperativt. På ett av dessa rupturerade urinblåsan igen och fick opereras om.

Djursjukhuset använder alltid urinkateter de första dagarna efter operation, men även detta är vanskligt då det lätt blir stopp i katetern. Trots att kateter används måste fölen därför övervakas frekvent efter operation så att urineringsproblem upptäcks och åtgärdas omgående (7, 9). Postoperativa urineringssvårigheter är vanliga efter urinblåseruptur och antas bero på tillfälligt nedsatt urineringsreflex (7, 9). Stopp i katetern kan till exempel bero på små koagel eller slemklumpar, eller att katetern hamnar snett och kinkas. Ett föl utvecklade kramper till följd av hyponatremi sju dygn efter operation av urinblåseruptur. Fölet hade mått bra efter operationen och kaliumvärdena låg inom normala gränser, men natriumvärdena kontrollerades inte förrän fölet utvecklade kramper. Även om hyperkalemi ofta är den mest påtagliga elektrolytstörningen vid uroperitoneum är hyponatremi väl beskrivet och bör uppmärksammas (7, 9).

Vidare utvecklade ett föl som intensivvårdades för sepsis urinblåseruptur under vistelsen på djursjukhuset. Denna komplikation är inte vanlig, men finns väl beskriven just i samband med intensivvård av septiska föl (6). Fölet avlivades när urinblåserupturen diagnostiserats eftersom prognosen för kirurgisk behandling av urinblåseruptur sekundärt till fölsepsis är mycket sämre jämfört med prognosen för primär urinblåseruptur (6). ➤

FIGUR 7. *Prematura föl och sepsisföl kräver ofta avancerad intensivvård flera dygn för att ha en realistisk chans att överleva.*

Tabell 3. KOMPLIKATIONER HOS 127 NEONATALA FÖL BEHANDLADE VID REGIONDJURSJUKHUSET I HELSINGBORG UNDER 2009.

Komplikation	Antal	(%)
Tromboflebit	6	(4,7)
Rotavirusinfektion	5	(3,9)
Lunginflammation	1	(0,8)
Urinblåseruptur	2	(1,6)
Elektrolytrubbing	1	(0,8)
Invagination jejunum	1	(0,8)
Neurologiska symtom efter allmän anestesi	1	(0,8)
Sepsis	1	(0,8)
Sårskada (trampad av stoet)	1	(0,8)
Totalt	19	(15,0)

➤ Avlivningsorsaker

20 procent av fölen avlivades (Tabell 2). Orsaken till avlivning var i majoriteten av fallen hopplös prognos. Exempel på detta är föl som kom in i agonalt tillstånd (dvs de fem föl som avlivades utan att diagnos fastställdes), irreparabel fraktur, allvarlig missbildning, karpalkontraktur och peritonit av oklar etiologi. Dessa föl avlivades oftast direkt efter initial undersökning. I gruppen prematura/dysmatura föl avlivades två prematura föl (födda dygn 286 och 310) samt två dysmatura föl (en tvilling och ett föl fött vid akut kejsarsnitt i fält på avlivat sto) inom 24 timmar då deras allmäntillstånd var kraftigt påverkat och de inte förbättrats utan snarare försämrats trots intensivvård. Det var uppenbart att prognosen var avvaktande och ytterligare flera dygns intensivvård, och kostnader för detta, skulle behövas för att ge fölen en realistisk chans (Figur 7).

Överlevnaden för föl födda mellan 300–320 dygns dräktighet har angetts till 70–75 procent i litteraturen, medan nästintill inga föl födda tidigare än 300 dygns dräktighet överlever (7, 8). För både prematura och dysmatura föl är prognosen sämre om fölet föds utan möjlighet att förbereda sig i livmodern, som t ex vid akut kolik på stoet (7). Fölen är ofta relativt pigga de första 18 timmarna men deras tillstånd försämras därefter snabbt på grund av omogna organ (7). I gruppen sepsis avlivades nio av 29 föl. Fem av dessa togs bort inom 24 timmar då deras tillstånd snarare försämrades än förbättrades trots intensivvård. Fyra föl avlivades i senare skede, två av ekonomiska skäl i kombination med otillräckligt svar på behandlingen, två enbart på grund av dålig prognos.

I Tabell 3 anges de komplikationer som noterades hos de neonatala fölen. Rotavirusinfektion, lunginflammation, urinblåseruptur, elektrolytrubbning, tunntarmsinvagination och sepsis har redan diskuterats under respektive huvuddiagnos. Utöver detta fick sex föl tromboflebit efter intravenös kanyl. Alla fölen hade sepsis eller diarré och det är tidigare visat att dessa tillstånd ökar risken för inflammation kring intravenösa kanyler (3). Ett föl fick övergående neurologiska symtom utan fastställd orsak

Tabell 4. ANTAL VÅRDDAGAR OCH TOTAL KOSTNAD PER DIAGNOS FÖR NEONATALA FÖL SOM BEHANDLATS VID REGIONDJURSJUKHUSET I HELSINGBORG UNDER 2009. ENDAST DIAGNOSER SOM STÄLLTS PÅ MINST FYRA FÖL HAR INKLUDERATS. OM FÖLET BEHANDLATS MINDRE ÄN 24 TIMMAR ANGES ANTAL VÅRDDAGAR SOM NOLL.

Diagnos	Antal vårddagar, median	(lägsta–högsta)	Kostnad, median	(lägsta–högsta)
Diarré (icke-infektiös)	5	(1–7)	17 200 kr	(7 300–29 200)
Död utan fastställd diagnos	0		5 700 kr	(4 100–9 600)
Kolik (ospecificerad)	2	(1–4)	12 000 kr	(8 400–12 600)
Lymfangit	7	(1–11)	27 200 kr	(3 900–42 000)
Mekoniumförstoppning	3	(1–5)	13 700 kr	(5 300–31 700)
Prematur/dysmatur				
Överlevande	0		860 kr	
Avlivade	1	(1–3)	16 400 kr	(10 000–41 400)
Senkontraktur				
Överlevande	8	(0–17)	35 000 kr	(800–91 700)
Avlivade	0		6 400 kr	
Sepsis				
Överlevande	10	(3–27)	43 300 kr	(16 600–93 100)
Avlivade	3	(1–8)	41 900 kr	(18 100–82 800)
Svagt föl	6	(1–18)	23 300 kr	(3 200–45 300)
Urinblåseruptur	10	(7–13)	52 000 kr	(49 700–92 840)

efter allmän anestesi för operation av entropion. Ett föl fick en mindre sårskada efter att stoet trampat på fölet.

Kostnaderna för vård av neonatala föl varierar beroende på vilken grad av vård fölet kräver. I Tabell 4 anges median och spännvidd gällande kostnaderna för de vanligaste sjukdomarna 2009. Om ägaren undrar hur mycket det kostar innan de beslutar om de vill komma in med ett sjukt föl brukar djursjukhuset uppskatta att räkningen för ett svagt föl som kommer in och behöver en till två liter plasma och vård tre till fem dagar blir totalt 20 000-25 000 kronor. Om plasma inte behövs räcker kanske 15 000 kronor. För föl som kräver mera avancerad intensivvård uppskattas 25 000 kronor första dygnet, därefter 10 000–15 000 kronor/dygn så länge avancerad intensivvård krävs. Kostnader och prognos diskuteras kontinuerligt med djurägarna och de ges alltid möjlighet att avbryta behandlingen om de önskar. Det är viktigt att inse att den totala kostnaden blir lägre och prognosen bättre om fölen kommer in i tidigt skede.

SUMMARY

Diagnoses and outcomes concerning neonatal foals at a Swedish animal hospital

In 2009 127 neonatal foals (younger than 2 weeks of age) were treated at the Regional Animal Hospital of Helsingborg. The majority were admitted during off-hours in April, May or June. The most frequent diagnoses were ”weak foal”, septicemia, meconium retention, and non-infectious diarrhoea. Total survival rate was 80 %. Of foals that did not survive the majority were euthanized within 24 hours due to poor prognosis. Economical concern however also played a role. The article summarizes prognosis, treatments and costs for diseases diagnosed during 2009.

Referenser

1. Brewer BD & Koterba AM. Development of a scoring system for the early diagnosis of equine neonatal sepsis. Equine Vet J, 1988, 20, 1, 18–22.
2. Cable CS, Fubini SL et al. Abdominal surgery in foals: a review of 119 cases (1977–1994). Equine Vet J, 1997, 29, 4, 257–261.
3. Dolente BA, Beech J et al. Evaluation of risk factors for development of catheter-associated jugular thrombophlebitis in horses: 50 cases (1993–1998). J Am Vet Med Assoc, 2005, 227, 7, 1134–1141.
4. Fjordbakk CT, Arroyo LG et al. Retrospective study of the clinical features of limb cellulitis in 63 horses. Vet Rec, 2008, 162, 8, 233–236.
5. Frederick J, Giguere S et al. Infectious agents detected in the feces of diarrheic foals: a retrospective study of 233 cases (2003–2008). J Vet Intern Med, 2009, 23, 6, 1254–1260.
6. Kablack KA, Embertson RM et al. Uroperitoneum in the hospitalised equine neonate: retrospective study of 31 cases, 1988–1997. Equine Vet J, 2000, 32, 6, 505–508.
7. Knottenbelt DC, Holdstock N et al. Equine neonatology. Medicine and surgery. Philadelphia, Elsevier Saunders. 2004.
8. Leadon DP, Jeffcott LB et al. Behavior and viability of the premature neonatal foal after induced parturition. Am J Vet Res, 1986, 47, 8, 1870–1873.
9. Paradis MR. Equine neonatal medicine. A case-based approach. Philadelphia, Elsevier Saunders, 2006.
10. Pusterla N, Magdesian K et al. Retrospective evaluation of the use of acetylcystetine enemas in the treatment of meconium retention in foals: 44 cases (1987–2002). Equine Veterinary Education, 2004, 16, 133.
11. Richardson DW & Kohn CW. Uroperitoneum in the foal. J Am Vet Med Assoc, 1983, 182, 3, 267–271.
12. Vatistas NJ, Snyder JR et al. Surgical treatment for colic in the foal (67 cases): 1980–1992. Equine Vet J, 1996, 28, 2, 139–145.
13. Wohlfender FD, Barrelet FE et al. Diseases in neonatal foals. Part 1: the 30 day incidence of disease and the effect of prophylactic antimicrobial drug treatment during the first three days post partum. Equine Vet J, 2009, 41, 2, 179–185.

ANNA JOHANSSON, leg veterinär, MS, Diplomate ACVIM, Regiondjursjukhuset Helsingborg, Stordjur, Bergavägen 3, 230 23 Helsingborg.

Sällskapet för Veterinärmedicinsk Forsknings

ÅRSMÖTE

Gamla, nya och blivande medlemmar hälsas hjärtligt välkomna till årsmöte för Sällskapet för Veterinärmedicinsk Forskning

den 5 maj, kl 14.00 i VMFs kårhus

I samband med årsmötet framförs två intressanta presentationer

”Q-feber hos svenska mjölkkor – vad vet vi?”
Ann Lindberg, SVA

”Upptagsmekanismer för Ochratoxin A och citrinin i leverceller”
Karin Artursson, SVA

Kaffe och tårta serveras.

Se även Sällskapets hemsida: www.vetmedforsk.se

TOBIAS LUNDIN, leg veterinär, **ANNA EDLUND,** leg veterinär,
EVA OLSSON ENGVALL, leg veterinär, VMD, docent,
KARIN SANDSTEDT, leg veterinär, VMD och
LEIF DOTEVALL, med dr, bitr smittskyddsläkare, DTM&H*

Fallbeskrivning

Inhemsk leptospiros hos hund i Sverige

Leptospiros är en av de mest spridda zoonoserna i världen men de flesta fallen inträffar i tropiskt klimat. I Sverige har *Leptospira*-infektioner hos hund tidigare betraktats som isolerade fall där importerade hundar eller hundar som smittats direkt eller indirekt från importerade hundar drabbats. Artikeln beskriver ett fall av inhemsk smitta av leptospiros i Sverige samt hur läget ser ut inom humanvården.

från fältet

INLEDNING

Leptospiros är en zoonos som orsakas av spiroketer tillhörande släktet *Leptospira* (Figur 1). Det finns olika arter av *Leptospira,* och dessa är i sin tur indelade i serovarer med olika namn, t ex *L icterohemorrhagiae, L canicola* etc. Vilda gnagare är ofta reservoarer för *Leptospira* men även andra däggdjur kan utgöra smittreservoarer. Djuren är som regel kroniskt infekterade då bakterien finns i njurarna och utsöndras med urinen. Detta innebär att smitta sprids till omgivningen och bakterien kan överleva i fuktiga miljöer under lång tid (1). Smittspridning sker genom direkt eller indirekt kontakt med urin från ett infekterat djur. Sjukdomen är en av de mest spridda zoonoserna i världen (6) och trots att de flesta fall inträffar i tropiskt klimat förekommer infektionen även så långt norrut som i Sverige (4).

Hos människa har endast ett fall med förmodad inhemsk smitta i Sverige anmälts sedan sjukdomen blev anmälningspliktig år 2004. Smittkällan i det fallet är okänd. Även humanfall med leptospiros smittade utomlands är ovanliga i Sverige, mellan 2004–2009 rapporterades endast ett till sex fall årligen. Smittan anges vid dessa tillfällen ha skett i Sydostasien (5). Ofta smittas människor vid friluftsaktiviteter med vattenkontakt. En viktig smittkälla är infekterat vatten i samband med översvämningar och naturkatastrofer. Förmodligen finns en betydande underrapportering av humanfall främst globalt, men möjligen även i Sverige eftersom de kliniska symtomen hos flertalet är diffusa och vanligen milda (1). Infektionsporten är skadad hud eller slemhinnor, t ex i ögon eller näsa. En vaskulit utvecklas tillsammans med endotelskada och ikterus. Många organ som lever, njurar, hjärta och lungor kan involveras.

Leptospiros hos hund

Infektion med *L canicola* hos hundar uppträder med njursymtom. Andra ➤

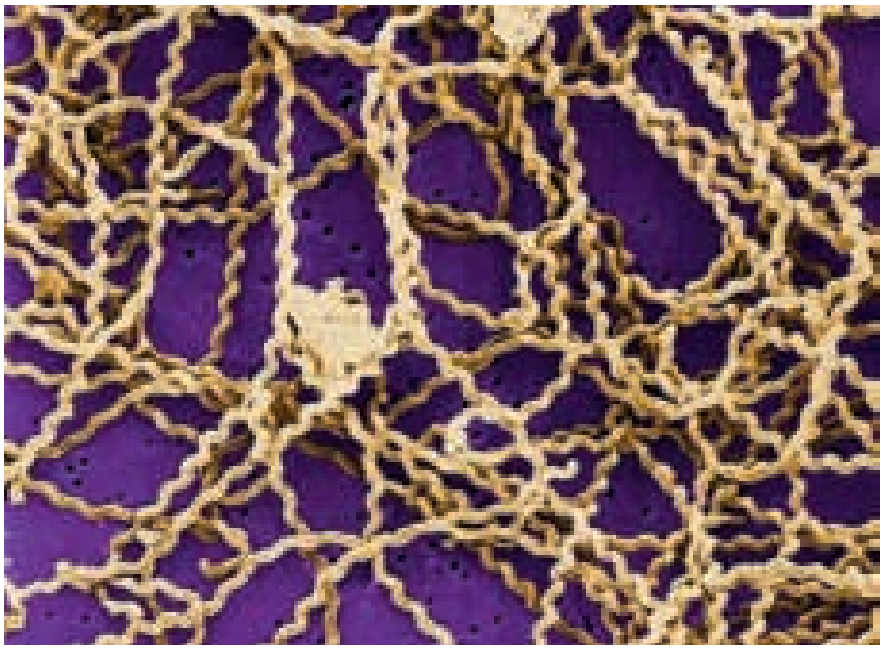

FOTO: US DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES.

FIGUR 1. *Svepelektronmikroskopisk bild av* Leptospira-*spiroketer, fotograferade på ett 0,1 µm polykarbonatfilter.*

serovarer kan ge leversjukdom. Symtomen är då feber, anorexi och smärta från muskler eller inre organ. Akut förlopp kan leda till döden innan påverkan på njurar eller lever visat sig. Vanligare är dock subakut eller kronisk sjukdom. Hos kroniska smittbärare finner man leptospirabakterierna i njurtubuli (3).

Laboratoriediagnos ställs vanligtvis genom serologi, man påvisar antikroppar mot *Leptospira* i hög eller stigande koncentration. Odling av bakterien är nästan alltid dömd att misslyckas på grund av att *Leptospira* är svårodlade, de kräver lång tid att växa, måste ha specialsubstrat, kan inte odlas på fasta medier och hämmas av den föroreningsflora som lätt kommer med i provet. Den internationellt mest använda (och godkända) serologiska analysmetoden är MAT, microscopic agglutination test. För denna metod används i allmänhet levande bakterier som antigen. Det rekommenderas att man använder stammar som isolerats i det egna landet eftersom antigena skillnader kan förekomma mellan stammar av samma art och serovar men av olika ursprung. I Sverige har diagnostiken baserats på internationella stammar på grund av att man sällan isolerat inhemska *Leptospira*. 1992 provtogs dock några möss från Skåne i samband med en leptospirautredning och ett isolat av *Leptospira* odlades fram. Denna stam har sedan dess använts i diagnostiken vid SVA. Den går under benämningen Mus 2A och är närbesläktad med serovarerna Sejroe, Hardjo och Istrica.

FALLBESKRIVNING

Patienten, en drygt ett år gammal dobermannhane, kom till kliniken i oktober 2009. Ägarna hade sedan fyra dagar observerat ett påtagligt sänkt allmäntillstånd, frekventa kräkningar, muskelsvaghet samt tecken på diffus smärta hos hunden. De senaste sex till åtta veckorna hade hunden gått ned omkring fem kilo i vikt, dock utan att visa några andra kliniska symtom på sjukdom. Hunden hade tidigare alltid varit frisk, aldrig vistats utomlands, samt var vaccinerad enligt gällande rekommendationer.

Vid klinisk undersökning uppvisade hunden måttligt sänkt allmäntillstånd, kraftigt ikteriska slemhinnor och hud, muskelfascikulationer med sänkt huvud och en kroppstemperatur på 37,6°C. Hullet var något under medelgott. Initial blodprovstagning visade på en måttlig leukocytos med neutrofili och vänsterförskjutning (2 % stavkärniga neutrofiler). Plasman var kraftigt ikterisk men den röda blodbilden uppvisade inga förändringar. ALAT låg på 5,31 (0,17–2,0) och ALP var inte mätbart (0,0–2,33). Kreatinin uppmättes till 788 (53–141) och urea till 40,0 (3,57–10,4). Totalprotein och albumin låg inom referensvärden. ASAT låg på 9,84 (0,17–0,67) och CK över 33,3 (1,33–6,25). Serum sparades från detta provtagningstillfälle. Urinen hade en densitet på 1,026 och var negativ vid odling på Amies medium. Ultraljud av abdomen visade på hyperekogen märg och lindrigt dilaterade bäcken i båda njurarna samt förstorad mjälte. I övrigt sågs inga patologiska förändringar.

Understödjande behandling sattes in i form av NaCl, enrofloxacin (Baytril® vet), metronidazol (Flagyl®), adenosylmetionin samt vitamin E och K (Hepatosyl), buprenorfin (Temgesic®), ursodeoxicholsyra (Ursofalk®), ranitidin (Zantac®) och maropitant (Cerenia®). Då hunden inte ville äta sattes även en nossvalgsond in.

Dagen efter ankomsten till kliniken var tillståndet oförändrat. Utifrån kliniska fynd framkom misstanke om leptospiros. Efter riktad anamnestagning framkom att hunden av och till haft kontakt med en annan hund som importerats från Rumänien sju månader tidigare. Vid undersökningstillfället var vaccinationsstatus för denna hund okänd. Av den anledningen byttes Flagyl® mot ampicillin (Doktacillin®) intravenöst. Övrig understödjande behandling förblev oförändrad.

Sjukdomsutveckling

Serum från dag ett och tre skickades till SVA för analys av antikroppar mot *Leptospira* (Figur 2). Senare framkom en kraftigt stegrande titer gentemot *Leptospira* Mus 2A. Hunden importerad från Rumänien sju månader tidigare visade sig vara vaccinerad mot leptospiros och befanns endast ha låga titrar mot *L icterohae-morrhagiae*, vilket är förenligt med titrar hos en vaccinerad hund.

FOTO: NANCY LOUIE

FIGUR 2. *Serum från dag ett och tre skickades till SVA för analys av antikroppar mot* Leptospira. *Senare framkom en kraftigt stegrande titer gentemot* L *Mus 2A.*

Patienthundens allmäntillstånd samt lever- och njurvärden förbättrades något under de påföljande dygnen. Efter sju dagars behandling med Doktacillin® ansågs han inte längre vara smittförande. I samråd med djurägaren skickades hunden hem på prov. Vid hemgången låg kreatinin på 480, urea 30,7, ALAT 4,33 samt ALP fortfarande omätbart men allmäntillståndet var bättre. Hunden behandlades i hemmet med amoxicillin (Vetrimoxin® vet) Ursofalk®, Zantac®, sukralfat (Andapsin®) och matning via nossvalgsond.

Under hemmavistelsen uppvisade hunden initialt ett något bättre allmäntillstånd som därefter åter försämrades. Kräkningar och polydipsi tillkom i samband med försämringen. Vid återbesök tre dagar efter hemgång hade hunden dämpat allmäntillstånd, ikteriska slemhinnor, måttlig dehydrering samt tecken på förstoppning. Njurvärdena var oförändrade jämfört med hemgång. Levervärdena hade förbättrats något men leukocytantalet hade stegrats kraftigt.

Obduktionsfynd

Då hunden med största sannolikhet haft en leptospirainfektion och inte svarat tillfredsställande på behandlingen bedömdes prognosen som dålig och hunden avlivades i samråd med djurägarna.

Vid biopsitagning av lever och njurar

post mortem sågs makroskopiskt en generell ikterus. Levern upplevdes något stasad och hade måttligt avrundade kanter. Njurarna var utan makroskopiska anmärkningar.

Mikroskopiskt sågs en ”lindrig till måttlig kronisk aktiv kolangiohepatit” och i njurar ”lindrig diffus kronisk interstitiell nefrit och höggradig diffus pigmentnefros”.

Senare framkom att hunden under sommaren 2009 vistats i Skåne där *Leptospira* Mus 2A isolerats 1992. Denna hund hade således sannolikt smittats av en i Sverige förekommande *Leptospira*-serovar och inte av den importhund som misstänktes från början.

Zoonotiska aspekter

Människa har till skillnad mot vissa djurarter aldrig visats ha någon större epidemiologisk betydelse som smittspridare av *Leptospira*. Hos humanfall utsöndras dessa spiroketer endast under ett fåtal veckor, i enstaka fall högst i några månader (1). Innan man började vaccinera hundar mot *L canicola* rapporterades flera allvarliga fall av leptospiros hos barn i USA med förmodad smittspridning från hund (2). Fall som involverar människa är dock mycket ovanliga idag i höginkomstländer. Vid kontakt med urin från en misstänkt smittad hund bör man inte desto mindre iaktta god hygien och använda plasthandskar.

Referenser

1. Bharti R, Jarlath R, Nally E et al. Leptospiros: a zoonotic disease of global importance. Lancet Infect Dis, 2003, 3, 757–771.
2. Brown K & Prescott J. Leptospirosis in the family dog: a public health perspective. CMAJ, 2008, 178, 4, 399–401.
3. Levett PN. Leptospirosis. Clin Microbiol Rev, 2001, 14, 2, 296–326.
4. Sandstedt K & Engvall A. Serum antibodies to *Leptospira bratislava* in Swedish pigs and horses. Nordisk Veterinærmedicin, 1985, 37, 312.
5. Smittskyddsinstitutet. Statistik för leptospirainfektion. www.smittskyddsinstitutet.se, 2010-03-19.
6. World Health Organization. Leptospirosis worldwide. Wkly Epidemiol Rec, 1999, 74, 237–244.

TOBIAS LUNDIN, leg veterinär, Smådjursakuten AB, Ingeborgsgatan 6, 416 59 Göteborg.
ANNA EDLUND, leg veterinär, Smådjursakuten AB, Ingeborgsgatan 6, 416 59 Göteborg.
EVA OLSSON ENGVALL, leg veterinär, VMD, docent, Enhet för bakteriologi, SVA, 751 89 Uppsala.
KARIN SANDSTEDT, leg veterinär, VMD, Enhet för bakteriologi, SVA, 751 89 Uppsala.
LEIF DOTEVALL, med dr, bitr smittskyddsläkare, DTM&H, Smittskyddsenheten i Västra Götaland, Kaserntorget 11 B, 411 18 Göteborg.

ATC VETKOD: QI09AB13. RECEPTBELAGT. GODKÄND SPC 070327.

HIPRASUIS
VACCIN MOT RÖDSJUKA OCH PARVOVIRUS HOS SVIN

Tillverkare: LABORATORIOS HIPRA, S.A. Avda. La Selva, 135 - 17170 Amer (Girona) Spain.

MARKNADSFÖRS AV
NORDVACC AB
Box 112, 129 22 Hägersten
Tel:08-449 46 50.
Fax:08-449 46 56
E-mail:vet@nordvacc.se
Hemsida:www.nordvacc.se

NORDVACC

månadens epiztel

Epizteln rapporterar denna gång om en abortstorm hos nötkreatur i Västra Götaland, om en mjältbrandsmisstanke på Gotland och om ett fall av Nor98 i Gävleborg. Epizteln är ett samarbete mellan SVA och Jordbruksverket och är i det här numret sammanställd av Helena Ohlsson, SVA och Lollo Alling, Jordbruksverket.

UTREDNING AV ABORTSTORM

Stora problem med kastningar och svagfödda kalvar sågs i en mjölkbesättning belägen i Västra Götalands län. Under en tidsperiod affekterades mer än 30 procent av kalvningarna. Kalvar som dog föddes svaga, sög inte, hade kall nos med endotelskador/petekiella blödningar som ett band mellan näsborrarna och blödningar kring tandhalsar. En kalv och ett foster obducerades. För kalven kunde diagnosen fastställas till *Escherichia coli*-orsakad enterit och för fostret till akut purulent-nekrotiserande placentit. Prover togs från fostret/placenta för brucella, IBR och Q-feber men dessa analyser utföll samtliga negativt. Bakterieodling genomfördes på placentan och odlingen utföll negativt för såväl allmän anaerob växt som specialodlingar för listeria och salmonella.

Djurägaren misstänker ett samband med vaccination mot bluetongue med det har inte kunnat styrkas av de obduktioner och analyser som gjorts. En sådan misstanke stöds inte heller av vare sig forskning eller biverkningsrapporter.

Med de patologisk-anatomiska diagnoserna och de negativa analysresultaten kunde epizootimisstankarna avskrivas men utredning fortgår i besättningen.

MISSTANKE OM MJÄLTBRAND

Misstanke om mjältbrand väcktes i en medelstor nötbesättning på Gotland efter att först en ko och sedan en ungtjur dött akut. Kon uppvisade innan döden andningssvårigheter, svullnad i huvud- och halsregion samt emfysem på hela kroppen. Ingen feber uppmättes, provbehandling utfördes med kortison och antibiotika varpå kon avled. Vid intravenös injektion observerades att kons blod var mycket mörkfärgat. Mindre än tolv timmar senare dog en ungtjur utan några föregående symtom.

Fem dagar innan dödsfallen hade ensilage från ett nytt parti börjat användas. Det hade varit lite missfärgat men utan anmärkningar med avseende på doften. Ensilaget var inte jordnära skördat men grävarbeten hade eventuellt utförts vid fältet där det skördats. Vid foderbytet slutade fyra kor, inklusive den senare avlidna, att äta. De andra korna tillfrisknade med kortisonbehandling.

Vid veterinärbesök dagen efter att kon dött var kadavret likstelt (eller eventuellt stelt på grund av att det var fruset), emfysemet kunde inte kännas längre och det rann mörkrött blod ur analöppningen. Den döda ungtjuren var fullt likstel men mörkrött blod rann ur nosen. Blodprov togs med vaccutainer från båda dju-

■■ Telefonnumret till SVAs epizootologjour är 018-67 40 01.

■■ Detta nummer kan enbart användas då SVAs växel är stängd, dvs utanför ordinarie arbetstid. Epizootijouren ger råd och hjälp till veterinärer vid misstanke om epizootisjukdom. Provsvar eller allmänna råd kan inte ges på detta nummer.

Foto: US Centers for Disease Control and Prevention.

Mjältbrandsbakterier (Bacillus anthracis) *i Gram-färgning. Mjältbrandsmisstanken på Gotland kunde avskrivas efter att de tagna proverna analyserats.*

ren och efter avslutad provtagning fortsatte mörkrött blod rinna ur kanylhålen.

Sammantaget gjorde anamnesen med ensilage av tveksam kvalité som eventuellt skördats efter grävarbeten och de kliniska fynden med två plötsliga dödsfall och mörkrött blod som rann ur kroppsöppningar på båda kadavren samt vid blodprovstagning, att misstanke om mjältbrand inte kunde uteslutas. Blodproverna analyserades med direktmikroskopi och bakterieodling. Båda analyserna utföll negativt med avseende på mjältbrand för båda djuren varpå misstanken kunde avskrivas. En möjlig differentialdiagnos skulle kunnat vara frasbrand, området är dock inte känt för att ha problem med detta. Diagnosen frasbrand kan ställas med hjälp av PCR-metoder på affekterade muskler men några sådana prover inkom inte från det aktuella fallet.

NOR98

Ett prov från ett får härstammande från en besättning i Gävleborgs län undersöktes på SVA inom rutinövervakningen för TSE med snabbtest som utföll positivt. Provet analyserades då enligt gängse rutiner med western blot, och diagnosen fastställdes till Nor98. Besättningen står under utökad övervakning i två år enligt TSE-förordningen. Det innebär att samtliga får över 18 månader som dör eller avlivas, alltså även djur som skickas till slakt, ska provtas för TSE. Under denna tid har man också spärr för försäljning av livdjur. ■

noterat

Obligatorisk certifiering av grisgårdar

Den 1 april i år blev en ny tredjepartscertifiering obligatorisk för att kunna levera griskött till den svenska marknaden. Alla landets grisgårdar kommer regelbundet att kontrolleras av en oberoende tredje part. Certifieringen blir ett kvitto på att gården upprätthåller Sveriges djurskyddskrav, skrev lantbruksnäringen i ett pressmeddelande den 15 mars.

Ansvariga för standarden som ligger till grund för certifieringen är Sigill Kvalitetssystem AB. Ackrediterade certifieringsföretag går i god för att standarden följs. De revisorer som genomför kontrollerna är godkända av den statliga myndigheten Swedac och inte anställda av slakteriföretagen.

– Certifieringen är ett sätt att öka förtroendet för branschen bland våra kunder och konsumenter. Samtidigt ser vi till att de producenter som inte möter kraven nekas att leverera djur till slakterierna, säger Hans Agné, talesperson för den svenska slakterinäringen.

Alla grisgårdar ska kontrolleras minst vartannat år och parallellt genomförs, från 2011, regelbundet oanmälda stickprovskontroller hos producenterna baserat på en riskbedömning. Utöver det ska alla certifierade producenter genomföra egenrevisioner. Certifieringen kontrollerar att grisproducenterna uppfyller kraven på en rad områden, såsom stallmiljö, vatten och utfodring, läkemedel och smittskydd. ■

DermaPet hudvårdsserie
– dermatologens val

LimePlus Dip
TrizEDTA
MalAcetic-serien

Förhandlare:
Dr. Baddaky® Europe AB
www.drbaddaky.com
SweVet

Vilken är din diagnos? – Patologi

En ettårig golden retriever undersöktes av veterinär på grund av kraftig mjällbildning från huden sedan valpåldern. Fallet är sammanställt och tolkat av Erika Karlstam, enheten för patologi och viltsjukdomar, SVA.

Hund, golden retriever, hane, ett år

ANAMNES: Hunden hade sedan valpåldern varit ovanligt mjällig i pälsen. Enligt ägaren mjällade hunden så kraftigt att hon tvingades dammsuga huset dagligen. Hunden verkade obesvärad, och hade ingen klåda eller andra symtom.

STATUS: Vid klinisk undersökning konstaterades omfattande, tämligen generellt utbredd mjällbildning. Mjällflagorna var stora, mjuka, gråvita och upplevdes vara löst adherenta till huden. Huden var förutom mjällbildningen utan anmärkning, några tecken på rodnad, inflammation etc iakttogs inte.

Hudbiopsier togs med stans, fixerades i tioprocentig formalinlösning och sändes till Enhet för patologi och viltsjukdomar, SVA för histologisk undersökning.

PATOLOGI: Se Figur 1 (mikroskopisk bild, hud från den aktuella patienten). Jämför med Figur 2 (mikroskopisk bild, normal hud från hund). Vilka förändringar ses i epidermis? Beskriv dessa och föreslå patologisk-anatomisk diagnos.

SVAR SE SIDAN 57

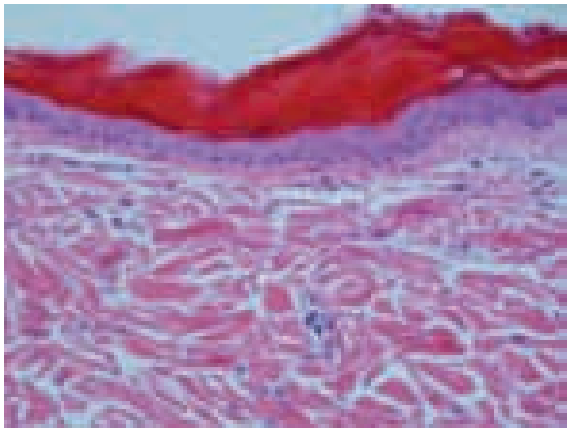

FIGUR 1. *Hudbiopsi, hund, HE-färgning, 400 gångers förstoring.*

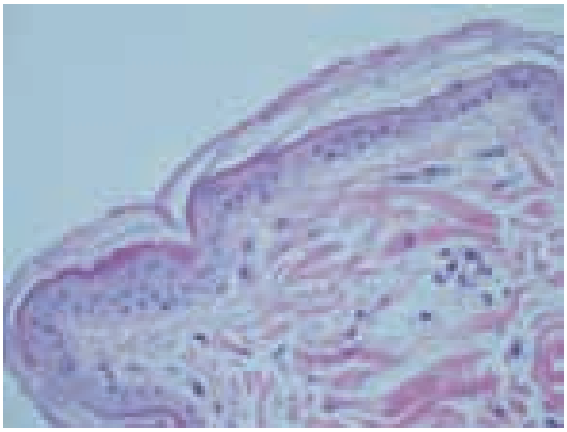

FIGUR 2. *Hudbiopsi, normalhud, hund, HE-färgning, 400 gångers förstoring.*

noterat

Nya professorer vid SLU

Den 19 mars installerades tio nya professorer vid SLU i Uppsala. Fem av dessa är verksamma vid fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, och förstärker inom olika områden fakultetens kompetens.

Örjan Carlborg är genetiker och leder ett tvärvetenskapligt forskningsprogram där man utvecklar analytiska metoder som ska visa hur gener och miljöfaktorer tillsammans reglerar egenskaper av betydelse inom t ex livsmedelsproduktion och medicin. *Patrice Humblots* forskningsområde är husdjursavel och artificiell insemination. Han avslutade sin veterinärutbildning 1976 vid École nationale vétérinaire d'Alfort utanför Paris, där han sedan blev veterinärmedicine doktor 1978. *Anders Johannisson* är teknisk biolog och undersöker hur djurceller fungerar, hur man kan mäta detta och vilka konsekvenser rubbningar i funktionen får. *Andrzej Madejs* forskning handlar om husdjurens hormonsystem, framför allt de hormoner som är kopplade till djurens fortplantning och reaktioner på stress. *Ivar Vågsholm* slutligen är veterinär vars forskning handlar om livsmedelssäkerhet, framför allt hur man säkerställer att livsmedlen är fria från smittsamma sjukdomar.

Hjärnförändringar hos den åldrande hunden

TEXT: JOHAN BECK-FRIIS

Liksom hos människor ökar medelåldern i västvärldens hundpopulationer. Det ställer nya krav på veterinären att förstå de processer som sker hos den åldrande hunden, inte minst i dess hjärna. Under ett internationellt seminarium i Schweiz i början av året samlades veterinära experter från Europa och USA för att belysa hjärnförändringar hos den geriatriska hunden.

Karen Overall från USA och Ádám Miklósi från Ungern talade båda om hunden som ett modelldjur för att studera åldrandeprocesser hos människor.

Geriatrik för hundar kommer att få allt större betydelse för den moderna smådjursmedicinen. Med detta konstaterande inledde Ádám Miklósi, etolog och professor vid Eötvös Lóránd-universitetet i Budapest, ett intensivt endagsseminarium den 2 februari utanför Genève i Schweiz. Seminariet var anordnat av ett hundfoderföretag och hade samlat 100-talet deltagare från hela Europa. På dagordningen stod en genomgång av de åldersprocesser som sker i hundens hjärna.

Hundar kan användas som modeller för studier av åldrandet hos människor, både beteendemässigt och fysiologiskt, konstaterade Ádám Miklósi. Bortsett från de komparativa aspekterna har människan dessutom ett ansvar att ge tillbaka bra åldringsvård till de hundar som tjänat oss som trogna sällskapsdjur under sin krafts dagar, fortsatte han.

ALZHEIMER-LIKNANDE TILLSTÅND

Under åldrandet sker både fysiologiska och beteendemässiga förändringar i hjärnan. Hos hundar har studier visat förekomsten av en neurodegenerativ förändring som påminner mycket om Alzheimers sjukdom hos människor. Tillståndet kallas Canine Cognitive Dysfunction Syndrome (CDS) och anses bero på inverkan av fria radikaler från oxidativa processer i hjärnan. Antioxidantberikat foder har visats förbättra den kognitiva förmågan hos äldre hundar, berättade Xavier Manteca från veterinärfakulteten vid universitetet i Barcelona.

Förutom Alzheimer-relaterade symtom som desorientering, förändringar i sömnrytmen och problem med rumsrenheten kan CDS orsaka oro och ökad aggressivitet hos den gamla hunden, fortsatte Xavier Manteca. Detta kan motverkas genom att stimulera serotoninsyntesen i hjärnan, eftersom serotoninaktivitet i CNS visats minska aggression. Då serotoninproduktionen är beroende av aminosyran tryptofan kan tillskott av tryptofan i dieten minska åldersberoende aggressivitet. Man får

dock inte glömma andra orsaker till oro hos hunden, som understimulans och separationsångest, underströk Manteca. Miljöberikning har många positiva effekter både för den gamla och den yngre hunden, påpekade han.

BETYDELSEFULL ENERGI-METABOLISM

En annan process som förändras med åldern är hjärnans energiupptag. Hos den unga hunden utgör glukos den viktigaste energikällan, men hos hundar över sex års ålder sjunker glukosmetabolismen i hjärnan snabbt. Försämrad energiförsörjning till hjärnan har visats hänga ihop med många av de beteendemässiga förändringar som ses vid åldrande.

För att förse hjärnan med en alternativ energikälla har lyckade försök med tillskott av mellankedjande triglycerider (MCT) utförts. MCT bryts i levern ner till metaboliter som kan användas som energi av neuronerna istället för glukos. Försök med MCT-tillskott till människor med Alzheimers sjukdom rapporterar om förbättrade kognitiva funktioner hos behandlade patienter. Detta berättade Karen Overall från University of Pennsylvania School of Medicine. Hon redogjorde också för glutamat som en alternativ energikälla för den åldrande hjärnan, främst riktad mot astrocyterna. Samtidigt underströk hon betydelsen av aktiv ”hjärngymnastik”, både hos människa och hund, för att motverka åldringsprocesser. Dagens kultur erbjuder en konstant tillgång på mat, men vi skulle åldras friskare om vi istället fick en konstant tillgång till kognitiv hjärnstimulans, menade hon.

Försämrad energiförsörjning till hjärnan har visats hänga ihop med många av de beteendemässiga förändringar som ses vid åldrande.

ALLT GÅR LÅNGSAMMARE

Veterinärpraktikerns syn på den åldrande hunden belystes av Gérard Muller, smådjursspecialist från Lille i Frankrike. Han betonade att både mentala och fysiska problem måste åtgärdas för att den gamla hunden ska må bättre. Man måste t ex tänka på smärtstillande behandlingar för ledsmärtor, korrigering av hormonella förändringar men även en anpassning av hundens vardagsmiljö. Djurägaren måste fås att förstå hundens situation och förutsättningar som gammal, och inse att man inte har en valp längre. Det ställer nya krav på ägaren, krav ➤

Jordbruks verket

Upphandling av jourberedskap

Även privatpraktiserande veterinärer ska kunna få statligt stöd för djurhälsovård och djursjukvård där det inte är möjligt att bedriva lönsam veterinär verksamhet utan stöd.

I takt med att vakanser uppstår inom Distriktsveterinärernas jourverksamhet kommer Jordbruksverket att göra upphandlingar av jourberedskapen. Där kan såväl privata veterinärer som Distriktsveterinärerna lämna anbud.

Information om upphandlingarna finns på www.jordbruksverket.se/upphandlingar. När det blir aktuellt att genomföra en upphandling kommer information och underlag att finnas där.

Åldrande innebär att allt går långsammare, såväl på cellnivå som för individen, konstaterade hundbeteendespecialisten Claude Beata från i Frankrike.

som vissa ägare har svårt att acceptera.

Claude Beata, hundbeteendespecialist från Toulon i Frankrike, tydliggjorde situationen genom konstaterandet att åldrande innebär att allt går långsammare. Det gäller den glukosmetabolism som diskuterats tidigare men även blodgenomströmningen i hjärnan och elektriska impulser mellan hjärnceller. En långsammare hjärnfunktion på alla plan medför långsammare reaktioner och rörelser för hela individen. Dock kan förloppet bromsas något genom ökad fysisk aktivitet för djuret. Man har bland annat visat att hjärnbarken får ett ökat antal små blodkärl, med ökad syresättning av hjärnan till följd, om hunden är aktiv jämfört med om den är passiv.

DEMENS HOS HUNDAR

Seminariet avslutades av Sarah Heath, veterinär och beteendespecialist från Liverpool University Veterinary school i England.

Naturligt åldrande drabbar alla hundar, men demens är steget värre. Demens hos hund är en medicinsk åkomma, konstaterade hon, även om den sällan diagnostiseras. Veterinären måste känna till de fyra viktiga symtom som signalerar demens hos gamla hundar: desorientering, förändringar i sociala och omgivningsrelaterade interaktioner, förändringar i sömnvanor och bristande rumsrenhet. Var för sig kan dessa symtom bero på medicinsk sjukdom eller beteendemässiga problem, men om alla symtomen finns eller åtminstone de två första, måste demens övervägas som diagnos.

För djurägaren innebär en dement hund stor frustration, och ibland slutar det med att en behandlingsbar hund avlivas. Det gäller för veterinären att ställa de rätta frågorna, betonade Sarah Heath. Man måste ta reda på hundens sociala beteende både hemma och på promenader, liksom hur dess sömnmönster är och eventuella förändringar i rumsrenhet. Självklart finns det många medicinska differentialdiagnoser att tänka på, och gamla hundar kan ha kroppsliga och demensrelaterade krämpor samtidigt, påpekade hon.

Behandlingsalternativ

När man kommit fram till att hunden lider av åldersdemens finns det flera behandlingsalternativ att välja. För att stimulera blodflödet i hjärnan kan substanser som nicergolin och propentofyllin många gånger ge stärkt livskraft till

Det gäller för veterinären att ställa de rätta frågorna för att kunna ställa en tidig demensdiagnos, betonade Sarah Heath.

patienten. Sarah Heath rekommenderade också substansen selegilinhydroklorid som ökar dopaminkoncentrationen i hjärnan och skyddar nervcellerna. Näringsmässigt bör hundar med misstanke om demens ges antioxidantrikt foder, gärna med tillskott av de essentiella fettsyrorna DHA och EPA. Fosfatidylserin är en naturlig fosfolipid som anses stärka hjärncellernas plasmamembran och tillskott av mellankedjade triglycerider (MCT) ger alternativa energitillskott till den åldrande hjärnan.

Sist men inte minst återkom Sarah Heath till beteendeterapi, som ett viktigt komplement till farmakologisk behandling. Vid åldersrelaterade beteendestörningar förlorar hunden ofta inlärda kunskaper. Djurägaren kan tvingas lära sin hund önskade beteenden om igen, men då gäller det att arbeta med belöningar och tydlig pedagogik. Klickerträning var något som Sarah Heath rekommenderade. Målet med beteendeterapi för demensfall är att ge struktur och förutsägbarhet till omgivningen, så att hunden förstår vad som förväntas av den.

Liksom vid de flesta andra sjukdomstillstånd är en tidig diagnos avgörande för behandlingsframgången. Här kan veterinärpraktikerna förbättra sin service enormt, underströk Heath. Sätt upp ett hälsoprogram för äldre hundar, med regelbundna undersökningar för att tidigt kunna upptäcka demensförändringar, var hennes råd. Behandlingsprognosen förbättras ordentligt, liksom välbefinnandet hos både hund och ägare. ■

AVFs Representantskapsmöte behöver delegater

Du som är medlem i Anställda Veterinärers Förening (AVF) – ta chansen att påverka din förening! Nominera dig själv eller någon annan du litar på till AVFs femte Representantskapsmöte!

AVF ska den 20–21 oktober 2010 hålla Representantskapsmöte (RM). Valprocessen börjar med nomineringar till de 20 delegatplatserna. Nomineringar sker den 20 april till 20 maj. RM väljer ny styrelse, bestämmer om verksamheten, drar upp riktlinjer för förhandlingsarbetet m m.

Representantskapsmötet är indelat i 5 Valkorporationer – VK 1 till VK 5, där antalet anställda styr antalet delegater. Inom de olika valkorporationerna ska i år delegater och reserver väljas enligt nedanstående:

VK 1	anställda vid djursjukhus och -kliniker	5 st (4 ordinarie + 1 reserv)
VK 2	statligt anställda distriktsveterinärer inom DVO	3 st (3 ordinarie)
VK 3	statligt anställda officiella veterinärer inom BVO	1 st (1 ordinarie)
VK 4	övriga offentligt anställda i stat, kommun, länsstyrelser m m (SJV, SLV, Lst, SLU, SVA, Läkemedelsverket, Miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna, m m)	4 st (3 ordinarie + 1 reserv)
VK 5	Enskilt anställda (läkemedelsföretag, husdjursföreningar, m m)	1 st (1 ordinarie)

Lämna dina förslag på delegater, med fullständigt namn och adress, skriftligt eller via e-post till **Valberedningens ordförande Olle Rydell, Kvistgårdsvägen 4, 784 63 Borlänge, olle.rydell@lansstyrelsen.se**, 0243-23 90 77, 070-697 73 28. Vi måste också få ett yttrande, t ex via e-post, från dem du nominerar att de har accepterat och kan komma den 20–21 oktober, annars gäller inte nomineringen. Vi vill självklart också veta namnet på dig som nominerar.

När nomineringsperioden är slut kommer vi att lägga ut kandidaterna på AVFs hemsida. **Valet sker sedan elektroniskt på SVFs hemsida från den 1 juni till och med kl 24 den 20 juni**. På hemsidan www.avf.nu, eller via www.svf.se, kan du läsa mer om nomineringar och val. Där kan du även se vilka som redan är valda för ytterligare ett år och vilka som är i tur att avgå och alltså kan nomineras på nytt.

AVFs styrelse

E-recept för djur får ökad tillgänglighet

ING-MARI JOHANSSON, apotekare*

Apotekens Service AB är ett nybildat statligt bolag som ansvarar för infrastrukturtjänster för apoteksmarknadens aktörer. Från 1 juli 2009 utgör bolaget en länk mellan hälso- och sjukvården och alla apoteksföretag i landet. Bolaget har nu fått i uppdrag av regeringen att utveckla e-recept för djur på hela den veterinära marknaden.

I samband med omregleringen av apoteksmarknaden startar Apotekens Service AB ett projekt för att underlätta receptprocessen för djur. E-recept för djur innebär stora fördelar för såväl veterinärer som apoteksaktörer och djurägare.

De senaste åren har e-recepten brett ut sig och blivit en stor framgång vad gäller humanrecept. Idag utgör pappersrecept en minskande andel och e-recepten uppemot 80 procent av alla recept i Sverige. Anledningen till detta är en ökad kvalitet och säkerhet i hela receptprocessen och de effektiviseringsvinster man får genom e-recepten.

Sedan i maj 2008 kan distriktsveterinärer förskriva e-recept för djur genom sitt egenutvecklade journalsystem Vet@journal. Recepten kan endast expedieras av Apoteket AB och av de apotek som använder Apotekets övergångslösning som receptexpeditionssystem.

Apotekens Service har nu fått i uppdrag av Socialdepartementet att ta över receptregistret för djur från Apoteket AB, och göra tjänsterna tillgängliga för alla nya och gamla apoteksaktörer samt för veterinärernas journalsystem. Detta beräknas ske under hösten 2010/våren 2011.

FÅ VETERINÄRA E-RECEPT

Idag utgör e-recepten för djur, tvärtemot fallet för humanrecept, endast en liten andel av alla recept – tre till fyra procent. Det finns dock en önskan från veterinärer, djurägare och apoteksaktörer att kunna använda e-recept. Apotekens Services avsikt är att öka tillgängligheten till denna tjänst. En förutsättning för en ökad spridning av e-recept för djur är att journalsystem och receptexpeditionssystem kan hantera tjänsten. Handböcker som beskriver hur detta kan göras kommer att tas fram av Apotekens Service.

Fördelar för veterinärer

För de praktiserande veterinärerna innebär e-recept en korrekt och snabb journalföring. De innebär också en ökad säkerhet då e-recept är svårare att förfalska än pappersrecept. Veterinären slipper förfrågningar från apotek på grund av ofullständiga/oläsbara recept och får dessutom lättare att förnya ett recept. En annan fördel är att e-recepten alltid ger

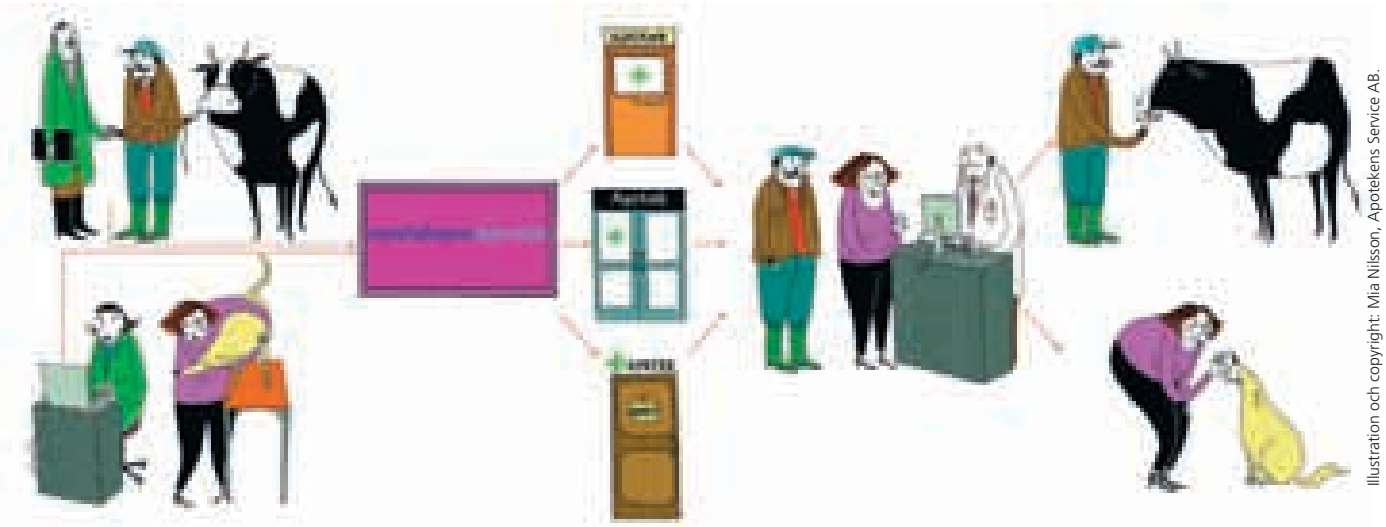

Illustration och copyright: Mia Nilsson, Apotekens Service AB.

Apotekens Service AB har fått i uppdrag att möjliggöra e-recept för alla veterinära aktörer med elektroniska journalsystem. Bolaget håller på att ta fram handböcker för teknisk anpassning till den nationella standarden.

en aktuell läkemedelslista vid förskrivningen.

Fördelar för apotek
För apotekens del medför den elektroniska förskrivningen att apoteket alltid får kompletta recept. E-recept kan inte förfalskas då information förs in automatiskt och behöver inte skrivas in. Receptmottagaren slipper ringa veterinären på grund av ofullständiga uppgifter och det blir ingen tvekan om vilken vara som ska expedieras, den väljs från varuregistret.

Fördelar för djurägare
Djurägaren slutligen slipper hålla reda på pappersrecept, vilket många uppskattar. Det blir tydligare recept som i sin tur leder till snabbare receptexpedition och ökad flexibilitet vid uthämtning (apotek/e-handel/hemleverans).

MER INFORMATION
Den veterinär som vill ha mer information om projektet E-recept för djur kan kontakta författaren Ing-Mari Johansson, Apotekens ServiceAB, telefon 010-458 62 15, e-post: ing-mari.johansson@apotekensservice.se

ING-MARI JOHANSSON, apotekare,
Apotekens Service AB, 118 60 Stockholm.

TIDSSCHEMA

för aspiranter till examinationerna 2011
inom nedan angivna specialistutbildningsprogram

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP

Specialistutbildningsprogram för sjukdomar hos hund och katt

EXAMINATION 2011

Måndag 3 maj 2010	*Sista inlämningsdag för skriftligt examensarbete*
Måndag 15 nov 2010	*Sista anmälningsdag för examination 2011*
Torsdag–Fredag 10–11 feb 2011	*Examination*

Specialistutbildningsprogram för sjukdomar hos häst

EXAMINATION 2011

Måndag 30 aug 2010	*Sista inlämningsdag för skriftligt examensarbete*
Måndag 20 dec 2010	*Sista anmälningsdag för examination 2011*
Torsdag 10 mars 2011	*Examination*

Examensarbetet

Både ESK-hund och katt och ESK-häst vill framhålla vikten av att examensarbetet som insänds är i färdigt skick enligt instruktionerna. Handledaren ska granska, godkänna och meddela att det är godkänt via e-post till marianne.lundquist@svf.se. Det godkända skriftliga examensarbetet skickas i elektroniskt format, t ex som en word-fil, till ovan angivna e-postadress eller på en CD-skiva alternativt på papper via vanlig post till Sveriges Veterinärförbund, Box 12709, 112 94 Stockholm.

Vägledning för den skriftliga redovisningen finns att läsa på www.svf.se. Gå till rubriken *SPECIALISTUTBILDNINGAR*, klicka på underrubriken *Specialistutbildningar,* så hittar du länken till höger.

Har ni frågor, kontakta:

Christina Arosenius, telefon 08-545 558 24, e-post christina.arosenius@svf.se eller
Marianne Lundquist, telefon 08-545 558 27, e-post marianne.lundquist@svf.se.

Noromectin vet pasta ℞

ivermectin pasta 18,7mg/g mot rundmaskar och styng-flugelarver hos häst. Dosspruta á 7,49g räcker till 700 kg häst

Samma spruta men med mer pasta

Räcker till 700 kg häst

Naturligtvis till samma pris!

Äntligen en spruta som passar dina händer och ett pris som passar din plånbok

- Noromectin-sprutan har betydligt kortare grepp än andra ivermectinsprutor och passar alla händer
- Pastan är fri från smaktillsatser och dessutom vit så att eventuellt spill lätt kan upptäckas
- N-vet erbjuder hästägare vid behov gratis träckprovsanalys
- Hållbarhet från produktionsdatum: 3 år
- Kontakta N-vet för beställning av receptblock
  Tel: 018 - 57 24 31 / 30, fax: 018 - 57 24 32

Datum för senaste översyn av SPC:2007-01-18
För ytterligare information, se Fass.se

Uppsala Science Park,
751 83 Uppsala

N-vet LÄKEMEDEL

20100310

noterat

Fladdermusrabies i Sverige

I Europa finns en form av rabies bland fladdermöss. Den smittar sällan andra djur och människor. Nu har antikroppar mot rabiesvirus konstaterats även bland fladdermöss i Sverige. Det tyder på att smittan även finns här i landet. Fyndet var väntat och leder inte till några förändrade regler eller skyddsåtgärder vid kontakt med fladdermöss.

Hos åtta vattenfladdermöss som fångades 2009 i Skåne (Svenstorp, Stockamöllan och Ellinge) kunde antikroppar mot fladdermusrabies påvisas. Däremot har virus inte påvisats hos något djur.

Sedan slutet av 1980-talet har svenska myndigheter passivt övervakat rabiessituationen bland fladdermöss. Passiv övervakning innebär att endast upphittade döda djur undersöks. Under 2008 inledde Smittskyddsinstitutet, SVA och Naturvårdsverket, med Jordbruksverket som delfinansiär, ett samarbetsprojekt. Projektet innebär att levande fladdermöss fångas in och prover tas.

En fortsatt övervakning av fladdermusrabies i Sverige är viktig. Förutom att påvisa och identifiera virus hos svenska fladdermöss finns det ett behov av att kartlägga hur vanligt förekommande infektionen är i olika delar av landet, i olika livsmiljöer och bland olika fladdermusarter. Under 2010 planeras provtagning av levande fladdermöss i Uppland samt fortsatt undersökning av döda fladdermöss från hela Sverige.

Källa: pressmeddelande från Jordbruksverket den 11 mars.

Gör din litteratursökning på www.svf.se

Som medlem i veterinärförbundet har man möjlighet att utan någon kostnad utföra litteratursökningar på den internationella vetenskapliga databasen Pub Med. Logga bara in på medlemsdelen av förbundets hemsida www.svf.se, och tryck på rubriken ”Sökning på Pub Med”. Större delen av den naturvetenskapliga världen ligger för dina fötter, bara några tangenttryckningar bort.

De sydamerikanska kameldjuren

SET BORNSTEIN, leg veterinär, VMD, docent, emeritus och
KERSTIN DE VERDIER, leg veterinär, VMD*

De fyra kameldjuren (alpacka, guanako, lama, vikunja) från Sydamerika, den "nya världens kameler", presenteras och deras släktskap med den "gamla världens kameler" belyses. Deras unika egenskaper berörs, liksom deras historiska betydelse för indianerna i Sydamerika. Alpackan och laman har de senaste årtiondena spridits långt utanför Sydamerika och uppmärksammats som "new emerging animal species" inom djurhållningen världen över. Forskning och kunskaper om kamelerna i såväl den gamla som den nya världen är mycket mindre omfattande än den som berör västvärldens tamdjur.

KLASSIFICERING

Till faunan av tama djurarter som relativt nyligen introducerats till Skandinavien hör alpackan (*Vicugna pacos*) och laman (*Lama glama*) (Figur 1a, 1b och 2). De tillhör djurgruppen Camelidae. Dit hör också dromedaren, dvs den enpuckliga kamelen, (*Camelus dromedarius*) och den tvåpuckliga kamelen (*Camelus bactrianus*) (Tabell 1). De senare är kända som gamla världens kameler (OWC), de förra som den nya världens eller de sydamerikanska kamelerna (NWC eller SAC). Bland de sydamerikanska kameldjuren (lamadjuren) finns två vilda arter, nämligen vikunja (*Lama vicugna*) och guanako (*Lama guanicoe*).

Släktet Camelidae – djur med lång hals och litet huvud – tillhör ordningen Artiodactyla (hovdjur med jämnt antal tår) och underordningen Tylopoda (modifierade Ruminantia). Till samma ordning (Artiodactyla) (Tabell 2) hör också de äkta idisslarna (Ruminantia): nötkreatur, får, getter, hjortdjur, antiloper samt bland annat flodhästar och svin (Suiformes).

När Tylopoda och Ruminantia under evolutionens gång skildes åt var kameldjuren inte större än nutida harar. Både gamla och nya världens kameler kan härledas tillbaka till dessa gemensamma förfäder i norra Nordamerika för 35 (5) eller 40–50 miljoner år sedan (11). Kameldjuren utvecklades sedan parallellt med de äkta idisslarna (4) och har fått speciella anatomiska och fysiologiska egenskaper (Tabell 3). En del egenskaper gör dem väl anpassade till extrema miljöer med hårt klimat, som i torra ➤

FIGUR 1A. *Alpacka av huacaya-typ, som är den vanligaste rasen (97 %) med kortare och rakare ullfibrer än suri.*

FIGUR 1B. *Alpacka av suri-typ som har långa och vågiga ullfibrer.*

FOTO: KERSTIN DE VERDIER

FIGUR 2. *Lamor på gården Ormöga, Ölands alvar.*

➤ områden i Afrika och Asien och på högplatåerna i Anderna i Sydamerika.

Alla idag existerande kameldjur är genetiskt nära släkt med varandra. De har samma antal kromosompar (2n=74) med sinsemellan liknande karyotyp. Såväl gamla världens som nya världens kameldjur kan korsas med varandra och få fertil avkomma. Med hjälp av artificiell insemination och embryoöverföring har korsningar mellan dromedarer och sydamerikanska kameler lyckats (8).

HISTORIA

Under perioder av nedisningar under tidig kvartär (pleistocen), var Berings sund torrlagt vilket underlättade utbyte av djur och växter mellan Asien och Amerika. De tidiga kamelerna vandrade över till Asien och utvecklades till den enpuckliga dromedaren och den tvåpuckliga kamelen (6). De domesticerades för ungefär 4 500–6 000 år sedan (4, 5). En liten stam av vilda tvåpuckliga kameler finns fortfarande i gränsområdet mellan Mongoliet och Kina. De är utrotningshotade och utgör knappt några hundra individer uppdelade på fyra hjordar. Dessa vilda kameler, som man tidigare trodde var förfäder till de tama kamelerna, har visat sig tillhöra en helt annan art, *Camelus bactrianus ferus* (6).

Omkring en miljon förvildade dromedarer finns i Australien och utgör idag ett svårt ekologiskt problem i det torra och känsliga inlandet. Dessa är avkommor till dromedarer som importerades till Australien. Den första importerade enpuckliga kamelen kom från Kanarieöarna 1840 och följdes av många fler. Mellan 1880 och 1907 importerades uppskattningsvis 10 000–20 000 kameler som rid- och transportdjur. I mitten av 1920-talet släpptes de flesta av de då många tiotusentals dromedarerna fria när motordrivna fordon allt mer togs i bruk.

De första lamadjuren (lamoiderna) migrerade från norra Nordamerika söderut till Sydamerika för omkring tre miljoner år sedan (under tidig pleistocen), när en landförbindelse uppstod mellan Nord- och Sydamerika. I Sydamerika utvecklades lamoiderna vidare. Släktet *Hemiauchenia* spred sig ut över södra Sydamerikas stora slätter och migrerade även upp över Andernas högländer där två olika släkten utvecklades för omkring två miljoner år sedan. Dessa släkten (*Palaeolama* och *Lama*), var bättre anpassade till den karga miljön på högpla-

Tabell 1. KLASSIFICERING AV FAMILJEN CAMELIDAE.

Systemnivå	Ursprung	Namn	Exempel
Klass		Mammalia	
Ordning		Artiodactyla	
Underordning		Tylopoda	
Familj		Camelidae	
	Gamla världen:	*Camelus dromedarius*	dromedar (enpucklig kamel)
		Camelus bactrianus	tvåpucklig kamel
		Camelus bactrianus ferus	tvåpucklig kamel (vild)
	Nya världen:	*Lama glama*[1]	lama
		Lama guanicoe	guanako (vild)
		Vicugna pacos[2]	alpacka
		Vicugna vicugna[3]	vikunja (vild)

[1] *Två typer av lama är beskrivna: chaka och ccara.*
[2] *Två raser av alpacka finns: huacaya (93 %) och suri (7 %).*
[3] Vicugna vicugna menalis *i Peru, Chile, Bolivia och* Vicugna vicugna vicugna *i Argentina och Chile.*

Tabell 2. SYSTEMATIK FÖR ORDNINGEN ARTIODACTYLAS.

Systemnivå	Namn	Familj	Exempel
Klass	Mammalia		
Ordning	Artiodactyla		
Underordning	Suiformes (Suina)		flodhäst, svin, navelsvin
Underordning	Tylopoda[1]	Camelidae	dromedar (en-pucklig kamel)[2]
			”kamel” (två-pucklig kamel)[2]
			lama, alpacka, guanako, vikunja[3]
Underordning	Ruminantia		nötkreatur, får, get, hjortdjur, antilop

[1] *Under evolutionens gång skiljdes Tylopoda från Ruminantia (35–50 miljoner år sedan)*
[2] *Gamla världens kameler (OWC)*
[3] *Nya världens kameler (NWC/SAC)*

Tabell 3. En del anatomiska och fysiologiska skillnader mellan kameldjur (Camelidae) och äkta idisslare (Ruminantia) enligt Fowler (4).

Kroppsparameter	Sydamerikanska kameldjur	Äkta idisslare
Blodbild		
Erytrocyter	ovala och små (6,5µm)	runda och större (10µm)
Leukocyter	neutrofiler dominerar (leukocyterna <22 000)	lymfocyter dominerar (leukocyterna <12 000)
Immunglobuliner	saknar lätta kedjor	har lätta kedjor
Anatomi		
Fötter	tår, klor och mjuka sulkuddar	klövar och sulor
Magarnas uppdelning	tre avdelningar (”sacs”)	fyra magar
Tanduppsättning	I 1/3, C 1/1, PM 1–2/1–2, M 3/3x2 = 28-32[a]	I 0/3, C 0/1, PM 3/3, M 3/3x2 = 32[a]
Reproduktion		
Ovulation	inducerad	spontan
Östruscykel	saknas	finns
”Follicular wave cycle”	finns	saknas
Placenta	diffus, epiteliochorial	kotelydonär
Epidermal fosterhinna	finns	saknas
Gestationslängd	ca 11–12 månader	ca 4–9 månader
Kopulation	sittande	stående
Ejakulation	relativt lång	kort och intensiv

[a] *I = framtand, C = hörntand, PM = premolar, M = kindtand.*

tåerna. De flesta släktena migrerade tillbaka till Nordamerika och försvann därefter arkeologiskt spårlöst för 12 000 år sedan, alla utom släktena *Lama* och *Vicugna*. Dessa domesticerades och utvecklades till respektive laman och alpackan. Idag hittar vi de fyra sydamerikanska kameldjuren (NWC/SAC) spridda över stora områden på kontinenten, från södra Ecuador till norra Chile och ända ned till Patagonien i söder.

ALPACKA OCH VIKUNJA, LAMA OCH GUANAKO

Efter många års diskussion har vetenskapen med hjälp av molekylära studier av DNAs mikrosatelliter hos dagens kameldjur kommit fram till att alpackan härrör från vikunjan och laman från guanakon (Figur 3 och 4). Släktskapen stöds också av anatomiska likheter (4, 5, 10), bland annat tanduppsättningen. Ett sådant särdrag är att framtänderna saknar emalj på tungsidan hos både vikunjan och alpackan. Det finns dock olikheter, t ex fortsätter framtänderna att växa hela livet hos vikunjan men hos alpackan endast fram till vuxen ålder. Guanakon och laman har i det närmaste identiska tanduppsättningar och skelett. Framtänderna hos dessa växer inte kontinuerligt. Alpackan/vikunjan är också mindre än guanakon och laman (Tabell 4).

Populationen av guanakos tros uppgå till 600 000 djur, som lever både i migrerande grupper och i fasta stabila territorier. Guanakos som är födda i fångenskap tämjs ibland och utnyttjas liksom lamor som klövjedjur. Detta förekom också under Inkatiden. Guanakon har den största geografiska utbredningen av alla de sydamerikanska kamelerna och de är spridda från havsnivån i sydligaste delen av Sydamerika till 4 600 m över havet i Anderna. Idag lever de flesta i Argentina. I Peru finns bara 2 000 djur och i Bolivia som hyser den största lamapopulationen (2,3 av Sydamerikas 3,2–3,5 miljoner), är den vilda populationen av guanako i det närmaste utrotad. Det finns fyra geografiskt separata underarter av guanako och de har i stort samma färgteckning, de är bruna på rygg, sidor, ben och hals. Buk och bröst är ljust vitbeige medan huvudet är svart eller grått (Figur 4).

Lamorna kan ha ett flertal rena färger från vitt till svart på hela kroppen ibland med inslag av olika färgteckningar (Figur 2).

Vikunjan finns endast på Andernas ➤

Sorbact® gel

NYHET!

Fuktig nyhet för torra sår!

I **Sorbact gel** har vi kombinerat Sorbact´s unika bakterie- och svampbindande egenskaper med en hydrogel. **Sorbact gel** finns i 2 storlekar 7,5x7,5 och 7,5x15 cm.

Finns att köpa hos din grossist!

Sorbact för alla sår

Sorbact är effektivt vid alla typer av sår och svampinfektioner, vare sig man vill rensa upp eller minska risken för infektion. Med Sorbact finns ingen risk för resistensutveckling eller negativa miljöeffekter. Sortimentet består av kompress, tamponad, rundtork, gelkompress samt absorptions- och filmförband. Hela sortimentet är tillgängligt via era grossister. Kontakta oss för mer information! pharma@abigo.se

abigo

ABIGO Medical AB, Ekonomivägen 5, 436 33 ASKIM
Tel 031-748 49 50 • Fax 031-68 39 51 • www.abigo.se

➤ högplatåer, högt över trädgränsen mellan 4 200–4 800 m över havet. Den är den minsta av de fyra sydamerikanska kamelerna, och har den finaste ullen. Ullfibrernas diameter är 11–16 µm, vilket kan jämföras med människans hår som är 100 µm. Vikunjan är kanelbrun med vit undersida och huvudet är något ljusare än övriga kroppen (Figur 5). Populationen uppskattas till mellan 160 000 och 180 000 djur.

Alpackan är något tyngre än vikunjan (Tabell 3). Den är uppdelad på två raser, skilda åt genom ullens utseende och kvalitet. Huacaya (Figur 1a), som är den vanligaste rasen (93 %), har kortare och rakare ullfibrer än suri vars fibrer är långa och vågiga (Figur 1b). Alpackans fibrer är fina (14–40 µm), men lite grövre än vikunjans. Alpackan är det pälsbärande djur som har flest färger, 22 olika schatteringar (5). Det förekommer olika grader av svart, grå, brun, ljusbrun, gulbrun, röd och vit (Figur 6).

Tabell 4. De sydamerikanska kameldjurens storlek och vikt enligt Hoffman (5) och inom parentes Fowler (4).

Kameldjur	Mankhöjd vuxna (cm)	Födelsevikt (kg)	Vuxenvikt (kg)
Vikunja	84–97	3,6–9	35–64
	(86–96)	(4–6)	(45–55)
Alpacka	81–99	3,6–10,5	48–84
	(76–96)	(6–9)	(55–90)
Guanako	109–119	8–15	98–118
	(110–115)	(8–15)	(100–120)
Lama	109–122	7,7–20	100–227
	(102–119)	(8–18)	(113–250)

VIKTIGA TAMDJUR

Lamor och alpackor var och är fortfarande mycket viktiga lantbruksdjur i Sydamerika, framför allt i Peru, Bolivia, Ecuador, Chile and Argentina (1, 2, 5). De tämjdes för ca 7 000 respektive 5 000 år sedan i Anderna, och alltsedan dess har de där utgjort den viktigaste källan till människors utveckling, kultur och överlevnad (5). Deras ekonomiska betydelse ökade undan för undan efter domesticeringen och de spreds från högplatåerna ända ned till de mer befolkningstäta områdena i regnskogsbältena och längs kusterna.

Både laman och alpackan försåg inkafolken med mat, kläder och bränsle. De spelade också en stor roll i folkets religiösa utövning, bland annat som offer till gudarna. Lamor klövjades som transportdjur.

Ullen var och är fortfarande mycket uppskattad, särskilt alpackans och vikunjans. Den var mycket högre värderad av indianerna än det guld och silver som de spanska erövrarna eftertraktade. Den finaste ullen reserverades exklusivt till Inkas kungligheter, och bara ull av sämre kvalitet användes av de lägre klasserna. ”Aluasi” kallades tyg som vävts av ull från lama eller guanako och bars av vanligt folk. ”Gami” och ”cumbi” var tyg från alpacka eller vikunja som bara användes av högre officerare och kungligheter.

Med spanjorernas ankomst och härnadståg mördades och dog i sjukdom och utmärgling inte bara en stor del av indianerna utan också deras husdjur. Erövrarna förstod inte att uppskatta kameldjurens enorma värde och potential utan ersatte dem med europeiska husdjur: får, nötkreatur, hästar m fl. Laman och alpackan trängdes undan till högplatåerna där miljön var för karg och betena för magra för får och nötkreatur. Detta räddade förmodligen många indianers och deras husdjurs liv och säkrade deras fortlevnad.

Populationen av alpackor och lamor före spanjorernas erövring uppskattas till 10–50 miljoner djur (5). Inom ett sekel försvann 90 procent av kameldjuren och 80 procent av indianerna ur spanjorernas skatterullor (9). Härmed förstördes inkafolkets tidigare framgångsrika avelsarbete och avelsprogram.

De sydamerikanska kameldjuren är anpassade till kalla, karga och ekologiskt känsliga områden, högt belägna (4 000–5 000 m över havet) med mycket låg syrehalt, som de under årtusenden har utvecklats till att tåla bättre än något annat tamdjur. Idag har mellan 300 000

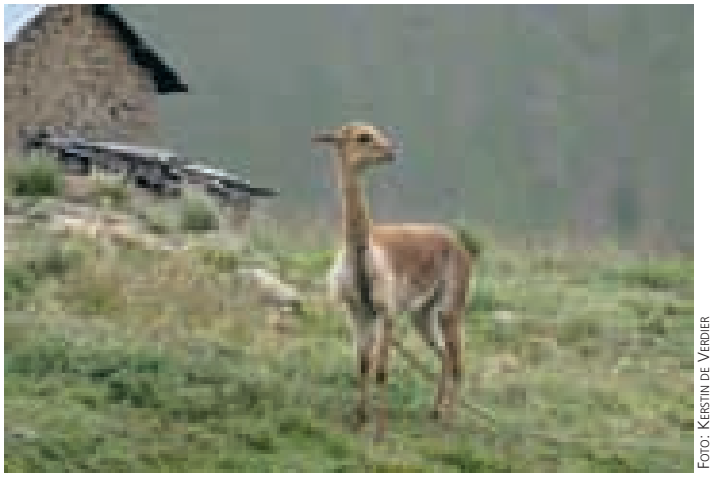

Foto: Kerstin de Verdier

Figur 3. *Vikunja vid vägkanten i Peru.*

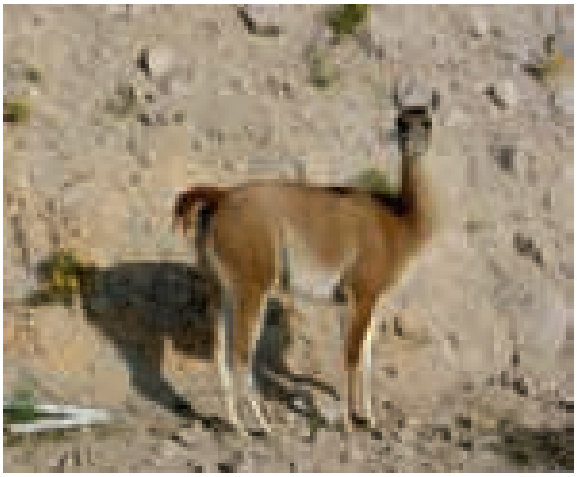

Foto: Ann-Marie Santesson Gerber

Figur 4. *Guanako vid vägkanten i Chile.*

Figur 5. *En hjord unga vikunjahannar (unga machos) på flykt undan fotografen Ann-Marie Santesson Gerber i Andernas högplatå någonstans i norra Chile.*

och 500 000 andinska småbrukarfamiljer uppfödning av lamor och alpackor som sitt huvudsakliga levebröd (1). Alltfler alpackor och lamor exporteras till länder utanför Sydamerika. Alpackor används då framför allt för ullproduktion, avel och som sällskapsdjur, medan lamor utnyttjas mest för avel, som sällskapsdjur och inom turistnäringen som transportdjur (klövjedjur). Lamahannar (machos) har blivit alltmer populära som beskyddare av får mot vargar och andra rovdjur. En stark beskyddarinstinkt anses följa vissa avelslinjer.

NYA HEMLÄNDER

Fram till början av 1970-talet var export av lamor och alpackor från Peru och Chile förbjuden.

De första större exporterna av lamor från Sydamerika skedde under 1970- och 1980-talen, först till USA. Alpackor började exporteras 1983 och 1984 från Chile och senare från Peru och Bolivia, först till USA och Kanada, sedan till Australien, Nya Zeeland, Storbritannien och övriga Europa, Israel, Sydafrika och Kina. Tidigare hade exporten varit strängt reglerad och endast enstaka djur sålts till utlandet.

Alpackaföreningar bildades i många av de nya länderna för att stödja uppfödningen.

I Sverige finns idag närmare 600 alpackor fördelade på ca 50 besättningar och omkring 200 lamor fördelade på ca 23 besättningar. I Nordamerika beräknas populationen av alpackor vara mellan 60 000–100 000 och i Australien och Nya Zeeland nästan lika många (7). Av Europas många alpackor finns de flesta i Storbritannien (ca 20 000 alpackor och 2 000 lamor) och Tyskland. Populationen av lamor utanför Sydamerika är betydligt mindre än antalet alpackor.

Västerlandets kunskap om alpackor ➤

Figur 6. *Alpackor (huacaya) kan ha många olika färger.*

➤ och lamor är fortfarande begränsad, i synnerhet inom det veterinärmedicinska fältet. Efterfrågan på relevant information ökar alltmer i världen allt eftersom populariteten och utbredningen ökar.

SUMMARY

The South American camelids

The four camelids: alpaca, guanaco, llama and vicuña, from South America, ”the New World Camels” are presented and their relationship to the ”Old World Camels” is shown. Their unique characteristics are touched upon as well as their importance to the indigenous people of South America. In the last few decades the alpacas and llamas have been exported world-wide and today they are looked upon as ”emerging new domestic species”, a challenge to veterinary research since the scientific community so far has not paid enough attention to these animals.

Referenser

1. Aba MA. Hormonal interrelationships in reproduction of female llamas and alpacas. Doctoral thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala, 1998.
2. Alvarado, J, Astrom G & Heath GBS. An investigation into remedies of Sarna (sarcoptic mange) of alpacas in Peru. Experimental Agriculture, 1966, 2, 245–254.
3. Cui P, Ji R, Ding F, Qi D, Gao H, Meng H, Yu J, Hu S & Zhang H. A complete mitochrondrial genome sequence of the wild two-humped camel *(Camelus bactrianus ferus)*: an evolutionary history of camelidae. BMC Genomics, 2007, 18, 241.
4. Fowler ME. Medicine and surgery of South American camelids, 2nd ed. Ames, Iowa State University Press, 1998.
5. Hoffman E. The complete alpaca book. Santa Cruz, California, Bonny Doon Press, 2003.
6. Ji R, Cui P, Ding F, Geng J, Gao H, Zhang H, Yu J, Hu S & Meng H. Monophyletic origin of domestic bactrian camel *(Camelus bactrianus)* and its evolutionary relationship with the extant wild camel *(Camelus bactrianus ferus)*. Anim Genet, 2009, 40, 377–382.
7. Ljungman L. Om alpackor. Svenska Alpackaföreningens hemsida, www.alpackaforeningen.se, 2010-03-21.
8. Skidmore JA, Billah M, Short RV & Allen WR. Assisted reproductive techniques for hybridisation of camelids. Reprod Fertil Dev, 2001, 13, 647–652.
9. Webb SD. Pleistocene mammals of Florida. Gainesville, University Press of Florida, 1974, 171–260.
10. Wheeler JC. Evolution and present situation of the South American camelidae. Biological Journal of the Linnean Society, 1995, 54, 271–295.
11. Zeuner EE. A history of domestic animals. London, Hutchinson, 1963.

SET BORNSTEIN, leg veterinär, VMD, docent, emeritus, Enhet för djurhälsa och antibiotikastrategier/Enhet för virologi, immunobiologi och parasitologi, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, 751 89 Uppsala.

KERSTIN DE VERDIER, leg veterinär, VMD, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, 751 89 Uppsala.

Behandlingsrekommendation vid aseptisk artrit hos häst på gång

FREDRIK HULTÉN, leg veterinär, klinisk utredare, docent*

Läkemedelsverket arrangerade under två dagar i februari ett expertmöte för att skapa en behandlingsrekommendation för aseptisk artrit hos häst. Genom att gå igenom den vetenskapliga litteraturen och diskutera behandlingsstrategier utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet enades gruppen om en praktisk rekommendation. Den ska ge råd till praktiserande veterinärer och kommer att publiceras i Läkemedelsverkets tidning Information från Läkemedelsverket före sommaren.

LÄKEMEDELSVERKETS EXPERTMÖTEN

Läkemedelsverkets enhet för medicinsk information ordnar regelbundet expertmöten för att utarbeta praktiska behandlingsrekommendationer inom olika veterinära terapiområden. Syftet är att bidra till en ändamålsenlig och vetenskapligt välgrundad användning av läkemedel vid behandling av djur. Valet av ämne för en rekommendation baseras på synpunkter från bland annat Läkemedelsverkets Veterinärläkemedelsnämnds medlemmar. Behovet av rekommendationer avvägs mot de ställningstaganden som kan ha gjorts av SVS normgrupper.

Läkemedelsverket organiserar dessa möten efter en väl inarbetad rutin. Cirka 20 experter bestående av forskare och kliniker verksamma inom aktuellt område inbjuds till ett möte som pågår en eller två dagar. Några av deltagarna sammanställer i förväg den vetenskapliga litteraturen inom området som ska avhandlas och alla deltagare får dessa bakgrundstexter innan mötet. Under mötet presenteras den vetenskapliga litteraturen och sedan arbetar deltagarna med att formulera en text som alla kan enas kring för själva rekommendationen.

EXPERTMÖTE OM ASEPTISK ARTRIT

Strategierna för att medicinskt behandla aseptisk artrit hos häst varierar mycket mellan olika kliniker och enskilda veterinärer i Sverige. Det saknas samstämmighet kring hur de läkemedel som finns tillgängliga för lokal och systemisk behandling bäst ska användas. Mot denna bakgrund arrangerade Läkemedelsverket den 16–17 februari ett expertmöte för att skapa en behandlingsrekommendation. En planeringsgrupp bestående av Ingela Liwång (ATG, Täby), Catarina Fischerström (ATG, Bergsåker) Karin Roethlisberger-Holm (SLU), Lena Malmgren (ordförande hästsektionen, SVS) och Peter Kallings (Stiftelsen Svensk Hästforskning) gav Läkemedelsverket god hjälp med förberedelsearbetet.

Till mötet som hölls på Krusenbergs Herrgård utanför Uppsala inbjöds totalt cirka 25 experter bestående av hästpraktiker från ett antal kliniker i olika delar av landet, samt farmakologer och forskare från SLU och Norges veterinärhögskola. ➤

FOTO: HELENA MOHLIN

Arrangörsteamet från Läkemedelsverket, som idag jobbar efter en väl inarbetad rutin: Lennart Forslund, Henrik Holst, Malika Hadrati, Fredrik Hultén, Nils Feltelius och Frida Hasslung Wikström.

Expertgruppen samlad, från vänster: Peter Kallings, Stina Ekman, Henrik Holst, Bengt Ronéus, Lars-Göran Dahl, Laura Hirvonen, Flemming Winberg, Carina Ingvast-Larsson, Roland Werner, Maria Conradsson, Birgit Ranheim, Matts Olof Nord, Susann Adehed, Karin Roethlisberger-Holm, Karl Ljungvall, Ove Wattle, Lena Söderberg, Göran Rydén, Frida Hasslung Wikström, Nils Ronéus, Lennart Forslund, Bengt Johansson och Charlie Lindberg. Saknas på bilden: Görel Nyman och Nils Feltelius.

➤ Från Läkemedelsverket deltog några av myndighetens veterinärer, representanter från avdelningen för medicinsk information samt en av verkets reumatologer för att belysa komparativa aspekter på området.

Genomgång av aktuell kunskap

Stina Ekman (SLU) inledde med att redogöra för den aseptiska artritens patofysiologi som en bakgrund till de följande presentationerna om olika läkemedels effekter vid sjukdomen. Birgit Ranheim (Norges Veterinärhögskola) och Ove Wattle (SLU) presenterade farmakologiska och kliniska aspekter på behandling med NSAID. Carina Ingvast-Larsson (SLU) och Bengt Ronéus (Mälaren Hästklinik) summerade den vetenskapliga kunskapen avseende glukokortikoidbehandling. Susann Adehed (SLU) presenterade kunskapsläget avseende polysulfaterade glukosaminoglykaner (PSGAGs) och Karl Ljungvall (Mälaren Hästklinik) sammanfattade det som finns publicerat avseende behandling med DMSO och autologt konditionerat serum (ACS, IRAP). Frida Hasslung Wikström (Läkemedelsverket) redogjorde för behandling med tiludronat och Peter Kallings (Stiftelsen Svensk Hästforskning) gick igenom det som kan betecknas som ”gråzonspreparat” inkluderande bland annat olika växtbaserade produkter som inte är godkända som läkemedel till djur. Professor Nils-Ivar Dohlvik (Norges veterinärhögskola) tvingades med kort varsel lämna återbud men hans litteratursammanställning avseende behandling med hyaluronsyra användes som utgångspunkt för utarbetandet av rekommendationer för denna substansgrupp.

Rekommendation före sommaren

Efter de inledande presentationerna delades deltagarna upp i mindre grupper som fick till uppgift att utarbeta textförslag för delområden av behandlingsrekommendationen. Gruppernas arbeten presenterades och diskuterades under mötets andra dag, under ledning av Görel Nyman (SLU). Hon höll förtjänstfullt i diskussionerna och såg till att de ledde till konkreta resultat. Alla medverkande deltog mycket aktivt och delade generöst med sig av sina kunskaper och erfarenheter.

Mötet konstaterade att för vissa läkemedel finns det god vetenskaplig dokumentation till stöd för behandling, medan underlaget är bristfälligt för andra. Användningen baseras då i stor utsträckning på den kliniska erfarenheten och bedömningen av värdet kan skifta mellan olika veterinärer. När det gäller tävlingshästar kan förutom medicinska bedömningar även praktiska frågor påverka valet av behandling. På grund av att det vetenskapliga stödet varierar kan det vara svårt att ange klara rekommendationer när det gäller val och prioriteringar mellan olika läkemedel.

Mötesdeltagarna kunde trots dessa svårigheter enas kring en rekommendation som förhoppningsvis kommer att vara till stöd för den behandlande veterinären. Ett visst efterarbete återstår och publicering i Läkemedelsverkets tidning ”Information från Läkemedelsverket” väntas ske före sommaren.

Läkemedelsverket vill passa på att tacka alla deltagare för det stora engagemang de visat i arbetet med att utarbeta denna rekommendation.

FREDRIK HULTÉN, leg veterinär, klinisk utredare, docent, Enheten för preklinik och klinik 2, Läkemedelsverket, Box 26, 751 03 Uppsala.

Rättelse i artikel om läkemedel till djur

I SVT nr 4/10 publicerades en artikel med rubriken Läkemedel till djur på sidorna 33–37. På sidan 37 finns en faktaruta med vanliga frågor kring läkemedel där Jordbruksverket, Läkemedelsverket och Livsmedelsverket svarade i enlighet med vilken myndighet som är ansvarig för respektive fråga. Tyvärr angavs Jordbruksverket som svarsmyndighet för alla frågorna i tidningen, på grund av ett redaktionellt misstag. Redaktionen beklagar felet och publicerar här den aktuella faktarutan igen, med rätt svarsmyndighet angiven.

JOHAN BECK-FRIIS
chefredaktör

Vanliga frågor

Penicillin till hund och katt

"Bakterieodling och resistensundersökning visar att jag kan använda penicillin till hunden/katten, med det finns inget godkänt penicillinpreparat till dessa djurslag. Måste jag använda ett godkänt veterinärläkemedel, trots att det har ett bredare spektrum än nödvändigt, eller kan jag tillämpa kaskaden och använda ett humanläkemedel?"

Jordbruksverket svarar: I de fall veterinären säkert vet att djuret har en infektion med en bakterie som är känslig för penicillin kan humanpreparat förskrivas. Det är lämpligt för att minimera risken för bakterieresistens.

Licensansökan

"Jag har genom ett apotek lämnat in en ansökan om att få tillgång till preparatet X avsett för behandling av ledinflammation hos häst. Jag har bifogat en vetenskaplig artikel där effekten utvärderats och jag har beskrivit erfarenheten från kolleger i andra länder som stöder att detta är effektivare än preparatet Y som finns i Sverige. Läkemedelsverket har inte tillstyrkt ansökan. Varför?"

Läkemedelsverket svarar: Det finns ett godkänt preparat Y i Sverige avsett för det aktuella sjukdomstillståndet. Hänvisning till en publicerad undersökning och kollegernas uppfattning att preparat X har bättre effekt bedöms i regel inte som tillräckligt skäl för att bevilja licensen. Det kan hända att veterinärer uppfattar kraven för att få en licens beviljad som höga men risken är annars att licensläkemedel på sikt konkurrerar ut godkända läkemedel.

Användning till annan än godkänd indikation

"Jag vill använda ett godkänt veterinärmedicinskt läkemedel avsett för ett livsmedelsproducerande djur för att behandla ett annat lidande än det som är godkänt. Vilken karenstid ska jag använda?"

Livsmedelsverket svarar: Om behandlingen gäller samma djurslag som preparatet är godkänt för och samma dos, administreringssätt och behandlingstid används så gäller den karenstid som redan finns för preparatet.

Högsäsongen för dermatiter är snart här !

Cefaseptin® vet.
(Cefalexin)

Cefaseptin vet. har speciell effekt mot Gram+ bakterier.

En av de vanligaste hudpatogenerna är Staphylococcus pseudintermedius som är mycket känslig mot Cefaseptin vet.

Förpackningsstorlekar:
120mg 30st
600mg 30st
600mg 90st

Senaste produktresumé: 2006-10-31.
För mer information, se www.fass.se

Box 9, 265 21 Åstorp
Tel. 042-676 03
Fax 042-676 04
www.vetoquinol-scandinavia.com

Vétoquinol
Signe de Passion

Ny hemsida för veterinärförbundet

Sveriges Veterinärförbunds hemsida www.svf.se innehåller mycket information för förbundets medlemmar, och får en allt viktigare roll för kommunikationen med omvärlden. Veterinärförbundets styrelse beslutade därför under förra året att uppdatera och förnya hemsidan lagom till jubileumsåret 2010. Arbetet med den nya hemsidan har pågått på förbundskansliet under hela hösten och intensifierades i början av detta år. Kulmen kom den 31 mars, när hemsidan i sin nya form publicerades på internet.

En hemsida är som ett levande väsen, och blir aldrig riktigt färdig. Kansliet och styrelsen hoppas dock att förbundets medlemmar och andra besökare uppskattar den förnyelse som skett, och de delvis nya funktioner som tillkommit. Synpunkter mottas gärna till förbundets kansli, då fel fortfarande kan finnas kvar eller funktioner kan göras bättre. Alla synpunkter kommer att beaktas, även om inte alla önskemål kan uppfyllas. Välkommen att besöka den nya www.svf.se!

JOHAN BECK-FRIIS
Informationschef, SVF

noterat

Djurskyddsdeklarationer för grisar testade i fält

Den 1 april började Jordbruksverket införa djurskyddsdeklarationer inom svensk grisproduktion. Införandet kommer att ske successivt under våren. Genom djurskyddsdeklarationen får veterinären i det förebyggande djurhälsoarbetet ett stöd för att bedöma djurskyddet i besättningar med djurägardelegerad ("villkorad") läkemedelsanvändning. Djurägaren får i samband med det ett kvitto på att djurskyddet håller en tillfredsställande grundnivå.

En grupp bestående av veterinärer, lantbrukare, djurskyddskontrollanter och Jordbruksverket var i mars ute i grisbesättningar och testade djurskyddsdeklarationerna.

– Besättningsbesöken och diskussionerna i gruppen har varit viktiga för att skapa samsyn och enhetlighet i bedömningsgrunderna, säger Gunnar Palmqvist på avdelningen för djurskydd och hälsa.

Veterinären ska skicka in djurskyddsdeklarationen till länsstyrelsen varje gång som avtal om villkorad läkemedelsbehandling sluts. Om djurskyddet i besättningen har sådana brister att villkorad läkemedelsbehandling inte kan tillåtas eller ska upphöra ska veterinären meddela det till länsstyrelsen och bifoga djurskyddsdeklarationen till rapporten. Till dess att förhållandena förbättrats är djurägaren hänvisad till tätare besättningsbesök för veterinär rådgivning och hälso- och sjukvård.

Djurskyddsdeklarationer för nötkreatur och får planeras att införas senare.

Källa: pressmeddelande från Jordbruksverket den 18 mars.

Vetpoint
• Snabba och säkra leveranser
• Brett sortiment
• Bästa service

Här är avdragen du inte får missa

Deklarationstips 2010

TEXT: ANDERS LEFRELL

Den årliga inkomstdeklarationen börjar nu närma sig för många, och SVT ger som vanligt tips om aktuella avdrag och regler speciellt för veterinärer.

INKOMSTSKATTESYSTEMET

✔ Det finns tre inkomstslag: Inkomst av tjänst, kapital och näringsverksamhet. Inkomster som inte kan hänföras till dessa är inte skattepliktiga.
✔ Fysiska personer och dödsbon betalar både statlig och kommunal inkomstskatt.
✔ Juridiska personer utom handelsbolag och dödsbon erlägger endast statlig inkomstskatt.
✔ Ett handelsbolags inkomster beskattas hos delägarna.
✔ Inkomstslaget kapital behandlas inte nedan.

DEKLARATIONSFÖRFARANDET

Större delen av de skattskyldiga omfattas av ett förenklat deklarationsförfarande. I månadsskiftet mars–april får de en ifylld deklarationsblankett tillsänt sig för godkännande och undertecknande.

De som deklarerar inkomst av näringsverksamhet, delägare i fåmansföretag och närstående till dessa samt de som inte varit bosatta i Sverige hela inkomståret, undantas dock.

I den förtryckta blankett som sänds till alla berörda skattskyldiga i månadsskiftet mars–april, har skattemyndigheten fyllt i samtliga uppgifter från de kontrolluppgifter, som tidigare har sänts in från olika uppgiftslämnare till såväl den skattskyldige som till skattemyndigheten.

Felaktiga/ofullständiga uppgifter ändras/kompletteras av den skattskyldige. Blanketten undertecknas och ska vara skattemyndigheten tillhanda *senast den 3 maj*. Vissa skattskyldiga kan också deklarera på Internet eller telefon. Detta framgår av en specifikation som man får samtidigt med deklarationsblanketten.

TAXERINGEN

När det gäller taxeringen, dvs vilka inkomster som ska tas upp i deklarationen och vilka avdrag man får göra, bör följande påpekas:

Kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats är avdragsgilla endast i den mån de överstiger 9 000 kronor. Avdragsbegränsningen gäller också för motsvarande resa vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet. För den som har inkomster både av tjänst och näringsverksamhet avser begränsningen de sammanlagda kostnaderna och i första hand ska avdraget i inkomstslaget tjänst minskas.

Övriga kostnader som täcktes av det tidigare schablonavdraget är avdragsgilla till den del de överstiger 5 000 kronor. Avdragsbegränsningen omfattar dock inte följande kostnader som alltså är avdragsgilla ”från första kronan”:

- ökade levnadskostnader vid tjänsteresa, dubbel bosättning och tillfällig anställning
- kostnader när den privata bilen använts i tjänsten och för annan färdkostnad för resa i tjänsten
- vissa hemresekostnader

Man får inte göra avdrag för SVFs frivilliga grupplivförsäkring, den nya gruppsjukförsäkringen med 90 dagars karens, olycksfallsförsäkringen och barnförsäkringen (kapitalförsäkringar).

Om avdragsrätten är tveksam måste man öppet redovisa vad kostnaderna avser så att skattemyndigheterna har möjlighet att bedöma yrkandets skäligheet. Gör man detta riskerar man inte att drabbas av skattetillägg om taxeringsmyndigheterna bedömer att avdragsrätt inte föreligger.

TRAKTAMENTEN M M

Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa medges endast om tjänsteresan varit förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten. Med vanlig verksamhetsort menas ett område, vars yttre gräns ligger på ett avstånd av 50 kilometer (närmaste färdväg) från såväl den anställdes tjänsteställe som bostad.

Betalas traktamente ut vid arbete inom det område, som utgör vanlig verksamhetsort, betraktas ersättningen som lön.

Kostnadsersättningar, traktamenten, logiersättningar etc, som överensstämmer med schablonbeloppen eller ersättningar som motsvarar gjorda utlägg behöver inte deklareras, förutsatt att de kryssats på kontrolluppgift.

När arbetsgivaren betalar ut dagtraktamente som överstiger schablonbeloppen 210 respektive 105 kronor eller nattraktamente över 105 kronor (se vidare Skatteverkets informationsmaterial) ska den överskjutande delen deklareras som lön.

Om arbetsgivaren inte har betalat ut något traktamente medges för dag avdrag med antingen styrkta merkostnader för måltider och småutgifter eller med schablon – 210 kronor per dag eller 105 kronor för halv dag. ➤

Ill: Claes Beck-Friis

➤ För logikostnad medges endast avdrag med styrkt kostnad som man själv har betalat. Alternativt kan du göra ett schablonavdrag med 105 kr/natt.

Den ökning av levnadskostnaderna som kan uppstå på grund av att man har sitt arbete på annan ort än bostadsorten får normalt inte dras av. Avdrag kan emellertid erhållas om anställningen är tillfällig, dvs

- arbetet avser endast en kortare tid (upp till ca två år) eller
- arbetet visserligen inte är kortvarigt men tidsbegränsat eller sådant att en fast anknytning till den tidigare bostadsorten krävs eller
- arbetet ska bedrivas på flera olika platser eller
- det finns annan anledning att inte kräva flyttning.

Avdrag medges för styrkt logikostnad på arbetsorten samt för måltider och småutgifter antingen med styrkta merkostnader eller schablon. Det senare dock för första månaden på arbetsorten om det inte är fråga om tjänsteresa. Schablonavdraget är 105 kronor per dag under den första månaden på arbetsorten. Logikostnad är avdragsgill under längst två år, för gifta eller samboende längst fem år. Det går att få avdrag för bostadskostnader även om man inte haft dubbla hyror, dvs bostadskostnader på hemorten, enligt en dom i Regeringsrätten.

För den som under de första tre månaderna fått avdrag enligt reglerna för tjänsteresa som varar kortare tid än tre månader och som fortfarande efter denna tid får traktamente ändras reglerna för avdrag. Se broschyren ”Traktamenten och andra kostnadsersättningar” (SKV 354).

För att visa eller styrka kostnader krävs att kvitton kan uppvisas.

HOTELLKOSTNADER FÖR VIKARIER

Ersättningen för hotellkostnader ska räknas som lön om vikarien själv betalat hotellräkningen. Arbetsgivaren ska betala sociala avgifter och dra skatt på hela denna ersättning. Vikarien får göra avdrag för den verkliga kostnaden i sin deklaration.

Om hotellet fakturerar kostnaden till arbetsgivaren direkt ska arbetsgivaren ta upp ett schablonvärde för hotellkostnaden i vikariens kontrolluppgift. Vikarien får göra avdrag för samma värde i deklarationen. Arbetsgivaren ska betala sociala avgifter och dra skatt på schablonvärdet. När det gäller dessa värden hänvisas till Skatteverkets informationsmaterial enligt ovan.

HEMRESOR

Den som på grund av sitt arbete vistas på annan ort än hemorten, kan få avdrag för kostnaden för en hemresa i veckan. Förutsättningen är att avståndet mellan hemorten och arbetsorten är längre än 50 kilometer.

Avdrag medges normalt för kostnaden för billigaste färdsätt. Denna regel har dock luckrats upp. Så är skälig kostnad för t ex flygresa eller resa med tåg i första klass också avdragsgill även om det inte skulle vara det billigaste färdmedlet.

Om det inte finns godtagbara allmänna kommunikationer, medges avdrag för bilresa enligt den schablon som gäller avdrag för resor mellan bostaden och arbetsplatsen (18:50 kronor per mil). Det kan också finnas särskilda skäl för veterinärer att yrka avdrag för bilresa på grund av behovet av att medföra veterinärutrustningen.

Har man fått traktamente under vistelsen i hemmet, ska avdraget för hemresor reduceras med belopp som motsvarar erhållet dagtraktamente.

Av arbetsgivare betalda hemresor är förmån och finns därför i regel med på kontrolluppgift. Avdrag får ske om förmånen redovisats som intäkt.

RESOR MELLAN BOSTAD OCH ARBETSPLATS

För att få avdrag för kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats, ska arbetsplatsen vara belägen minst två kilometer från bostaden. Avdrag godkänns normalt för en resa till och en resa från arbetsplatsen per arbetsdag. Kostnaderna är avdragsgilla endast i den mån de överstiger 9 000 kronor. Avdrag för resor för lunch eller middag medges däremot inte. I allmänhet medges avdrag endast för kostnaden för billigaste färdsätt.

Ill: Claes Beck-Friis

För att få avdrag för kostnader för resor med bil mellan bostad och arbetsplats krävs i regel dels att avståndet mellan bostad och arbetsplats är minst fem kilometer, dels att det klart framgår att man regelmässigt tjänar minst två timmar sammanlagt för fram- och återresan genom att använda bil istället för allmänt kommunikationsmedel.

Avdrag för bilkostnader vid resor mellan bostaden och arbetsplatsen medges med 18:50 kronor per mil. Om man har fått ersättning utöver 18:50 kronor från arbetsgivaren ska denna tas upp som skattepliktig intäkt. Även utgift för trängselskatt är avdragsgill.

Om tjänsteresan görs med förmånsbil, ska den del av ersättningen som är högre än 6:50 kronor per mil för kostnaden för diesel respektive 9:50 kronor per mil för kostnaden för övriga drivmedel, redovisas som lön. Om arbetsgivaren betalar s k trängselavgift ska du inte beskattas för detta.

KÖRJOURNAL

Många skattskyldiga måste föra körjournal för att styrka antalet körda mil i tjänsten respektive privat. För att körjournal ska kunna tillmätas något större bevisvärde måste man föra den löpande under beskattningsåret. Följande krav bör uppfyllas:

1. Mätarställningen vid årets början och slut.
2. Mätarställningen vid tjänsteresans början.
3. Var tjänsteresan börjar och slutar samt antalet körda kilometrar.
4. Vilken ort och vilket företag eller patient som besökts.
5. Namnet på den person på företaget eller patienten som besökts.
6. Uppgift om antal privat körda mil.

VETERINÄRUTRUSTNING MED MERA

Arbetsredskap som inköpts under beskattningsåret är avdragsgilla om de varit nödvändiga för tjänsten.

En ytterligare förutsättning är att skattefri ersättning inte har lämnats för att täcka kostnaderna. Beträffande offentliganställda veterinärer brukar skattemyndigheten utgå ifrån att huvudmannen tillhandahåller sådan utrustning.

Nedan följer en förteckning över sådana kostnader som kan vara avdragsgilla och vad som kan vara värt att tänka på.

Redskap

Kostnad för verktyg/redskap/instrument som man behöver i verksamheten. Här gäller att kostnad för dyrare redskap, över 2 000 kronor och med minst tre års livslängd, bör fördelas på flera år. Tre till fem års avskrivning är att rekommendera. Exempel på sådan vara är en mobiltelefon eller en fax.

Skyddskläder

Skyddskläder som behövs bland annat för att förhindra överföring av smittsamma sjukdomar är en avdragsgill post, dock inte om kostnaden avser arbetskläder.

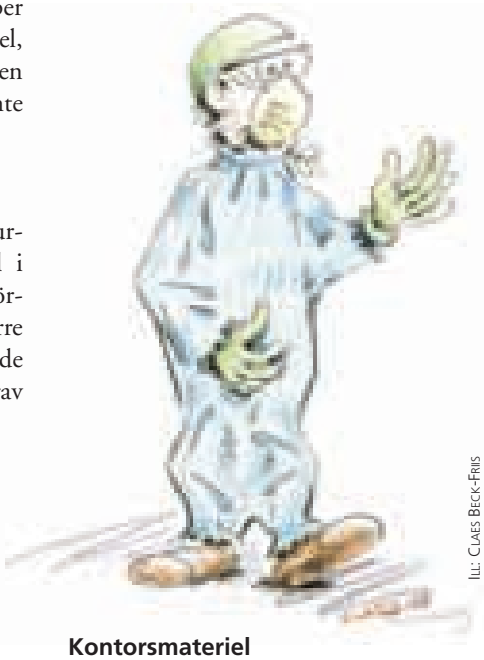

Ill: Claes Beck-Friis

Kontorsmateriel

Avdrag för kontorsmateriel beviljas om det är materiel som man behöver i sitt kontor. Telefonkostnaden är avdragsgill för den del som inte utgörs av privata samtal.

FACKLITTERATUR OCH REPRESENTATION

Kostnad för facklitteratur är avdragsgill om böckerna anskaffats för tjänsten och de krävs för att man ska upprätthålla den på ett tillfredsställande sätt. Böckerna ska även finnas tillgängliga på arbetsplatsen. Facktidskrifter är i regel avdragsgilla.

Kostnader för representation är avdragsgilla om de har ett omedelbart samband med verksamheten. För varje år ger Skatteverket ut rekommendationer för med vilket högsta belopp per person och gång man kan beviljas avdrag. För 2009 är det högsta avdraget 90 kr/person. Den som inte är skattskyldig till moms får öka avdragsramen med momsen. Avdragsramen gäller för såväl extern som intern representation.

För andra måltidsutgifter än lunch, middag och supé är avdraget högst 60 kronor plus moms per person och tillfälle.

Skälig avdragsgill kostnad för t ex teaterbiljett, eller vid extern representation för greenfee vid golfspel, får anses vara högst 180 kronor plus moms per person.

FÖRSÄKRINGSPREMIER

Som redan angetts får inte särskilt avdrag yrkas för premier som erlagts för frivillig grupplivförsäkring, den nya gruppsjukförsäkringen med 90 dagars karens, olycksfallsförsäkring och barnförsäkring (kapitalförsäkringar). Avdrag för pensionsförsäkringar får dock yrkas som tidigare, dock med max 12 000 kronor.

Observera emellertid att det numera gäller en kraftig begränsning av avdragsrätten för pensionsförsäkringar. Endast upp till 12 000 kronor får dras av. Saknar du så kallad tjänstepension i din anställning får du dock göra ett större avdrag. Ditt avdrag blir här 12 000 kronor plus ett tillägg på 35 procent av anställningsinkomsten. Tillägget får uppgå till högst tio prisbasbelopp, 410 000 kronor.

För dig som är näringsidkare hänvisas till ”Skatteregler för enskilda näringsidkare” (SKV 295). I korthet gäller följande: Rätt till avdrag med 12 000 kronor plus ett tillägg på 35 procent av näringsinkomsten, beräknad före avdrag för pensionssparande, särskild löneskatt på detta och före avsättning till egenavgifter och dylikt. Tillägget maximeras till tio prisbasbelopp, 410 000 kronor.

Veterinär, som varit ansluten till veterinärförbundets ansvarsförsäkring 2009, bör yrka avdrag med 252 respektive 520 kronor (för två respektive fem prisbasbelopp) under den förvärvskälla där inkomsten redovisats (tjänst eller rörelse). Detsamma gäller veterinärutrustningsförsäkringen. Premien för denna försäkring för hela 2009 är 282 respektive 702 kro- ➤

➤ nor (för tre respektive sju prisbasbelopp).

Premien för tjänstegrupplivförsäkring, som gäller för alla stats- och kommunaltjänstemän och för flertalet privatanställda, betalas av arbetsgivaren och något avdrag härför i deklarationen är inte aktuellt för den anställde.

ARBETSLÖSAS KOSTNADER

Om du är arbetslös och har fått ersättning från AEA har du rätt till avdrag för resor i samband med besök på arbetsförmedlingen. Du har också rätt till ersättning för resor och andra utgifter som du har haft för att söka lämpliga arbeten i Sverige. Dessa kostnader ska dras av som ”övriga utgifter” i ruta 06 i inkomstdeklarationen. Skatteverket minskar automatiskt ditt avdrag med 5 000 kronor.

UTBILDNINGSKOSTNADER

Till utbildningskostnad i vidsträckt mening kan hänföras kostnader för egentlig yrkesutbildning samt fortbildning. Utbildningskostnader är i princip inte avdragsgilla vare sig de hänför sig till en kommande yrkesbana eller avser att ge meriter för en högre tjänst. Sådana kostnader likställs med kostnader för köp av förvärvskälla, dvs som en slags investering. Praxis beträffande kostnader för yrkesutbildning är helt klart – inget avdrag.

För fortbildningskostnader är läget annorlunda. Med fortbildningskostnader avses kostnader för sådan utbildning som en anställd genomgår i och för den tjänst han redan innehar. Kostnaderna kan gälla deltagande i kurser, studieresor eller inköp av facklitteratur.

Om man ska beviljas avdrag eller inte för fortbildningskostnader synes i praxis bero på i vems huvudsakliga intresse studierna bedrivs. Har arbetsgivaren utbetalat full lön under studietiden medges som regel avdrag för uppkomna kostnader. I dessa fall anses den skattskyldige ha fullgjort sin arbetsprestation gentemot arbetsgivaren genom att bevista utbildningen. Det är i ”huvudsak i arbetsgivarens intresse” som den anställde underkastar sig utbildning. Om den anställde får reducerad lön har praxis visat att avdrag för kostnader inte har medgivits. Har deltagandet skett under semester eller under kompensationsledighet har arbetsgivaren inte möjlighet att visa intresse genom att utge lön. Avdragsrätten måste då bedömas utifrån andra kriterier. Ofta vägras avdrag därför att den skattskyldige har svårt att bevisa ”nödvändigheten” att delta i dessa situationer.

Studiekostnader är dock avdragsgilla om utbildningen varit nödvändig för att behålla arbete och inkomster.

När det gäller bedömningen av avdragsrätten för en kongressresa undersöker skattemyndigheten om arbetsgivaren påfordrat deltagande i kongressen, dvs om deltagandet legat i arbetsgivarens intresse. Som regel krävs att deltagarna fått behålla sina löneförmåner från arbetsgivaren.

Det är också väsentligt att det finns ett organiserat program med i regel minst 30 veckotimmar, och där ämnena som behandlas har betydelse för det arbete man har under skatteåret.

Exklusiva resmål, rekreationsinslag under eller i tidsmässig anslutning till kongressen liksom anhörigs deltagande i resan är faktorer som försvårar att få avdrag.

De kostnader för vilka avdrag ifrågakommer är i huvudsak kongress/kursavgift, resekostnader, fördyrade levnadskostnader (observera att om traktamente inte utgått medges avdrag med hälften av normalbeloppet för aktuellt land om man inte kan visa en högre faktisk kostnad) samt förekommande litteratur- och materialkostnader. Resekostnadsbidrag, eventuella traktamenten och övriga kostnadsersättningar eller bidrag ska redovisas som intäkt eller öppet frånräknas kostnaderna.

Det är viktigt att försöka styrka nödvändigheten av kurs/kongressdeltagandet genom intyg från arbetsgivare, redogörelse för den egna arbetssituationen, tjänsteställning osv.

Spar alltid kvitton, program och dylikt för att styrka faktiska utgifter och omständigheter! I det fall skattemyndigheten bestämmer sig för att granska avdragen närmare fordras en omfattande och detaljerad argumentation för att få en kongresskostnad accepterad som avdrag.

Ill: Claes Beck-Friis

NYHETER INFÖR DEKLARATIONEN 2010

De viktigaste förändringarna inför årets självdeklaration är:

✔ Lånedatorer beskattas numera med marknadsvärdet.

✔ Skattereduktion för husarbete kan ske med upp till 50 000 kr per person och år. Om arbetet utförts och betalats från och med 8 dec 2008 till och med 30 juni 2009 måste du lämna in separat ansökan på blankett SKV 4501. Ansökan ska ha inkommit senast 3 maj 2010. Är arbetet utfört och betalt från och med 1 juli till och med 31 december 2009 och har du betalt hela arbetskostnaden ansöker du om skattereduktion i deklarationen.

✔ Schablonavdrag vid uthyrning av privatbostad med 12 000 kr.

STUDIEMEDELSAVGIFT

Studiemedelsavgift, dvs indexräkning av studiemedel, är enligt direkt författningsbestämmelse inte avdragsgill. Däremot är räntor på andra studielån avdragsgilla. Avdraget görs under inkomst av kapital.

ARBETSRUM

Ett arbetsrum kan för många vara en stor utgiftspost. Trots det kan det ofta vara svårt att få igenom avdraget. Detta gäller i synnerhet om arbetsrummet ligger i den egna bostaden.

För att få avdrag under ”Inkomst av tjänst” bör samtliga av följande förutsättningar vara uppfyllda:

- Det finns ett klart behov av arbetsrum för att kunna utföra arbetet.
- Arbetsrummet är så möblerat att det inte kan användas som vanligt bostadsrum.
- Rummet är avskilt från den egna bostaden.
- Det blir en högre kostnad på grund av arbetsrummet än utan arbetsrum.
- Arbetsrum för arbetsuppgifterna som görs hemma saknas på arbetsplatsen.

Om avdrag beviljas för arbetsrummet får i regel också avdrag göras för möbler och andra inventarier i rummet. Avdragets storlek är ett belopp som motsvarar den faktiska merkostnaden för rummet på grund av el, värme, hyra, försäkring osv samt viss del av hyran om det rör sig om en hyreslägenhet.

Möjligheterna att få avdrag ökar om ett foto bifogas av arbetsrummet samt ett intyg av arbetsgivaren som styrker att arbetsuppgifterna kräver ett rum i bostaden. Om nödvändigt bör sådant intyg införskaffas.

LÅNEDATORER

Förmånen av att för privat bruk använda en dator som arbetsgivaren tillhandahåller (lånedator) är en skattepliktig förmån och värderas till marknadsvärdet. För avtal om lånedatorer tecknade 2006 eller tidigare hänvisas till broschyren SKV 330.

MOMS FÖR VETERINÄRTJÄNSTER

En skattskyldig med en skattepliktig omsättning som inte överstiger en miljon kronor ska normalt redovisa momsen i sin självdeklaration. De förfaranderegler som gäller i inkomstredovisningen ska då i huvudsak även tillämpas avseende momsredovisningen. Är omsättningen högre är man tvungen att registrera sig för moms hos lokala skattemyndigheten.

KONTROLLUPPGIFT

Det är angeläget att noga kontrollera de uppgifter som lämnas på kontrolluppgiften och om nödvändigt ta kontakt med den/de som utfärdat denna om något skulle vara oklart eller felaktigt. Särskilt nödvändigt är det för vikarier att kontrollera att arbetsgivarna har angett riktiga belopp när det gäller lönetillägg och schablonbeskattning av boendekostnader.

KVARSKATT

Numera ska arbetsgivaren inte göra avdrag för eventuell kvarskatt. Det är den anställde/skattskyldige som själv ska göra inbetalningen.

TILL SIST

Om man som skattskyldig gjort något uppsåtligt fel i sin deklaration kan den ändras av skattemyndigheten i fem år efter taxeringsåret. Därtill kan det också bli fråga om otrevliga konsekvenser såsom straffpåföljd och skattetillägg.

Vi rekommenderar dig att noga studera antingen skatteverkets broschyr ”Dags att deklarera” eller ännu hellre broschyren ”Skatteregler för privatpersoner”, SKV 330. ■

Lönestatistik 2009

Lönestatistiken för *privatanställda* veterinärer är klar. Du har förmodligen fått information via e-postmeddelande. Du som är medlem i veterinärförbundet kan gå in på vår hemsida och ta del av materialet. Materialet kan också beställas från förbundskansliet.

Offentligt anställdas lönestatistik är vid pressläggningen inte färdigbearbetad, men kommer även den att läggas ut på hemsidan så snart den är klar. Den går också att beställa från förbundskansliet.

www.svf.se • 08-545 558 20

noterat

Anmälningsplikt för djurhälsopersonal

Jordbruksverket skickade den 1 mars ut ett brev till all djurhälsopersonal i Sverige, för att tydliggöra den nya anmälningsplikten för misstanke om brott mot djurskyddslagen.

Genom en ny § 28a i djurskyddslagen har skyldigheten att anmäla brister inom djurskyddet vidgats från att gälla bara veterinärer till att omfatta all djurhälsopersonal under yrkesutövning. Den nya paragrafen trädde i kraft den 1 januari och lyder så här:

"Om den som tillhör djurhälsopersonalen i sin yrkesutövning finner anledning att anta att djur inte hålls eller sköts i enlighet med denna lag ... ska denne anmäla detta till kontrollmyndigheten."

Jordbruksverkets tolkning av orden "finner anledning att anta" är att det handlar om en låg grad av misstanke. Verket anser dock också att skrivningen innebär att anmälningsplikten förutsätter att bristerna har en viss varaktighet. Missförhållandena måste alltså ha pågått under en längre tidsperiod för att behöva anmälas. Svåra fall av missförhållanden ska däremot anmälas omedelbart till kontrollmyndigheten, påpekar Jordbruksverket. ■

Låg förekomst av zoonosbakterier hos svenska slaktkycklingar

Sverige ligger fortsatt bra till vad gäller förekomsten av *Campylobacter* och *Salmonella* bland slaktkycklingar, visar den senaste kartläggningen från EUs myndighet för livsmedelssäkerhet, EFSA.

Campylobacter och *Salmonella* är de två vanligaste zoonoserna i Europa. Studien bekräftar att kött från slaktkycklingar är en viktig smittkälla för sjukdomarna. I studien ingick över 10 000 slaktkycklinggrupper från 561 slakterier i EU samt i Norge och Schweiz. I snitt påvisades *Campylobacter* i tarmen hos 71 procent av slaktkycklinggrupperna och på kroppen hos 76 procent av slaktkycklinggrupperna i EU.

I de nordiska länderna och i Estland var förekomsten av *Campylobacter* mycket lägre. I Sverige påvisades bakterien hos 13,2 procent av slaktkycklinggrupperna och i 14,6 procent av slaktkycklingkropparna. Ännu lägre förekomst återfanns i Estland, Norge och Finland. I studien analyserades även mängden *Campylobacter* på slaktkycklingkropparna. I regel var mängden bakterier större hos kyckling i länder där andelen smittade slaktkycklinggrupper var högre.

Salmonella påvisades hos 15,7 procent av slaktkycklingkropparna i EU och i Sverige hos 0,3 procent (1 av 410) av slaktkropparna.

Källa: pressmeddelande från SVA den 17 mars. ■

MYBAC VETTECH Laboratoriet

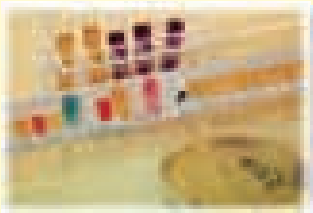

DITT LABORATORIEVAL

Klinisk veterinärmedicinsk mikrobiologi.

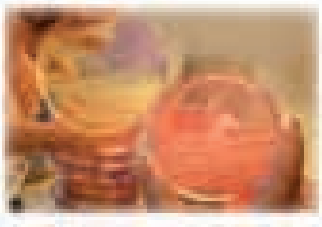

SWEDAC ACKREDITERING 1598 EN 45 001

Swedac-ackrediterade undersökningar.

MYBAC-VETTECH LABORATORIET AB, Tel: 08-55 635 625. Fax: 08-449 46 56. E-mail: vet@mybac-vettech.se. Hemsida: www.mybac-vettech.se

Rapport från förbundsstyrelsen i februari 2010

Veterinärförbundets styrelse höll sitt första möte för året den 10 februari. På dagordningen stod bland annat beslut om höjning av avgiften till specialistutbildningarna och planering inför förbundets 150-årsfirande.

AVGIFT TILL SPECIALISTUTBILDNINGARNA 2010

Avgifterna i samband med de veterinära specialistutbildningarna (inträdesavgift, avgiften för bedömning av examensarbete samt examinationsavgiften) har inte höjts på flera år trots att SVF har haft kostnadsökningar för detta. Därigenom har förbundet gått back på hanteringen av specialistkompetenserna. Styrelsen beslutade därför att höja samtliga avgifter för dem som skriver in sig i programmen. Inträdesavgiften för en medlem i steg I kommer att vara 4 000 kronor, avgiften för bedömning av examensarbete kommer att vara 3 000 kronor (ombedömning av underkänt arbete 1 500 kronor) och examinationsavgiften kommer att vara 8 000 kronor.

AU 2010

Förbundsstyrelsens arbetsutskott (AU) 2010 beslutades bestå av ordförande Evamari Lewin, vice ordförande Anders Forslid samt ledamot Per Michanek.

DUBBELANSLUTNINGSAVTAL SVF OCH SULF

I dagsläget finns ett avtal mellan SVF och SULF där det framgår att veterinärer anställda vid SLU inte enbart kan vara med i SULF utan måste i så fall vara dubbelanslutna även till SVF. AVF har fått signaler om att en del doktorander tycker att detta blir för dyrt. Styrelsen beslutade att kontakt ska tas med SULF för att diskutera situationen.

UPPVAKTNING AV JORDBRUKSMINISTERN

SVF har genom Evamari Lewin tillsammans med LRF deltagit i en uppvaktning av jordbruksministern i mitten av januari. Näringen framförde bland annat krav på att få behålla de tilläggsgarantier som Sverige idag har beträffande smittskyddet. Vid uppvaktningen underströk SVF det nära sambandet mellan folk- och djurhälsa, ”one health”, när det gäller zoonoser och antibiotikaresistens. Förbundet betonade betydelsen av att Sverige fullföljer förhandlingarna för det skydd som de svenska tilläggsgarantierna ger.

SVF 150 ÅR

Under 2010 firar SVF 150 år och detta kommer att märkas under hela året, bland annat genom att en jubileumsskrift kommer att tas fram. Karin Östensson kommer att vara jubileumsgeneral och i jubileumskommittén ingår också Lars-Erik Appelgren och Ingemar Jämte.

BEHÖRIGHETSFRÅGOR

Under denna punkt diskuterades bland annat att den Veterinära ansvarsnämnden kommer att byta namn till ”Ansvarsnämnd för djurens hälso- och sjukvård”. Nämnden kommer att få ett bredare ansvarsområde över all djurhälsopersonal, t ex de legitimerade djursjukskötarna.

KARIN LUNDBORG
ledamot av förbundsstyrelsen

Smittskyddsaspekter på djurtransporter och besättningsrutiner

Veterinär Maria Nöremark, institutionen för kliniska vetenskaper, SLU, försvarade fredagen den 5 mars sin avhandling för veterinärmedicine doktorsexamen med titeln: "Infection through the farm gate. Studies on movements of livestock and on-farm biosecurity." Opponent var dr Armin Elbers, Central Veterinary Institute of Wageningen, Nederländerna.

disputationer

Vissa djursjukdomar är så allvarliga att det anses vara ett samhällsintresse att hålla dem borta från svenskt lantbruk. Det handlar om sjukdomar som medför stora ekonomiska förluster, som innebär stort lidande för djuren eller allvarlig sjukdom för människa.

Möjligheterna att förebygga och bekämpa smittsamma djursjukdomar påverkas av många faktorer. Hur snabbt en nyinkommen sjukdom upptäcks avgörs bland annat av djurägarnas egna kunskaper. När ett utbrott sedan ska bekämpas är det viktigt att information kan nå ut till alla djurägare. Spridningen av sjukdomar mellan gårdar påverkas starkt av mängden transporter av levande djur, men också av smittskyddsrutiner, t ex rena skyddskläder vid gårdsbesök. Avhandlingsarbetet har undersökt alla dessa faktorer.

Vid en genomgång av de inrapporterade svin- och nöttransporter som gjordes mellan svenska gårdar under drygt tre år visade det sig att de flesta besättningar inte hade några eller ett fåtal direkta kontakter med andra besättningar genom djurförflyttningar. Samtidigt fanns det ett antal besättningar som hade omfattande kontakter och som därigenom skulle kunna ha stor inverkan på smittspridningen. En fördjupad analys visade också att en del gårdar med få direkta kontakter kan ha många indirekta kontakter, genom handel med gårdar som i sin tur köper djur från många gårdar.

Flertalet förflyttningar gjordes inom en radie på tio mil från ursprungsgården. Det förekom dock längre förflyttningar, upp till 120 mil för nötkreatur och 100 mil för grisar.

En enkätstudie visade att smittskyddsrutinerna på svenska gårdar varierade mycket. Generellt var rutinerna bättre på gårdar med enbart grisar än på gårdar med nötkreatur, får, getter eller blandade djurslag. Smittskyddet var också bättre på gårdar med större besättningar än på gårdar med få djur. Enkäten visade att en del djurägare förväntade sig att bli informerade innan ett utbrott, för att först då förbättra sina rutiner.

FOTO: LINDA SVENSSON

Maria Nöremark har undersökt hur spridningen av smittsamma djursjukdomar inom lantbruket påverkas av olika faktorer.

Hur ofta besökare använde skyddskläder varierade också. Bäst var rutinerna bland veterinärer och seminörer, medan de var sämre bland t ex djurtransportörer (som ofta var inne i stallarna).

Som en följd av utbrottet av grissjukdomen PRRS sommaren 2007 undersöktes djurägares sjukdomsmedvetenhet och informationssökning. Det framkom att djurägare med stora besättningar var väl medvetna om sjukdomen, men att vissa djurägare med små besättningar inte hade nåtts av informationen och därmed inte visste om att det varit ett utbrott. En fjärdedel av djurägarna hade ändrat sina smittskyddsrutiner under utbrottet. Djurägare som bodde nära utbrottet sökte i större utsträckning själva efter information än de som bodde på större avstånd. Svenska Djurhälsovården ansågs vara den viktigaste och pålitligaste informationskällan, följt av de veterinära myndigheterna (Jordbruksverket och SVA). ■

Lätt och effektivt
med verktyg i topptrim
Slipning saxar och skär 70:-
Service klippmaskiner
Skicka idag!
Vinn en klippmaskin!
Läs mer..
www.lyckliga.nu
Lyckliga Fåret Skärsliperi
Prästavägen 254, 263 91 Höganäs
Ring 042-722 83, Gerhard

Ansvarsärende

Ifrågasatt undersökning av tävlingshäst

En djurägare anmälde veterinär AA för felbehandling av en häst i samband med en distansrittävling, men AA bestred anmälan.

DJURÄGARNAS ANFÖRANDE

Djurägaren red en fem mil lång distansritt. Det var en varm dag och hästen åt och drack bra innan tävlingen. Under tävlingens gång åt och drack hästen något mindre än vad som var optimalt med tanke på värmen. Under ritten visade hästen dock inga tecken på sjukdom och besiktigades utan anmärkning efter tre mil. Efter att ägaren och hästen hade kommit i mål gjordes ytterligare en besiktning. Hästen fick en etta på tarmljud men var i övrigt utan anmärkning. Ägaren tog hand om hästen på det sätt som hon brukar göra, dvs hon tvättade av den, stretchade och erbjöd den mat och dryck. När det gått cirka tio minuter tyckte ägaren att hästen blev sämre. Den var slö, nästan apatisk, hade fula slemhinnor och flemade. Hon lastade hästen för att den inte skulle behöva vara i solen och tillkallade veterinär som fanns på tävlingen.

Veterinär AA, som var den veterinär ➤

KOLLEGIALT NÄTVERK

veterinärer stödjer veterinärer

Ett självständigt nätverk bestående av veterinärer som på ideell grund står till förfogande för kolleger som behöver en samtalspartner när livet känns komplicerat. Vi lyssnar och ger stöd efter bästa förmåga till kolleger med personliga problem med anknytning till yrket eller som av annan anledning sviktar socialt, psykiskt eller fysiskt.

Syftet med det Kollegiala Nätverket är att veterinärer enkelt och snabbt ska kunna få stöd av en medmänniska som samtidigt är väl förtrogen med veterinärens livsvillkor. Anledningen till att ta kontakt kan till exempel vara ohälsa, stress, privata problem och kriser, utbrändhet, mobbing, hot eller anmälan till Veterinära Ansvarsnämnden för felbehandling.

Sveriges Veterinärförbund har initierat verksamheten och stödjer nätverket med återkommande utbildning. Nätverket är tillgängligt för alla veterinärer i Sverige oavsett medlemskap eller inte i förbundet. Du väljer själv bland de kolleger som valt att vara samtalspartner och som är listade nedan. Naturligtvis garanteras du sekretess och du kan också välja att vara anonym.

Nätverkets medlemmar:

Namn	Ort	Telefon	Fax	E-post
Sten Berggren	Trosa	0156–136 84	0156–132 34	–
Eva von Celsing	Eskilstuna	016–292 93, 291 03	016–292 93	hvarsta.vet@telia.com
Ilmars Dreimanis	Laholm	0430–600 72, 070–399 69 67	–	ilmars.dreimanis@dv.sjv.se
Florin Gurban-Marcu	Höör	0413–290 49, 073–349 79 98	–	florin.gurban@telia.com
Erik Kjellgren	Arboga	0589–169 78, 192 80	0589–192 86	kjellgren.erik@telia.com
Herbert Lundström	Vänersborg	0521–660 99	–	hebbe@gotanet.se

som var på tävlingsplatsen, verkade nästan besvärad över att hon skulle behöva komma till transporten där hästen stod. AA undersökte hästen och ansåg att slemhinnorna vara utan anmärkning trots att ägaren påpekade att de var mer gråa än normalt. AA lyssnade efter tarmljud och trots att hon vid slutbesiktningen bedömt tarmljuden som en etta bedömdes nu dessa som helt normala. AA lyssnade bara på tarmljuden på ena sidan. Hästen hade varken ätit eller druckit sedan slutbesiktningen. AA kommenterade inte ägarens påpekande om att hästen flemade och det nämndes ingenting om att detta var ett observandum. Ägaren fick rådet att åka hem med hästen eftersom allting såg normalt ut. AA påtalade inte att ägaren skulle tillkalla jourhavande veterinär.

När ägaren kommit hem med hästen cirka en timme efter AAs undersökning tyckte hon att hästen var ännu sämre. Hästen ville inte äta och flemade. Ägaren tillkallade därför distriktsveterinär som kom ut. Under tiden som ägaren väntade promenerade hon med hästen.

Distriktsveterinären ansåg att hästen var mycket dålig och övervägde att remittera den akut till djursjukhus. Hästen hade då sparsamt med tarmljud på ena sidan och inga alls på den andra. Behandling sattes in med kramplösande läkemedel, tio liter dropp och sondering gjordes med fyra liter. Veterinären ansåg att flemande var ett tydligt tecken på smärta hos hästen och förstod omedelbart på ägarens beskrivning vad som var fel på hästen. Ägaren vakade över hästen hela natten och var osäker på om den skulle klara sig. Hästen återhämtade sig sedan sakta men tävlingssäsongen var förstörd.

Ägaren anser att hästens symtom aldrig blivit så allvarliga om veterinär AA hade tagit hennes oro på allvar och undersökt hästen mer noggrant. Det fanns dropp på tävlingsplatsen och om hästen fått intravenös vätsketillförsel hade den sluppit mycket obehag. AA har missat tydliga symtom på sjukdom eller nonchalerat dem och därmed äventyrat hästens liv. Om det fanns minsta tveksamhet beträffande hästens allmäntillstånd borde AA inte låta hästen åka iväg utan behandling. Resan från tävlingsplatsen till ägarens hem tar minst en timme. Ägaren ångrar att hon inte stod på sig och vände sig till en annan veterinär på tävlingsplatsen utan litade på AA. Hon ifrågasätter också de anteckningar som AA gett in till Ansvarsnämnden eftersom de anger hästens namn och detta aldrig efterfrågades.

VETERINÄRENS ANFÖRANDE

I slutet av tävlingsdagen kom djurägaren fram till AA och frågade om hon kunde undersöka dennes häst eftersom hästen hade börjat flema och hade gråbleka slemhinnor. AA följde med till trasporten där hästen stod lastad.

Hon undersökte hästen i transporten och fann att pulsen var 40, kapilläråterfyllnadstid var mindre än två sekunder och hästen hade fina, glatta, rosa slemhinnor. Hudturgor var utan anmärkning och tarmljuden på vänstersida var en två med bra bubbel. Dock flemade hästen från och till. AA frågade djurägaren hur lång resväg de hade hem och fick veta att det var 30–45 minuter. AA påtalade att flemandet var ett observandum men mot bakgrund av de andra fynden var hennes bedömning att ägaren kunde transportera hästen hem. AA rekommenderade att ägaren följde allmäntillståndet noggrant och om flemandet inte avklingade eller om andra tecken på kolik uppstod skulle ägaren tillkalla jourhavande veterinär.

AA har inga regelrätta journalanteckningar utan endast en tjänsteanteckning beträffande undersökningen från sin dagbok. AA såg undersökningen som en serviceåtgärd i samband med tävlingen och något arvode utgick inte.

JORDBRUKSVERKETS YTTRANDE

Jordbruksverket ansåg inte att veterinär AA agerat försumligt i sin yrkesutövning.

ANSVARSNÄMNDENS BEDÖMNING

En tävlingsveterinärs uppgift är att se till att de deltagande hästarna inte far illa av att rida den distans som omfattas av tävlingen. Tävlingsveterinärerna gör löpande kontroller av djurskyddsskäl under tävlingen för att kontrollera hästarnas tillstånd under ritten samt för att bedöma om hästarna klarar fortsatt ritt. Vidare ska tävlingsveterinärer kunna bistå med akut hjälp. Tävlingsveterinärer är dock inte behandlande veterinärer.

Det är utrett att veterinär AA på begäran av djurägaren gjorde en extra kontroll av ägarens häst efter tävlingen. Av handlingarna i ärendet framgår att AA gjort en rekorderlig bedömning av att det inte förelåg något akuttillstånd för hästen. Hästens tillstånd kan dock ändras fort – antingen till det bättre eller till det sämre. Ägaren hade att göra valet att åka hem med hästen och om hästen blev sämre kontakta jourhavande veterinär alternativt att kontakta en jourhavande veterinär för att komma till tävlingsplatsen. AA gjorde bedömningen att djurägaren kunde åka hem med hästen och hålla den under uppsikt för att om nödvändigt kontakta jourhavande veterinär. Det finns inget som tyder på att AA härigenom gjort sig skyldig till någon försummelse. Anmälan ledde inte till någon disciplinpåföljd.

JOHAN BECK-FRIIS

Du har väl inte glömt

att nominera till förbundets hedersutmärkelser!

Med anledning av veterinärförbundets 150-årsjubileum vill förbundets styrelse och kansli gärna ha förslag på kandidater till förbundets hedersutmärkelser.

Läs mer i artikeln i SVT 4/10, sid 31.

Senast den 1 maj vill vi ha din nominering till Sveriges Veterinärförbund, Box 12709, 112 94 Stockholm.

Vilken är din diagnos? – Svar

SVAR

Iktyos/Ichthyosis (non-epidermolytisk variant).

Epidermis yttersta skikt, stratum corneum, är förtjockat, dvs en hyperkeratos föreligger (Figur 3, svart pil). Hyperkeratosen är ortokeratotisk till sin karaktär, vilket innebär att inga kärnor kvarstår i de förhornade plattepitelcellerna/keratinocyterna som bildar lagret (finns kärnor kvar i stratum corneum kallas hyperkeratosen parakeratotisk). Jämför man den förändrade huden med den normala, kan man förutom att stratum corneum är förtjockad i den förstnämnda även notera att keratinet här är mer kompakt/sammanpackat och lamellärt till karaktären (Figur 3, svart pil och Figur 4, grön pil). Keratinet gör också intryck av att sitta mer dikt an till epidermis än vad som är fallet i den normala huden.

Hyperkeratosens mikromorfologiska karaktär i det beskrivna fallet är typisk för sjukdomen iktyos.

Iktyos

Iktyos är en ovanlig, ärftlig och vanligtvis medfödd hudsjukdom hos bland annat hund och människa, karakteriserad av en defekt i bildningen av stratum corneum. Sjukdomen är heterogen, då flera olika störningar i keratinskiktsbildningen kan föreligga. En uppdelning görs i nonepidermolytiska och epidermolytiska varianter av iktyos. Vid epidermolytisk iktyos förekommer, förenklat uttryckt, mikroskopiskt påvisbara degenerativa förändringar i epidermis parallellt med hyperkeratosen, vilket inte är fallet vid den nonepidermolytiska varianten.

Kliniskt karakteriseras sjukdomen framför allt av mjällbildning, som kan variera i intensitet och omfattning. Mjällen är ofta stora, gråvita och något adherenta till huden. Klåda och/eller tecken på dermatit ses vanligen inte.

Iktyos finns rapporterad hos ett flertal hundraser, t ex golden retriever, west highland white terrier, jack russell och flera andra terrierraser. Hos golden retriever är iktyosen nonepidermolytisk och uppträder vanligen som generell, torr mjällighet. Sjukdomen debuterar ofta i valpåldern, men kan också bli kliniskt manifest först i vuxen ålder eller hos äldre hundar. Studier av iktyos hos golden retriever visar på en misstänkt autosomal recessiv nedärvning. Sjukdomen är livslång, och utgör i många fall mest ett kosmetiskt problem. Sekundära pyodermier förekommer dock ibland.

Iktyos kan misstänkas vid omfattande mjällbildning hos en ung hund tillhörande en predisponerad ras, där mjällen är stora, flagliknande och löst adherenta till huden.

Kliniska differentialdiagnoser till iktyos är främst andra hudsjukdomar som förlöper med uttalad mjällbildning. Hit hör bland annat primär seborré, sebakös adenit/talgkörteladenit och demodikos.

Definitiv diagnos ställs genom histopatologisk undersökning av förändrad hud, vilket också medger uteslutande av nämnda differentialdiagnoser.

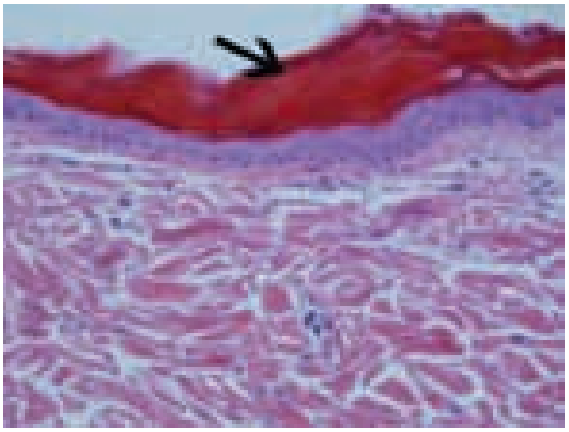

FIGUR 3. *Iktyos, hund. Epidermis yttre skikt, stratum corneum, är förtjockat. Keratinet är kompakt till sin karaktär, lamellärt arrangerat och gör intryck av att sitta dikt an till underliggande epidermis (svart pil). HE-färgning, 400 gångers förstoring.*

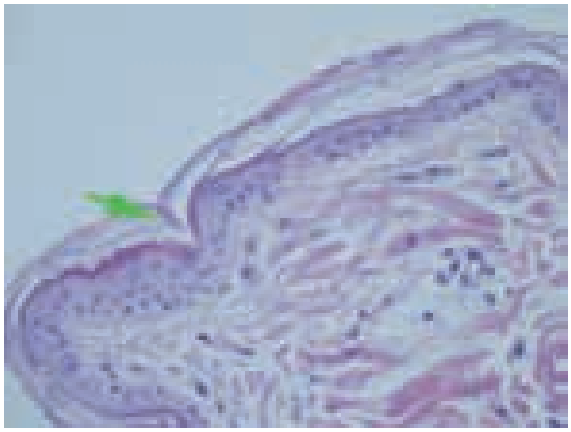

FIGUR 4. *Normal stratum corneum. Sparsamma mängder flagigt och luckert keratin ses på epidermis yta (grön pil). HE-färgning, 400 gångers förstoring.*

litteraturtjänst

Lån, kopior av artiklar eller litteratursökning kan beställas från SLU-biblioteken www.bib.slu.se
Frågor angående beställningar av lån eller kopior tel: 018-67 11 12, fax: 018-67 28 53 eller e-post: lan@bibul.slu.se
Frågor angående litteratursökning tel: 018-67 11 03 eller e-post: ultunabiblioteket@bibul.slu.se
Lösnummer av Läkartidningen kan beställas från Läkartidningens sekretariat per brev, Läkartidningen, Box 5610, 114 86 Stockholm, eller per tel 08-790 33 00.

Adress till Dansk Veterinærtidsskrift: Emdrupvej 28A, DK-2100 København Ø, Danmark.

Adress till Norsk Veterinærtidsskrift: Den Norske Veterinærforening, Pb 6781, S:t Olavs Plass, NO-0130 Oslo, Norge.

- **Skador efter trubbigt våld hos svin**
  Skader efter stump vold hos svin
  H E Jensen m fl
  Dansk VetTidsskr, 2009, 92, 22, 13–15

- **Medicinsk behandling av spolmaskförstoppning hos ett föl**
  Medicinsk behandling af spolormeforstoppelse hos et føl
  L Husted, M Krarup Nielsen
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 2, 16–18

- **Bilddiagnostiska möjligheter i utredning av medfödd portasystemisk shunt hos katt och hund**
  Billeddiagnostiske muligheder i udredning af medfødt Portosystemsik Shunt hos kat og hund
  U Westrup
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 2, 20–25

- **Uppvakning efter universell isoflurananestesi hos häst**
  Opvågning efter universel isofluranænestesi hos hest
  S Mandrup Andreassen, J Spanner Kristiansen
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 3, 18–23

- **Ektopiska uretärer hos hund (del 1)**
  Ektopiske ureteres hos hund (del 1)
  L Knudsen Granly
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 3, 24–26

- **Ektopiska uretärer hos hund (del 2)**
  Ektopiske ureteres hos hund (del 2)
  L Knudsen Granly
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 4, 16–21

- **Akut kolit hos häst**
  Akut colitis hos hest
  N Jansson
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 4, 22–23

- **Epilepsi – en ärftlig sjukdom hos belgisk vallhund**
  Epilepsi – en arvelig sygdom hos Belgisk Hyrdehund
  C Hedal Gulløv, M Fredholm, M Berendt
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 4, 24–29

- **Platelet Rich Plasma (PRP) – ny ortopedisk behandlingsmetod för häst**
  Platelet Rich Plasma (PRP) – ny ortopædisk behandlingsmetode til heste
  S Albæk Andersen
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 5, 18–22

- **Vaccination med Porcilis PCV i två danska svinbesättningar**
  Vaccination med Porcilis PCV i to danske svinebesætninger
  J Haugegaard, P Astrup, S Haugegaard, C B Larsen, C K Hjulsager, L E Larsen
  Dansk VetTidsskr, 2010, 93, 5, 24–28

- **Odontoklastiska resorptiva lesioner hos katt (FORL) – en översikt och beskrivning av tre fall**
  Odontoklastiske resorptive lesjoner hos katt – en oversikt og beskrivelse av tre kasus
  S Sedberg Myhre, K Ueland
  Norsk VetTidsskr, 2009, 121, 8, 655–661

- **Användning av glukosamin och kondroitinsulfat vid behandling av artros hos hund – mirakelmedicin eller pengarna i sjön**
  Bruk av glukosamin og kondroitinsulfat ved behandling av artrose hos hund – vidundermedisin eller penger ut av vinduet?
  C Grøndahl, N E Søli
  Norsk VetTidsskr, 2009, 121, 8, 662–665

- **Jämförelse av Schirmer tårtest-värden hos tre hundraser och beskrivning av keratoconjunctivitis sicca hos kinesiska nakenhundar**
  Sammenligning av Schirmer tåretestverdier hos tre hunderaser og beskrivelse av keratoconjunctivitis sicca hos kinesiske nakenhunder
  M Ulfeng, E Bjørnestad, E Bjerkås
  Norsk VetTidsskr, 2009, 121, 9, 727–732

- **Abortstorm på grund av toxoplasmos i en getbesättning**
  Abortstorm på grunn av toksoplasmose i en geitebesetning
  M Stormoen, K Muri Daae, P Hopp, M Hofshagen, J Tharaldsen
  Norsk VetTidsskr, 2010, 122, 1, 7–13

- **TSE-sjukdomen Nor98 – är det en smittsam sjukdom?**
  Skrapesyke Nor98 – er det en smittsom sykdom?
  P Hopp, B Bratberg, T Moldal, S L Benestad
  Norsk VetTidsskr, 2010, 122, 1, 14–24

Ur Läkartidningen:

- **Darwins dolda känsla för arternas emotioner**
  G Alfvén
  Läkartidn, 2009, 106, 50–51, 3443–3446

VM I GOLF 2010

VeterinärMästerskap

Nyköpings GK • 5–6 augusti

Mer info på gtmgolf.se, klicka vidare på Företag och Veterinärmästerskapen 2010.

Skriv gärna insändare och debattinlägg till Svensk Veterinärtidning, men skriv inte för långt – max 6 000 tecken inkl blankslag.

SLU

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap söker

7 doktorander
5 forskarassistenter

till strategisk forskning

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, utvärderade nyligen den egna forskningens kvalitet och nytta (KoN) för samhället och den gröna sektorn. Baserat på utvärderingen genomför fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap nu en strategisk satsning på forskning inom vissa ämnesområden. Doktorand- och forskarassistentanställningar inom dessa ämnesområden är en viktig del av den strategiska satsningen.

Forskarassistenter inom:
Enkelmagade djur, nutrition, refnr 855/10
Stordjurskirurgi, refnr 856/10
Grisreproduktion, refnr 857/10
Produktionssystem för får, refnr 858/10
Renskötsel, refnr 859/10

Doktorander inom:
Molekylärgenetik, refnr 860/10
Kvantitativ genetik, refnr 861/10
Medicinsk biokemi, refnr 862/10
Ekotoxikologi, refnr 863/10
Parasitologi, refnr 864/10
Smådjursmedicin, refnr 865/10
Husdjurshygien, refnr 866/10
Bildanalys, refnr 888/10

Sista ansökningsdag **18 maj 2010.**
Fullständiga annonser finns på
personal.slu.se/jobb

KONGRESSER & KURSER

Svenska

v 16

23–25/4 -10. VeTA-dagarna, Uppsala. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 16/09)

24–25/4 -10. Kurs Neurologi, hund/katt, Hasselfors. Arr: Jan F. Andersen A/S. (SVT 1/10)

v 17

26–27/4 -10. Skandinavisk Juverturné – föreläsningar blandat med besättningsbesök. Arr: Boehringer Ingelheim. (SVT 4/10)

27/4 -10. Seminarium "MRSA i din praktik – är du redo?", Göteborg. Arr: Länsstyrelsen i Västra Götalands län m fl. (SVT 16/09)

v 18

4–6/5 -10. Kurs Sanering av salmonellasmitta – med fokus på stora nöt- och grisbesättningar, Jönköping. Arr: Jordbruksverkt och SVA. (SVT 4/10)

5–7/5 -10. Kurs Anestesiologi steg 2, Knivsta. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 16/09)

6–7/5 -10. Kurs Sårvård steg 2, Halmstad. Arr: VeTA-bolaget. (SVT 2/10)

v 21

NY 27–28/5 -10. Seminarium "Getting to grips with strangles" arrangeras i Stockholm. Info: Maire O'Brien, Fax +44 (0) 1638 555 659, Animal Health Trust, Lanwades Park, Kentford, Newmarket, Suffolk, CB8 7UU, UK. (Se bilaga i denna tidning)

v 23

7–11/6 -10. Advanced veterinary studies: Dentistry II, Halmstad. Arr: ESAVS. (SVT 1/10)

v 26

28/6–1/7 -10. Conference on Equine sports medicine and science (CESMAS) 2010, Sigtuna. Arr: Arbeitsgruppe Pferd. (SVT 4/10)

NY 1–4/7 -10. 12th IAHAIO conference People & animalis for life arrangeras i Stockholm av IAHAIO och Manimalis. Info: www.manimalis.se

v 29

19–23/7 -10. Advanced veterinary studies: Dentistry III, advanced with wet lab Halmstad. Arr: ESAVS. (SVT 1/10)

v 30

31/7–2/8 -10. ISES 6th International equitation science conference, Uppsala. (SVT 2/10)

v 32

14–15/8 -10. Delkurs 1 i hästtandvård, Uppsala. Arr: SLU. (SVT 16/09)

v 34

23–26/8 -10. Andra symposiet om livsmedelsburna patogener, Grythyttan. Arr: Restaurang- och hotellhögskolan. ny info: www.oru.se/rhs/symposium (SVT 1/10)

v 39

29/9–1/10 -10. 3-d kasusbasert grunnkurs i laboratoriearbeid, hund/katt, Hasselfors. Arr: Jan F. Andersen A/S. (SVT 2/10)

30/9–1/10 -10. Kurs Linea albasnitt – vad gör jag nu då?, Göteborg. Arr: SPUV, Swevet Piab AB. (SVT 2/10)

30/9–1/10 -10. Kurs Cracking the chest, Göteborg. Arr: SPUV, Swevet Piab AB. (SVT 2/10)

v 45

11–12/11 -10. Veterinärkongressen, SLU, Ultuna. Arr: SVS och SVF. (SVT 16/09)

13–14/11 -10. Hjertepasienter fra diagnose til behandling, hund/katt, Hasselfors. Arr: Jan F. Andersen AB. (SVT 3/10)

v 46

20–21/11 -10. Behandling av spinal-lidelser, hund, Hasselfors. Arr: Jan F. Andersen AB. (SVT 3/10)

V 47

NY 22–26/11 -10. Advanced Veterinary Studies: Oral surgery arrangeras i Halmstad av ESAVS. Info: +49 6782 2329, info@esavs.org, www.esavs.org.

v 49

8/12 -10. Examination i hästtandvård, Uppsala. Arr: SLU. (SVT 16/09)

Klinikveterinär till Skövde

Skövde Djurklinik söker veterinär. Helst är du specialist och jätteduktig på alla förekommande uppgifter på en djurklinik.

Eller så är du ganska grön med ett rikigt stort intresse för smådjurs-sjukvård.

I vilket fall är du synnerligen kommunikativ, samarbetsvillig och har ett särskilt gott humör. Då kommer vi alla att bli nöjda!

Tjänstens omfattning är troligtvis 100 % och tillträde snarast.

Svar till Frank Kaså, frankkasavet@hotmail.com, 070-518 5051.

NORSHOLMS DJURVÅRDSCENTER AB

Norsholms Djursjukhus söker en **VETERINÄRVIKARIE** under sommar-månaderna, från 1/6 2010 med möjlighet till förlängt vikariatsförordnande under hösten. Veterinär med specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar och som har ett stort intresse för smådjurssjukvård och djur-ägarkontakter äger företräde till tjänsten.

Besök vår hemsida, www.norsholmsdjursjukhus.com, och lockas av vår stimulerande arbetsplats!

Välkommen med förfrågningar och för information om tjänsten till klinikchef Arne Adolfsson eller klinikveterinär Rebecka Frey på telefon 011-36 85 85 eller via mail till norsholm@norsholmsdjursjukhus.com.

Norsholms Djurvårdscenter AB, Biskop Henriks väg 6, 610 21 Norsholm

Betala medlemsavgiften via autogiro

Blanketten Autogiroanmälan fylls i. Den finns på vår hemsida www.svf.se, under BLANKETTER och Rörande SVF. Du kan också kontakta kansliet, så sänder vi blanketten till dig. När vi fått blanketten i retur kommer avgifterna i fortsättningen att dras från ditt konto varje månad.

INTERNATIONELLA

Fler internationella kurser hittar Du på Vet Agendas hemsida: www.vetagenda.com och på British Small Animal Veterinary Associations hemsida: www.bsava.com

v 16

19–20/4 -10. 24TH NKVET SYMPOSIUM 2010: DATABASES IN VETERINARY MEDICINE – VALIDATION, HARMONISATION AND APPLICATION, Köpenhamn, Danmark. (SVT 16/09)

21/4 -10. KURS AUGENCHIRURGIE, OPERATIONEN AM ÄUSSEREN AUGE BEI HUND UND KATZE, Tuttlingen, Tyskland. (SVT 2/10)

21–23/4 -10. KURS I ANESTESI OG SMERTEBEHANDLING FOR DYREPLEIERE, SAMLING 3(3), Oslo, Norge. (SVT 11/09)

23–24/4 -10. KURS WIRBELSÄULENCHIRURGIE II FÜR FORTGESCHRITTENE, Tuttlingen, Tyskland. (SVT 2/10)

v 17

30/4 -10. KURS ZAHNEXTRAKTION BEI DER KATZE, Tuttlingen, Tyskland. (SVT 2/10)

v 18

7–8/5 -10. KURS ULTRASCHALL ABDOMEN II (PÅ TYSKA), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

7–9/5 -10. KURS 3-D BLØTVEVSKIRURGI, HUND/KATT, Hønefoss, Norge. (SVT 1/10)

v 19

11–12/5 -10. KURS FELINE INTERNAL MEDICINE, Köpenhamn. (SVT 3/10)

14–15/5 -10. KURS ORTHOPÄDIE KLEINTIERE (PÅ ENGELSKA), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

15–16/5 -10. EQUINE NEUROLOGIC CASE DAYS, Weilerswist-Müggenhausen och Bonn, Tyskland. (SVT 4/10)

15–16/5 -10. 1ST VEPRA CONFERENCE – PHYSICAL THERAPY OF THE STIFLE, Zagreb, Kroatien. (SVT 4/10)

v 20

19–23/5 -10. VETERINARY CHIROPRACTIC: MODULE II – THORACOLUMBAR, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/10)

v 21

28–29/5 -10. KURS TUMORZYTOLOGIE I BASISKURS (PÅ TYSKA), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

29/5 -10. KURS I HYDRO-FYSIOTERAPI, HUND (BRUK AV VANNTREDEMØLLE), Spydeberg Dyreklinikk, Norge. (SVT 1/10)

v 22

2–5/6 -10. 35TH ANNUAL WORLD SMALL ANIMAL VETERINARY ASSOCIATION CONGRESS (WSAVA), Genève, Schweiz. (SVT 15/09)

5–6/6 -10. KURS I ULTRASONOGRAFI HESTEBEN, Hønefoss, Norge. (SVT 1/10)

v 23

11–12/6 -10. KURS PLATTENOSTEOSYNTHESE (PÅ ENGELSKA), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

12–13/6 -10. KURS I ØRE/NESE/HALSSYKDOMMER, HUND/KATT, Hønefoss, Norge. (SVT 1/10)

v 24

14–18/6 -10. ADVANCED VETERINARY STUDIES: BEHAVIOURAL MEDICINE I, Luxemburg. (SVT 1/10)

18–19/6 -10. KURS VOGELSEMINAR (PÅ TYSKA), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

Din Veterinär Smådjurspraktiken i Enköping SÖKER VETERINÄR!

Vi söker erfaren smådjursveterinär. Vi söker Dig som har specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar samt har erfarenhet av rutinkirurgi. Vi sätter stort värde på vilja och förmåga att driva veterinärmedicinsk verksamhetsutveckling.

Vår affärsidé är att vi ska ha en bred kompetens inom hela smådjursområdet och ligga långt fram när det gäller anestesi, smärtlindring och allmän medicin. Kliniken i Enköping är välutrustad och har god teknisk standard med bl a modern tandutrustning samt digital tandröntgen, operationsavdelning med gas-/narkosutrustning. På kliniken i övrigt har vi digital röntgen, egen labutrustning för blodanalyser m m.

Vi behandlar över 10.000 djur årligen, företrädesvis hund och katt. Vi är en privatägd lokalt förankrad klinik, etablerad 1991. Kliniken har ett utvecklat samarbete med Din Veterinär – Sala Smådjurspraktik och andra externa konsulter, främst inom ultraljud.

Kollektivavtal SLA/SVF finns. Tjänstgöringsgrad 75–100%. Tillträde enligt överenskommelse. Välkommen med ansökan senast 31 maj 2010 till:

Din Veterinär Smådjurspraktiken, Östra Ringgatan 27, 749 35 Enköping, Tel: 0171-47 77 30 eller till e-post: bengt@dinveterinar.se.

Övriga upplysningar om tjänsten:
Veterinär Kerstin Lundborg
073-316 16 33 eller 0224-133 70

Din Veterinär
SMÅDJURSPRAKTIKEN

➤ **18–20/6 -10. The 9th European veterinary emergency and critical care society (EVECCS) congress,** Cambridge, UK. (SVT 3/10)

v 25

21/6–2/7 -10. Advanced veterinary studies: Ophthalmology I, Luxemburg. (SVT 1/10)

23–27/6 -10. Veterinary chiropractic: Module III – Cervical, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/10)

25–26/6 -10. Kurs Ultraschall herz I (på tyska), Tuttlingen, Tyskland. (SVT 3/10)

v 27

8–10/7 -10. Excellence in veterinary therapy: Small animal ultrasonography workshops, Luxemburg. (SVT 2/10)

v 28

12–16/7 -10. Advanced veterinary studies: Oncology I, Luxemburg. (SVT 2/10)

12–23/7 -10. Advanced veterinary studies: Dermatology II with workshops, Wien, Österrike. (SVT 2/10)

13–20/7 -10. Intensive small animal ultrasound course, Sydafrika. (SVT 1/10)

v 29

21–24/7 -10. Advanced veterinary studies: Diagnostic Ultrasound I with wet lab, Bern, Schweiz. (SVT 2/10)

v 31

4–8/8 -10. Veterinary chiropractic: Module IV – Extremities, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/10)

v 32

9–20/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Dermatology III with workshops, Wien, Österrike. (SVT 3/10)

v 33

NY 16–20/8 -10. Juniorkurs 2010

Länsstyrelsen Västerbotten söker en **Länsveterinär**

Länsstyrelsen i Västerbottens län är en statlig myndighet med cirka 260 anställda. Verksamheten leds av landshövding Chris Heister och länsråd Birgitta Heijer.

Arbetsbeskrivning
Tillsammans med länsveterinären, biträdande enhetschef Annelie Grip-Hansson, ska du handlägga livsmedels- och smittskyddsärenden, ärenden gällande animaliska biprodukter och foder, ärenden inom djurens hälso- och sjukvård samt djurskyddsärenden. Vi vill särskilt utveckla vårt arbete inom livsmedelsområdet.

Arbetsuppgifter
- Kontroll av kommunal livsmedelskontroll
- Kontroll av primärproduktion av livsmedel och foder.
- Tillsyn över verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
- Tillsyn inom smittskyddsområdet.
- Djurskyddskontroll.
- Planering av epizootiberedskap samt information och rådgivning till kommuner och medborgare i veterinära frågor.

Kvalifikationer och personliga egenskaper
Vi söker dig som
- är legitimerad veterinär med erfarenhet från olika veterinära frågor,
- är initiativrik och resultatinriktad,
- har lätt för att knyta kontakter och uttrycka dig i tal och skrift,
- har god samarbetsförmåga,
- har körkort och datorvana.

Länsstyrelsen fäster stor vikt vid dina personliga egenskaper. Vi kan erbjuda ett arbete där dina veterinära kunskaper sätts in i ett samhällsperspektiv.

Anställningsform
Tjänsten är en tillsvidareanställning på heltid med tillträde enligt överenskommelse.

Vill du veta mer
är du välkommen att ringa länsveterinär Annelie Grip Hansson, 090 – 10 72 44 eller 070 – 632 45 05.

Fackliga företrädare är Joacim Jacobsson SACO, Margaretha Sjögren ST och Gunnar Robertsson SEKO. Samtliga nås via vår växel 090 – 10 70 00.

Länsstyrelsen tillämpar individuell lönesättning, så ange ditt löneanspråk i ansökan.

Välkommen med Din ansökan
via vårt webbformulär www.vasterbotten.lst.se. Bifoga meritsammanställning (CV) och ange löneanspråk. Ange också ref nr 112-1991-2010. Din ansökan vill vi ha senast den 10 maj 2010.

Länsstyrelsen arbetar för att vara en arbetsplats som är fri från all diskriminering.

"Få nya perspektiv!" – skandinavisk kurs i nötkreaturspraktik arrangeras i Skærbæk, Sydjylland, Danmark av Boehringer Ingerheim.
(SVT 4/10 samt annons i denna tidning)

16–20/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Cardiology I, Estoril, Portugal. (SVT 3/10)

16–20/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Emergency and critical care I, Bern, Schweiz. (SVT 3/10)

20–24/8 -10. Equine dentistry basic course, Hannover, Tyskland. (SVT 4/10)

21–25/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Neurology II, Bern, Schweiz. (SVT 3/10)

v 34

23–27/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Soft tissue surgery II – advanced course with workshops, Wien, Österrike. (SVT 3/10)

25–29/8 -10. Equine dentistry advanced, Hannover, Tyskland. (SVT 4/10)

27–31/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Surgery/Laser surgery in vet medicine, Giessen, Tyskland. (SVT 3/10)

27–31/8 -10. Advanced Veterinary Studies: Cardiology II, Luxemburg. (SVT 4/10)

28–29/8 -10. Kurs Hjertepasienter fra diagnose til behandling, hund/katt, Hønefoss, Norge. (SVT 2/10)

v 35

30/8–3/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Endoscopy intensive course with workshops, Giessen, Tyskland. (SVT 3/10)

1–5/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Cardiology III – introductory echocardiography course, Luxemburg. (SVT 4/10)

4–5/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Endoscopy advanced course/Flexible endoscopy, Giessen, Tyskland. (SVT 4/10)

v 36

6–10/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Behavioural medicine II, Luxemburg. (SVT 4/10)

6–10/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Rehabilitation and physiotherapy of small animals I, Wien, Österrike. (SVT 4/10)

11–12/9 -10. Kurs Hovpleie, Hønefoss, Norge. (SVT 2/10)

v 37

13–17/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Exotic pets medicine & surgery course with wet lab, Brno, Tjeckien. (SVT 4/10)

15–18/9 -10. 22nd Annual meeting of EU-AI-vets, Eger, Ungern. (SVT 3/10)

15–19/9 -10. Veterinary chiropractic: Module V – Integrated, Sittensen, Tyskland. (SVT 1/10)

17–18/9 -10. 14th Annual conference of the European society for domestic animal reproduction (ESDAR), Eger, Ungern. (SVT 3/10)

v 38

20–24/9 -10. Advanced Veterinary Studies: Small animal reproduction II, Hunenberg, Schweiz. (SVT 4/10)

Livsmedelsverket söker

Officiella veterinärer

till Kalmar, Valdemarsvik och Dalsjöfors

Se annonsen i sin helhet **www.livsmedelsverket.se**

LIVSMEDELSVERKET

Ljusdals Djurklinik AB är en smådjursklinik som tar emot ca 6 000 patienter per år. Kliniken är välutrustad med bl a Idexx blodanalys, direktdigital röntgen och gasnarkos + bevakning. Vi söker nu ...

Smådjursveterinär, vikariat juni–augusti 2010
Tjänsten gäller 3–4 dagar per vecka. Inga kvällar och helger. Det finns möjlighet att bo på kliniken.

Klinikveterinär, fast anställning
Vi söker dig med några års erfarenhet, gärna med specialistkompetens, men detta är ej något krav. Om du är positiv, kreativ, gillar att jobba i ett litet team och vill hjälpa oss att utveckla kliniken vidare, kan vi erbjuda delägarskap. Tjänsten är en fast anställning med tillträde snarast.

Ansökan skall vara oss tillhanda senast den 30 april 2010 via e-post djurkliniken.ljusdal@gmail.com eller vanlig post Ljusdals Djurklinik AB, Storhagavägen 3, 827 94 Ljusdal.

För mer information kontakta Sonja van Egmond, tel 0651-10860.

23–25/9 -10. BVA Congress 2010 – Vets and the public good, Glasgow, Skottland, UK. (SVT 3/10)

v 40

9–10/10 -10. Tannkurs hund/katt, grunnkurs, Viul, Norge. (SVT 3/10)

v 42

23–24/10. Kurs Akuttmedisin hund/katt, Viul, Norge. (SVT 4/10)

V 44

NY 1–6/11 -10. Excellence in Veterinary Therapy: Orthopaedics and anaesthesiology arrangeras i Lissabon, Portugal av ESAVS. Info: +49 6782 2329, info@esavs.org, www.esavs.org.

v 46

14–18/11 -10. XXVI World buiatrics congress 2010, Santiago, Chile. (SVT 4/10)

NY 15–26/11 -10. Advanced Veterinary Studies: Internal medicine III arrangeras i Utrecht, Nederländerna av ESAVS. Info: +49 6782 2329, info@esavs.org, www.esavs.org.

v 48

4–5/12 -10. Radiografi thorax, hund/katt, Viul, Norge. (SVT 3/10)

v 50

NY 13–15/12 -10. Excellence in Veterinary Therapy: Internal medicine – Haematology and infectious diseases arrangeras i Davos, Schweiz av ESAVS. Info: +49 6782 2329, info@esavs.org, www.esavs.org.

Livsmedelsverket söker

Veterinär alternativt Inspektör

sommarvikariat

till gränskontrollstationerna Göteborg och Arlanda

Se annonsen i sin helhet **www.livsmedelsverket.se**

LIVSMEDELSVERKET

SVERIGES VETERINÄRFÖRBUND

FÖRBUNDSSTYRELSE

Ordförande	*Telefon*
EVAMARI LEWIN	070-211 90 35
Vice ordförande	
ANDERS FORSLID	0413-55 32 20
PER JONSSON	0155-28 33 18
KARIN LUNDBORG	0512-229 19
PER MICHANEK	070-211 51 60
PIA RAZDAN	0650-54 87 37
SUZANNE SANDQUIST	0480-551 81
OLOF SKARMAN	070-747 47 64
ELÖD SZANTO	0501-101 68

ANSTÄLLDA VETERINÄRERS FÖRENING – AVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
FREDRIKE RITTER	0768-23 35 88
Vice ordförande	
LARS-ERIK STABERG	070-604 06 45
Sekreterare	
MONICA LANDSTRÖM	070-211 31 37
Vice sekreterare	
ELEONOR FREDLER	070-341 19 41
Kassör	
CHRISTER GYLLERUP	073-724 57 51
KAJSA GUSTAVSSON	018-17 55 00
URSULA WENNSTRÖM	070-942 62 58

FÖRETAGANDE VETERINÄRERS FÖRENING – FVF

STYRELSE

Ordförande	*Telefon*
JOHANNA ZWENSON	0705-22 04 90
Sekreterare	
RITVA KROKFORS WRETEMARK	0703-97 35 17
Kassör	
ANN-MARI KJELLGREN	0761-12 71 05
Ledamot	
ANDREAS SANDIN	0730-68 15 94
Suppleant	
ANNE BRUNBERG	0706-68 77 16

I veterinärförbundet ingår förutom dessa funktioner ett antal råd, kommittéer och nämnder. Samtliga förtroendevalda förbundsmedlemmar listas på hemsidan www.svf.se

SVERIGES VETERINÄRMEDICINSKA SÄLLSKAP – SVS

KOLLEGIUM

Ordförande:
PER JONSSON

Vice ordförande:
BIRGITTA LARSSON
PATRICIA HEDENQVIST
ARJA KAUTTO
HÅKAN LANDIN
LENA MALMGREN
BODIL STRÖM-HOLST

Sektioner inom Sveriges Veterinärmedicinska Sällskap

FÖRSÖKSDJURSSEKTIONEN

Ordförande:
PATRICIA HEDENQVIST

Sekreterare
BENGT ERIKSSON

HUSDJURSSEKTIONEN:

Ordförande
HÅKAN LANDIN

Sekreterare
ANNA HELMER

HÄSTSEKTIONEN

Ordförande
LENA MALMGREN

Sekreterare
JOHAN BLIX

LIVSMEDELSSEKTIONEN

Ordförande
ARJA KAUTTO

Sekreterare
OLLE RYDELL

SMÅDJURSSEKTIONEN

Ordförande
BODIL STRÖM-HOLST

Sekreterare
LOTTA MÖLLER

Tôrrer Lasetôrra

Ill: Karin Åström Bengtsson

Året är 1968. Det är min första kvacksommar och jag är på mitt andra vikariat hos den snälle distriktsveterinären Olov Johansson i Vartofta. En del av distriktet ligger i Falbygden, ett område som är bland de kotätaste i Sverige. Här får jag lära mig saker som är helt främmande från studietidens allvar. Olov berättar att kalvförlamningarna är så svåra i området att ingen ko ställer sig upp om man behandlar med de på marknaden registrerade kalksubstanserna. Nej, här gör man sin egen kraftfulla kalkblandning genom att koka kranvatten och sedan hälla på kalciumklorid. Ja, med noggrann hjärtkontroll så gick korna ofta upp på blandningen.

En morgon i augusti ringer det och en gammal kvinnoröst säger:
– Ä dä djurläkarn?
– Ja.
– Jag har ena ko som har tappat dröpet.
– Ja.
– Ho har tôrrer lasetôrra.
– Förlåt, säger jag. Den sjukdomen har jag inte hört talas om.
– Vet ente djurläkarn va dä ä så sa ente djurläkarn kômma hit.

Jag berättar att jag är ung och behöver skaffa mig erfarenhet och jag är intresserad av få lära mig och att jag gärna kommer gratis i studiesyfte. Vi kommer överens och jag ska resa ut till en gård som ligger i södra ändan tangerande Habo distrikt.

Jag kommer till gården. Ut kommer en åldrig kvinna, krökt av hårt arbete med en kroppsform som ett omvänt U. Ja, så böjd att huvudet nästan är i markhöjd. Hon stödjer på en käpp.

Vi går in i ”lagårn” och där står en ensam gammal grånad ko. Den är avmagrad och dessutom alldeles full med knytnävstora svullnader över hela kroppen och med en svullen buk som får stöd av båspallen. Jag frågar om kons ålder – 32 år.

Kvinnan sätter igång och berättar att det finns två sjukdomstillstånd på kor. Det ena är tôrrer lasetôrra och det andra är lôser lasetôrra. Det är inte svårt att förstå vad diagnostiken bygger på när man ser den hårda skivade avföringen som ligger bak kon, så tôrrer lasetôrra är det förvisso.

Jag påpekar för den gamla kvinnan att de omfattande svullnaderna och det avmagrade tillståndet och bukigheten inte ser så bra ut och får till svar att så har ”koa” sett ut i många år men så som hon är i avföringen nu det har hon aldrig varit tidigare.

När jag säger att för kons skull vore det bäst om den får lämna detta jordiska blir gumman väldigt upprörd och hytter med käppen och ber mig dra åt …

Som jag lärt av läraren Per Hansson på ambulansen att alltid ha bilen klar för snabb avfärd försvinner jag från gården berikad i bujatrikens mysterier. Något spak inför denna argsinta kvinna beslutar jag mig för att ringa länsveterinären. Vad som sedan sker har jag bara ryktesvägen fått veta. Kon blir avlivad. Diagnos tuberkulos.

Frågan är om den gamla kvinnan blev överens med tingens ordning såsom det uttrycks i det västgötska ordspråket: ”En sa allti hålla säk te sanninga – såvida en ente kommer på nôket bätter.”

Staffan Rudberg

PERSONNOTISER

Den som inte önskar få sin bemärkelsedag publicerad i SVT måste meddela detta till förbundskansliet eller redaktionen senast två månader före bemärkelsedagen.

Födelsedagar i maj 2010

Åke Ginman, Östhammar, 95 år den 2/5
Bengt Olsson, Norrköping, 75 år den 2/5
Göran Mattsson, Löddeköpinge, 70 år den 2/5
Pekka Olson, Lidingö, 60 år den 2/5
Kjell-Arne Hansson, Umeå, 75 år den 4/5
Jesper Asp, Väse, 50 år den 8/5
Annakari Björn-Kaminski, Skurup, 50 år den 11/5
Martin Bocek, Växjö, 50 år den 13/5
John Maxe, Göteborg, 60 år den 20/5
Håkan Stenson, Sundbyberg, 60 år den 22/5
Margareta Olsby, Milano, 60 år den 25/5
Ove Wattle, Stockholm, 50 år den 28/5

Avlidna

Bengt Eriksson har avlidit den 24 augusti 2009. Han föddes 1924 i Bringetofta, Jönköpings län, avlade studentexamen i Stockholm 1947 och veterinärexamen 1957. Samma år började han arbeta som amanuens och assistent vid avdelningen för födoämneshygien vid Kungliga Veterinärhögskolan. Han erhöll tjänst som veterinär vid Kooperativa Förbundet i Stockholm 1962 och vid Köttforskningsinstitutet 1967. Mellan 1968 och 1972 arbetade han som konsulent i livsmedelshygien vid SVA och började sedan åter att arbeta som veterinär vid Kooperativa Förbundet. Han utnämndes till chef för Kvalitetsstyrning KF Gomansektionen 1982. Han pensionerades 1988, men fortsatte att vara verksam som livsmedelskonsult fr o m 1989.

BLÅ STJÄRNANS DJURSJUKHUS

Djursjukhuset på Västgötaslätten med anor från slutet av 1700-talet ligger vackert belägen på SLU:s campusområde. Vi har jourverksamhet och tar emot ca 19 000 besök om året.

Blå Stjärnans djursjukhus i Skara AB söker två veterinärer

- KLINIKVETERINÄR med inriktning mot kirurgi och ortopedi med intresse för rehabilitering, gärna med specialistkompetens eller påbörjad specialistutbildning inom hundens och kattens sjukdomar steg 1.
- KLINIKVETERINÄR, gärna med specialistkompetens eller påbörjad specialistutbildning i hundens och kattens sjukdomar steg 1.

Tjänsterna är på 80–100%. Kvälls- och helgtjänstgöring samt jour ingår i tjänsterna. Villkor enligt avtal. Tillträde snarast.

Upplysningar om tjänsterna lämnas av klinikchef Lena Myrenius, 073-988 44 72. Se gärna annons på hemsidan www.blastjarnan.com.

Välkommen med din ansökan senast den 10 maj till Blå Stjärnans Djursjukhus i Skara AB, Gråbrödragatan 4, 532 31 Skara eller via mail till lena.myrenius@skara.blastjarnan.se.

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Box 12 709
112 94 STOCKHOLM

BESÖKSADRESS: **Kungsholms Hamnplan 7**
TELEFON: 08-545 558 30
TELEFAX: 08-545 558 29
HEMSIDA: ***www.svf.se***

REDAKTION:
JOHAN BECK-FRIIS
ansvarig utgivare & chefredaktör
TELEFON: 08-545 558 33
MOBIL: 070-717 73 25
E-POST: ***johan.beck-friis@svf.se***

SUZANNE FREDRIKSSON
journalist
TELEFON: 08-545 558 32
E-POST: ***suzanne.fredriksson@svf.se***

BRITA TRYBOM
redaktionssekreterare, annonser
TELEFON: 08-545 558 34
E-POST: ***brita.trybom@svf.se***

LILL OCH KJELL EFVERGREN, EXPONERA
layout
TELEFON: 08-587 630 11, 08-587 630 14
E-POST: ***info@exponera.net***

WIKSTRÖMS TRYCKERI AB, UPPSALA
tryckeri

ISSN 0346–2250

UTGIVNINGSDAGAR 2010		SENASTE DAG FÖR ANNONSMATERIAL
1	20 JANUARI	21 DECEMBER -09
2	9 FEBRUARI	19 JANUARI
3	2 MARS	9 FEBRUARI
4	23 MARS	2 MARS
5	20 APRIL	23 MARS
6	11 MAJ	19 APRIL
7	2 JUNI	10 MAJ
8–9	22 JUNI	1 JUNI
10	17 AUGUSTI	27 JULI
11	7 SEPTEMBER	17 AUGUSTI
12	28 SEPTEMBER	7 SEPTEMBER
13	19 OKTOBER	28 SEPTEMBER
14	9 NOVEMBER	19 OKTOBER
15	30 NOVEMBER	9 NOVEMBER
16	21 DECEMBER	30 NOVEMBER

MANUSSTOPP FÖR ARTIKLAR:
En vecka före senaste dag för annonsmaterial. Mer information finns på www.svf.se

SVENSK VETERINÄRTIDNING
Prenumerationspris 2010
Sverige: 1 110 kronor + moms.*
Europa: 1 430 kronor + moms, i EU.
Utanför Europa: 1 610 kronor.
**Medlemmar i förbundet har 250 kronor i rabatt*

FACKPRESSUPPLAGA 2009 – 3 100 EX

FÖRBUNDSKANSLIET *se sidan 3*